LETO XXIII. ŠT. 46 (1108) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 13. DECEMBRA 2018

www.noviglas.eu

SETTIMANALE
Poste Italiane S.p.a. - Spedizione in abbonamento postale
D.L. 353/2003 (conv. in L. 27/02/2004 n. 46)
art. 1, comma 1, NE/PD
ISSN 1124 – 6596

TAXE PERCUE - TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE GORIZIA - ITALY

NOVI GLAS

CENA 1,20 EVRA

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

Mala Cecilijanka, praznik malih pevcev

Foto dd

Od Cankarja k večji pravičnosti v tranziciji

Obhajamo stoletnico smrti pisatelja Ivana Cankarja. Ker je za nami teden Karitas, bi rad povezal Cankarjeve misli o socialni pravičnosti s karitativnim delovanjem. Nova vlada v Sloveniji je sklenila sporazum s sindikati za izboljšave v plačnem sistemu. Delodajalci opozarjajo na nujnost zmanjševanja stroškov države in ureditev javne uprave. Čudno je, če kandidat za ministra za kohezijo meni, da se ne spozna na to področje. Še bolj pa, da naj bi bili po pisanju medijev njegovi dosedanji uradniški posli nepregledni. Kako torej pričakovati poštenost in pravičen pristop do državljana, če je visoki uradnik v državni službi že zlorabljal položaj. Kaj je torej s Šarčevo predvolilno obljubo o racionalizaciji stroškov in postopkov ter približevanju potrebam ljudi ter prilagoditvijo uprave zahtevam gospodarstva in evropskih standardov. Očitno bo reforma ostala pri cenzuri medijev in kritičnih stališč ter krepitvi nadzora nad opozicijo v nasprotju z evropskimi standardi, kjer opozicija nadzira oblast.

Če so vladajoči pokvarjeni, je treba biti plat zvona, so poudarjali stari misleci. Kakšno protislovje: premier skuša utišati kritična stališča, namesto da bi jih sam spodbujal ter zatiral sovražni govor, ki ga širijo v vrstah njegovih koalicijskih sodelavcev. Stopnjevanje medijske nasilnosti posebno pri vladajočih spominja na totalitarne razmere iz polpreteklosti, ki zaostrujejo napetosti v družbi. Žalostno, da premier, ki je zagotavljal, da se bo zavzel za državljana in spodbujal kulturo dialoga v družbi, zdaj izključuje in skuša utišati kritične glasove. Gibljemo se torej v kaotičnih razmerah, v katerih je težko pričakovati pregledno, pravično in za vse enakopravno poslovanje služb ter celotnega uradniškega aparata države.

Karitas je nujna le tam, kjer je država izčrpala svoje možnosti. Bolj kot socialna pomoč, ki ljudi vzdržuje v odvisnosti, je nujno zagotavljanje enakopravnih pogojev, da so državljani vključeni v družbene, delovne in tudi medijske procese in se ne počutijo kjerkoli odrinjene. Nekateri enosmerni procesi v javnih medijih razodevajo tudi, kako nas imajo vladajoči za debile, ki naj ne bi znali šteti do pet. A le poštena in odkrita javna beseda lahko krepi dialog v družbi ter utrjuje samopodobo in samozavest državljana ter vzgaja osveščene in kritične demokrate. Očitno pa ta vlada - kot v bivšem sistemu – želi le odvisnike in podložnike. Ne le pri nas, tudi po svetu je to problem. Med drugim se kaže v naivnih pristopih k migrantom, v površnih kritikah demokracije na Madžarskem in Poljskem. Koliko širokoustnežev, ki se besedno zavzemajo za migrante, je že imelo pod svojo streho tako ali drugače vsaj kakega potrebnega našega državljana, kaj šele tujca! Protislovje naše družbe je tudi siliti starejše, da delajo čim dlje, ko mladi nimajo dostojno plačanega dela. Pravičnost se uresničuje le v dialoško organizirani vključevalni družbi. Sedanja politika pa izključuje ter spodbuja selitev sposobnih in izobraženih ter ustvarja pogoje za odvisnike. To je tudi spremljevalna okoliščina marakeške izjave in sploh leporečnih propagand za migracije. Politika naj podpira družbeno prizadete bolj z ustvarjanjem pogojev za vključevanje v delovne procese doma kot pa s socialno pomočjo. Ta naj bo izjema ne vodilo družbenega življenja, čeprav imate "uboge vedno med seboj ...", kot pravi Jezus (Jn 12,8). Za Karitas ostaja dovolj dela, četudi oblast odpravlja in ne spodbuja pogojev za širjenje odvisnikov.

Vrnimo se k Cankarju in njegovi tenkočutni vesti, ki je bila kot božje rezilo za krivice in tenkočutno merilo vsake pravičnosti.

/ str. 2

Janez Juhant

Papež Frančišek

Priprava na Božič

Z vero obhajati Božič je povabilo papeža Frančiška v homiliji med sveto mašo v Domu sv. Marte, ko je razlagal dogodek iz evangelija, ko Luka pripoveduje o ozdravitvi hromega.

Božiča ne obhajamo posvetno, je zatrdil sveti oče: "Jezus je občudoval vero ljudi, kakor v primeru stotnika, ki je prosil za ozdravitev svojega služabnika, Sirofeničanke, ki je prosila za hčer, obsedeno s hudim duhom, ali tiste žene, ki je bila samo z dotikom roba Jezusovega plašča ozdravljena krvotoka, ki jo je mučil. Jezus pa je nasprotno grajal ljudi z malo vere, kakor na primer Petra, ki je podvomil. Z vero je vse mogoče". In še: "Danes v tem drugem adventnem tednu smo prosili za milost, da bi se z vero pripravili na obhajanje Božiča. Res je, da Božič, to vemo vsi, večkrat praznujemo z malo vere, praznujemo tudi posvetno in pogansko. Toda Gospod od nas zahteva, da ga obhajamo z vero, in zato moramo mi ta teden prositi za milost, da bi ga obhajali z vero. Ni lahko ohraniti vere, ni lahko braniti vere. Ni lahko... Bogu izročimo torej svojo vero, da jo bo branil pred skušnjavami sveta"!

Seja izvršnega odbora SSO

Walter Bandelj spet predsednik

Novoizvoljeni izvršni odbor Sveta slovenskih organizacij se je sestal 5. decembra v Gorici in izvolil vodstvo. Za predsednika je bil potrjen Walter Bandelj. Za pokrajinske podpredsednike pa so bile izvoljene tri ženske, za Tržaško Maja Lapornik, za Goriško Franca Padovan in za Videmsko Anna Wedam.

Foto dd

Blagajniške posle bo še naprej opravljal Ivo Corva. Za odnose z mladimi je izvršni odbor SSO dodelil pristojnost Luciji Tavčar.

Zasedanje je vodil najstarejši član izvršnega odbora SSO Marij Maver, ki je po volitvah prepustil vodenje seje presedniku Walterju Bandlju. Deželni predsednik SSO-ja se je članom zahvalil za zaupanje in nanizal nekaj osnovnih točk za novo triletje. Istočasno se je sestal tudi nadzorni odbor Sveta slovenskih organizacij in izvolil za predsednika Matjaža Rustjo.

Obvestilo

Prihodnja številka bo praznična, izšla bo bogatejša, dvojna, obsežnejša.
Cenjene sodelavce naprošamo, naj pošljejo dopise do ***ponedeljka, 17. decembra****.*
Hvala!

V Peterlinovi dvorani v Trstu

Literarni kritik Marijan Dović je na Prešernov rojstni dan predstavil svojo knjigo Prešeren po Prešernu.

10

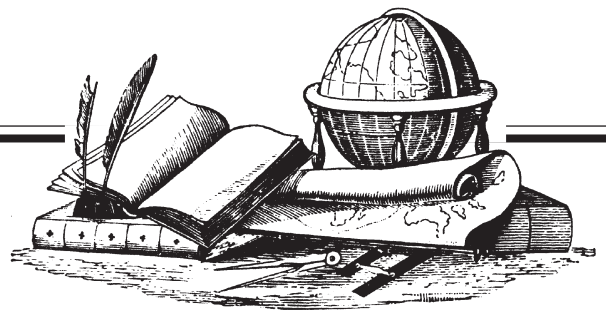

S 1. strani

Od Cankarja ...

Črtice, kot sta *Mater je zatajil in Skodelica kave,* povest *Hlapec Jernej in njegova pravica* in ostala dela, še danes obtožujejo osebno in socialno vest. Pisatelj v Očenašu Hlapca Jerneja naslavlja zahtevo po Božji pravičnosti na svetu, a ko Jerneja zapro v ječo, Cankar žalosten ugotavlja: "Takrat se je zgodila krivica, ki je svet še ni doživel". Kaj bi dejal šele ob krivicah tranzicijskih levičarjev danes?
Cankar posebno oblastnikom sprašuje vest. Danes, ko se zdi, kakor da bi bila vest otopela, in smo slabo občutljivi za majhne in velike krivice, ki se dogajajo med nami, kliče človeku, naj bo dostojanstven, pravičen in občutljiv za človeškost. V veri v Boga človeka spodbuja k bolj pravičnemu svetu. V tem sta si edina z Janezom Evangelistom Krekom. Z njim se je srečal že kot šolar v mladinskem krožku v stolnem župnišču, nato se navdušil za socialni program, ki ga je Krek razvil v *Črnih bukvah kmečkega stanu.* Knjigo je našel pri kočijažu med Ljubljano in Vrhniko, seveda pa je občudoval tudi Krekovo neizmerno zavzetost za človeka in njegovo pripravljenost dati narodu vse, kar je imel, svoje življenje, kot je zapisal ob Krekovi smrti. Po Kreku smo v rojstnem Sv. Gregorju poimenovali prvo šolo na Slovenskem. Naj lik teh dveh velikih kristjanov, Cankarja in Kreka, navdihuje osebna in družbena prizadevanja v državi in Cerkvi, da se bosta tudi med nami krepila pravičnost in človekoljubje.

Slovenski programi na Deželnem sedežu RAI

Promocijski program RAstI

Slovenski programi na Deželnem sedežu RAI za FJK začenjajo promocijsko kampanjo **RAstI s slovenskimi programi**. Specifičen segment radijske in televizijske ponudbe namreč že dolgo namenjajo otrokom in mladim. Otroške radijske in televizijske oddaje so vključene v različne časovne pasove tedenskih sporedov, zato otrokom, mladim, njihovim staršem in vzgojiteljem ni vedno lahko poslušati te vsebine. V ta namen so na spletnem mestu **www. sedezfjk.rai.it** ustvarili **okence** s prepoznavno sliko projekta **RAstI**, s **seznamom oddaj**, namenjenih različnim starostnim skupinam. Sezname so opremili z **urniki**, pa tudi s **povezavami na spletne arhive**. Da bi s ponudbo seznanili čim širši krog gledalcev in poslušalcev, bodo na vse stopnje slovenskih šol v Italiji in druge lokacije ponesli **plakate**. Že zdaj pa prepoznavni **videospot** spremlja tudi otroške televizijske oddaje.
Želijo si, da bi njihovo otroško in mladinsko ponudbo podrobneje spoznali starši, pa tudi učitelji in profesorji šol s slovenskim učnim jezikom. Oddaje, ki so danes na voljo tudi v spletnem arhivu (podcast na **www. sedezfjk.rai.it**), bi lahko bile dobra **osnova za kako učno uro** ali pa bi za učence lahko predstavljale stik s knjižno slovenščino izven šolskih ur. Oddaje namreč **vsebinsko odražajo naš prostor**, saj so ustvarjene za otroke, ki odraščajo v Italiji, in pomenijo zanje **stik z različnimi rabami slovenskega jezika**: knjižnega v zborni izreki, pogovornega, obarvanega z narečjem ali žargonom.
Poslušanje in gledanje **slovenskih oddaj** od otroštva dalje sta pomembni tako za razvoj jezikovnih spretnosti kot za grajenje občutka pripadnosti naši narodni manjšini v Italiji.
Odgovorni za otroške programe so dosegljivi na **elektronskem naslovu kocka@rai.it** ali **otroci@rai.it**. Veseli bodo mnenj, opomb ali nasvetov. Radio Trst A lahko v živo poslušamo tudi preko online prenosa (streaming) na spletišču **www.sedezfjk.rai.it**. Med sezono bodo seznam otroških in mladinskih oddaj redno posodabljali, saj se v spletnem arhivu postopoma nabira vse več mladinskih vsebin, v kratkem pa napovedujejo tudi vsebinske spremembe nekaterih oddaj.

Razpis za priznanja SSO in SKGZ

Krovni organizaciji SSO in SKGZ bosta tudi letos podelili priznanja ob dnevu slovenske kulture, ki bo **v nedeljo, 10. februarja 2019, v Čedadu**. Nagrajence bo izbrala pristojna komisija na podlagi pravilnika. Kandidature lahko predlagajo organizacije, društva in posamezniki, ki delujejo v sklopu slovenske narodne skupnosti v FJK.
Predlogi morajo prispeti do spodaj navedenega roka na deželni sedež ene izmed krovnih organizacij v Trstu. Predloge je mogoče oddati ročno ali po redni pošti (velja žig na kuverti) na naslova:
- Svet slovenskih organizacij - ul. del Coroneo 19 - 34133 Trst
- Slovensko kulturno-gospodarska zveza - ul. San Francesco 3 34133 Trst
ali na elektronsko pošto: odbor@ssorg.eu oziroma skgz-ts@skgz.org.
Rok za predložitev kandidatur je petek, 11. januarja 2019.

Poseg deželnega svetnika SSk Igorja Gabrovca

Deželni zakon o zdravstvenih storitvah in slovenščini v zvezi s tem

Deželni svet FJK je te dni zaposlen z uvajanjem popravkov k zdravstveni reformi, ki jo je levosredinska večina uzakonila leta 2014. "Takrat je deželni svet na moj predlog sprejel vrsto popravkov, ki so izrecno potrjevali načelo, da je v nudenju zdravstvenih storitev na slovenskem naselitvenem prostoru zagotovljena raba tudi slovenskega jezika. Gre za pravico, ki je zapisana že v 8. členu zaščitnega zakona 38/2001, ki jamči rabo slovenskega jezika v odnosih z javno upravo in s ponudniki javnih storitev. Ko gre za nudenje zdravstvenih storitev, pa je to še toliko bolj pomembno, saj gre za pravice, ki jih moramo zagotavljati ljudem, ki rabijo pomoč, zdravstveno oskrbo in svetovanje. Pomislimo le na delo z otroki ali tudi starostniki, ki trpijo zaradi živčno degenerativnih bolezni. Tu je možnost neposrednega sporazumevanja z bolnikovim najbližjim, recimo kar srčnim jezikom bistvenega pomena za hitro in učinkovito vzpostavitev odnosa z zdravstvenim osebjem. To pravico moramo zato potrditi tudi v novi formulaciji poglavja o organizaciji zdravstvenih služb", je izpostavil deželni svetnik SSk Igor Gabrovec v svojem uvodnem posegu.
V pogodbi med javnim zdravstvenim podjetjem in deželno upravo iz leta 2017 sta izrecno zabeležena tudi pomen in vloga Slovenske sociopsihopedagoške službe, ki ji je zagotovljen status samostojne službe s širšim zemljepisnim obsegom. Povezava med tržaško in goriško zdravstveno enoto lahko v tem okviru prispeva, da SSPPS, ki deluje v povezavi s slovenskimi šolami in je namenjena prvenstveno družinam in otrokom s posebnimi težavami, razširi svojo prisotnost tudi na Goriško in po možnosti do videmske pokrajine, kjer je naša skupnost prav tako prisotna in zaščitena", pravi predstavnik SSk v deželnem svetu. V pogovoru z deželnim odbornikom Riccardom Riccardijem je Gabrovec prejel potrditev, da namerava deželna uprava primerno vrednotiti SSPPS z imenovanjem samostojnega poslovodje, ki ga služba že vrsto let pogreša. "Nato bo potrebno službo tudi kadrovsko okrepiti, zato da bo kos potrebam slovenskih šol, otrok in njihovih družin. Kot tudi je potrebno, da predvidene jezikovne pravice udejanjimo povsod, kjer je potrebno", zatrjuje deželni svetnik SSk Igor Gabrovec.

SLS v polni Unionski dvorani

Proslavila je svojo 30-letnico z odkritjem spominskega obeležja

Slovenska ljudska stranka (SLS) je v torek, 4. decembra, na slavnostni akademiji obeležila 30. obletnico svoje ustanovitve, tedaj imenovane Slovenske kmečke zveze (SKZ). Slavnostne prireditve, ki je potekala v znameniti Unionski dvorani Grand Hotela Union, v isti dvorani, kjer je bila stranka kot prva povojna slovenska demokratična stranka tudi ustanovljena (12. maja 1998), se je udeležilo okrog 800 gostov, med njimi tudi veliko ustanovnih članov SLS, novo izvoljenih strankinih županov in članov SLS ter mnogo uglednih gostov iz širšega družbenega in političnega prostora.
"Kot pred 30 leti danes v polni Unionski dvorani ponovno pišemo zgodovino, tokrat s preseganjem zgodovinskih delitev na partizane in domobrance, s spoštljivim odnosom do vseh, ki so se borili proti nacizmu, fašizmu in komunizmu, s prisotnostjo največjih živečih Slovencev, gospoda Ivana Omana in gospoda Borisa Pahorja, ter njuno podporo spravi z resnico", je poudaril predsednik SLS Marjan Podobnik, ki je v svojem nagovoru izpostavil, da je SLS po novomeškem kongresu enotnejša kot kdajkoli in pripravljena na ponoven vzpon. Med strankinimi programskimi prioritetami je navedel vztrajanje SLS, da se obrtniki, podjetniki in kmetje razbremenijo administriranja z možnostjo pavšalne obdavčitve, da se s spodbujanjem lokalnih prehranskih verig zagotovi višja samooskrba s hrano, z regijskimi lesnimi verigami in s tem z vzpostavljanjem novih delovnih mest pa boljše izkoriščanje lesa kot najpomembnejše slovenske surovine.
Zaradi izjemnega pomena ustanovitve Slovenske kmečke zveze za razvoj slovenske demokracije je ob koncu predlagal preimenovanje Nazorjeve ulice v Ulico slovenske demokracije.
Ivan Oman, prvi predsednik Slovenske kmečke zveze, se je v svojem govoru z veseljem spominjal začetkov ustanovitve stranke. Njegovo ključno sporočilo je poziv k medsebojnemu sodelovanju na slovenskih političnih tleh, brez sovraštva in v duhu zdrave konkurence: "Šele takrat, ko bo možno normalno sodelovanje demokratičnih desnih in levih strank, bomo prava demokracija". Častni gost velike tridesetletnice pa je bil tudi znameniti slovenski pisatelj iz Trsta in velik domoljub Boris Pahor, ki je prisotne s svojo udeležbo navdihnil in vrnil SLS h koreninam Janeza Evangelista Kreka. Podobnik je napovedal ustanovitev zveze Krščanskih socialcev pri SLS, katerih častni predsednik bo prav pisatelj Boris Pahor. Polna Unionska dvorana je tako Ivana Omana kot pisatelja Borisa Pahorja pospremila s stoječimi ovacijami.
SLS je na akademiji predstavila tudi nov Klub županov SLS v mandatu 2018-2022, v katerem je za zdaj štirideset županov. V prihodnosti se pričakuje povečanje kluba tudi z dodatnimi župani, ki niso člani SLS, vendar podpirajo osnovno vsebino in način delovanja Kluba županov SLS.
Nagovor udeležencem slavnostne akademije SLS je prek videa iz zibelke demokracije Grčije podal predsednik Republike Slovenije Borut Pahor, ki je čestital k jubileju in izrazil spoštovanje ustanoviteljem Slovenske kmečke zveze.

Predsednik Politične skupine Evropske ljudske stranke (EPP) v Evropskem parlamentu in kandidat EPP za prihodnjega predsednika Evropske komisije Manfred Weber je v svoji motivacijski poslanici ob čestitkah izrazil tudi prepričanje v ponovni vzpon SLS, ene od treh slovenskih članic EPP. Z video nagovorom je prisotne pozdravil tudi predsednik SKZ pri SLS Rok Sedminek. Predsednik NSI mag. Matej Tonin pa je v svojem nastopu poudaril pomen dobrega sodelovanja med SLS in NSi, ki je dober obet za prihodnost.
Predsednik Marjan Podobnik in podpredsedniki Suzana Lara Krause, Franc Bogovič in Modest Motaln, predsednik Mestnega odbora SLS Ljubljana Janez Žagar in Marija Markeš so skupaj z Ivanom Omanom odkrili spominsko obeleženje, ki je v podhodu v Unionsko dvorano, v kateri je bila 12. maja 1988 ustanovljena SKZ.

Povejmo na glas

Sočutje kot dar in blagor

Ena najlepših zmožnosti, ki je dana človeku, je brez sence dvoma sočutje. To je istočasno dar in blagor, s katerima je mogoče uresničiti srečno sobivanje vseh, brez njiju tega ne moremo doseči. Dar v smislu, da smo sposobni zares začutiti svojega bližnjega, njegovo veselje in srečo in tudi njegovo nesrečo in stisko. Blagor pa v luči resnice, da nam sočutje odpira pot v smeri tiste željene prihodnosti, ko bomo vsi bratje in sestre, sestre in bratje, v vsakem trenutku čuteči drug do drugega, v vsakem trenutku pripravljeni pomagati vsem, ki jih prekomerno prizadeva teža življenja. V osnovi pomeni sočutje sposobnost vživeti se v drugega, in to predvsem tedaj, kadar je ta drugi v težavah, kadar ga npr. muči bolezen, kadar je užaloščen zaradi izgube drage osebe, kadar je doživel neuspeh na delovnem mestu, delo izgubil ali pa ga sploh ne more dobiti in je na cesti, kadar je potrt zaradi ljubezni, ki jo čuti, a mu ni povrnjena, kadar se je razdrlo prijateljstvo, ki mu je bilo v veliko oporo in mu je dajalo moči. Kadar se torej znajdemo v navedenem stanju in smo porinjeni na rob obupa, tedaj nam lahko podeli prav sočutje oseb okrog nas odrešilno pomoč - dovolj je iskreno sočustvujoča beseda, dovolj je iskreno zanimanje za nas, ko se nas kdo spomni večkrat, se oglasi ali nas obišče. Res, sočutje je izvir, je počelo in pogoj za solidarnost do drugega človeka, je izvir solidarnosti med vsemi ljudmi, solidarnosti brez sočutja ni in ne more biti. Brez sočutja bi bili dobesedno obsojeni na kruto sobivanje, ko se nihče ne briga za druge, ko se tudi nihče ne briga zame, ko hočeta vsem zavladati brezbrižnost in namesto sočutnosti brezčutnost. Sočutje pa je tudi izvir in pogoj za usmiljenje, ki lahko zaživi v človeku, v vsakem od nas, ali pa ne zaživi. Besedna razlaga namreč pojasnjuje, da sočutje ni nujno že dejanje, do osebe in ljudi v stiski smo ne nazadnje sočutni, vendar ostane pri tem, ne storimo dejanja pomoči, ne obrnemo se na trpeče neposredno, ne izrečemo jim lepe besede, ne pomagamo jim na še izrazitejši način. In dejanju pomoči je ime usmiljenje, usmiljenje je dejanje in dejanje je šele srečen iztek iskrenega sočutja in zagotovo želja sočutja samega. Dejanje, ki so dobra dela, ko za sočloveka res nekaj storimo in je temu sočloveku pomagano, istočasno pa je pomagano tudi nam, saj nas dobro delo nagradi s posebnim zadoščenjem. Poleg tega pa nam odpre pogled v srečen prostor sveta dobrote, tiste razsežnosti, v kateri je doma blagor notranjega miru, v kateri, se pravi v dobroti, naš siceršnji svet postaja svetlejši in prijetnejši in nas vse glasneje nagovarja, naj se v dobro vseh in samih sebe te poti vanj držimo in jo utrjujemo. Res nepopisno bogato smo obdarjeni, ker sta nam dana sočutje in usmiljenje, to pa je že dovolj, da premagamo temo v sebi in okrog nas, da bi v vseh nas, v vseh ljudeh, vse bolj žarel sij srečnih medsebojnih odnosov, mogočni sij srečnega sobivanja v nebesih že tukaj na zemlji.

Janez Povše

Srečanje pod lipami / Gosta Rado Pezdir in Igor Omerza

O prepletanju teritorialne obrambe in NLB

Srečanje pod lipami sta tokrat organizirala KC Lojze Bratuž in Krožek Anton Gregorčič v sodelovanju z Društvom slovenskih izobražencev, prvič v četrtek, 6. decembra, v Kulturnem centru Lojze Bratuž in drugič v ponedeljek, 10., v Peterlinovi dvorani v Trstu. Predstavili so knjigo *Kriminalni temelji teritorialne obrambe in NLB*. Avtorja knjige mag. Rado Pezdir in mag. Igor Omerza sta se v Gorici pogovarjala s časnikarjem Andrejem Černicem. Gosta sta raziskovalca polpretekle zgodovine naše matične države. Ekonomist, politik in publicist Igor Omerza je bil v osemdesetih letih v vodstvu odbora za človekove pravice, med letoma 1992 in 1996 je bil slovenski parlamentarec in kasneje tudi ljubljanski podžupan. Ekonomist in raziskovalec Rado Pezdir pa je predavatelj na treh fakultetah in zadnja leta član dveh preiskovalnih komisij, in sicer za bančne zadeve in javno zdravstvo. Tema večera, kot je povedal Černic, ima skupni imenovalec v letu 1968, ko sta nastali bodisi teritorialna obramba kot predhodnica NLB.

Foto DP

Igor Omerza je prisotnim najprej razložil, kako je nastala teritorialna obramba. Tistega leta je Sovjetska zveza zasedla Češkoslovaško in jugoslovansko vodstvo se je balo, da jih čaka enaka usoda. Pod to pretvezo so poleg vojske ustanovili teritorialno obrambo po republikah, šlo pa je v resnici za boljšo ohranitev komunističnega režima v Jugoslaviji. Potem je gost predstavil nekaj pomembnih akterjev na takratni sceni in njihove vloge oz. dejavnosti na političnem in gospodarskem področju, torej ljudi, ki so sestavljali ekipe v Jugoslaviji, zamejstvu in v podjetjih v tujini. Prej so politiki marsikaj spornega in nezakonitega delali z blagoslovom države, potem pa, ko so se umaknili v podjetja, so v svoje posle iz navade vpletali državno upravo in zaradi tega so bili nekateri tudi strogo kaznovani, predvsem tisti, ki niso bili močno politično zaščiteni.

Rado Pezdir se je pa osredotočil na finančno plat zgodbe. V knjigi imajo pomembno vlogo Tržaška in Goriška, saj je ostalo po drugi svetovni vojni na tem območju več podjetij brez kapitala, ki pa so ga kmalu začeli črpati iz Beograda in Ljubljane, da bi ustvarili mrežo podjetij, ki bi podpirala komunistično idejo tudi v zamejstvu. Tukaj stopi na dan lik Nika Kavčiča, ki je imel dve glavni nalogi, in sicer, da stabilizira in utrdi mrežo podjetij, da kopiči kapital za ta podjetja in da se pri tem izmika italijanski zakonodaji in omejitvam. To so "rešili" s slamnatimi lastniki in se izognili regulatorju tako, da so ustanovili podjetje v Švici in ga prenesli v Liechtenstein. Denar tako beži iz Trsta v Liechtenstein in nihče tega ne opazi. Leta 1968 je Kavčič prišel na mesto direktorja Ljubljanske banke in z ljudmi s tržaške scene ustanovil vzporedno bančništvo. Gost je obrazložil, kako se je denar prenašal, katere posle so opravljali (npr. kupovanje obveznic, vrednostnih papirjev, špekulacija z valutami, črni skladi), in med drugim, kako so se zbirala sredstva na banki v Švici, sredstva, ki so bila namenjena tudi oboroževanju teritorialne obrambe štaba socialistične republike Slovenije.

Raziskovalca sta v bistvu s knjigo, preko dokumentacij iz arhivov, prvič v celoti razkrila slovenski javnosti, kaj se je takrat dogajalo, kako sta se prepletali teritorialna obramba in NLB, ter razkrinkala nekaj trdovratnih mitov, ki jih bodo sicer nekateri še vedno gojili.

MČ

ZCPZ Gorica 45 minut za našo zgodovino

Domiselna "lekcija" za boljše poznavanje naše preteklosti

V Kulturnem centru Lojze Bratuž je bila v petek, 7. decembra 2018, "goriška premiera" interaktivne multimedijske predstave, ki so si jo zamislili pri ZCPZ (koordinator vsega je bil Albert Devetak) in k sodelovanju povabili vrsto partnerjev, da bi uresničili svojo nenavadno, a učinkovito idejo v dobri urici prikazati našo zgodovino od naselitve Slovencev v naših krajih do današnjih dni. Pri tem pa v strnjeni obliki osvetliti osebnosti, ki so zaznamovale naš prostor in pustile vidne sledi na literarnem, likovnem, glasbenem, cerkvenem in narodnostnem področju. Zamisel je res izvirna in privlačna predvsem za mlajši rod, v katerega zavesti počasi bledi zgodovinski spomin, ki so ga živo pred seboj vselej imele prejšnje generacije. Ta nenavadna predstava bo zaradi svoje multimedijske zasnove, tako ljube mladim, nagovarjala predvsem dijake in šolarje, saj bo krožila povsod, tudi po šolah. V zelo privlačni obliki in v nekakšnem kviz ključu, za katerega je treba uporabljati oseben, pameten, telefon, sta scenarij domiselno napisali Tamara Peteani in Jasmin Kovic, ki je kot vselej dinamično prijela tudi za režijske vajeti in jih prožno vodila skozi vso "predstavo". Ob tem je imela veliko oporo pri povezovalcih in spodbujevalcih sodelovanja publike, spretnem televizijskem in odrskem profesionalcu Evgenu Banu in že na prvi pogled simpatični in posebno privlačni Ilarii Bergnach, ki jo na Goriškem dobro poznamo kot zelo delavno članico Dramske družine, zdaj pa še predsednico SKPD F. B. Sedej. Oba sta odlično opravila svojo vlogo, tudi s kančkom hudomušnosti in šegavosti. Prav nič ju ni zmedlo, niti, ko je vražja spletna tehnologija mestoma popustila. Razen tega pa je vse teklo kot po maslu in gledalci - žal je bilo njihovo število bolj skromno - so pozorno sledili njunim navodilom, ko so morali ugotavljati s pomočjo petih indicev, kdo je skrivnostna oseba, ki se je pojavila kot projekcija-senca na platnu, in z glasovanjem na svojem telefončku izbirati enega izmed predstavljenih parov. Prav zaradi tega interaktivnega sodelovanja z gledalci je predstava oz. ta sprehod po naši primorski zgodovini zmeraj drugačen. Tehtno, strnjeno besedilo ob opisu različnih zgodovinskih obdobij in izbranih osebnosti, ki so jih označevale, je doprinos prof. dr. Staneta Grande, prof. Petra Černica in prof. Alda Rupla. Za primerno obdelavo vseh teh podatkov sta poskrbela mlada prim. fil. Tadej Pahor in dipl. inž. Peter Grudina. Primerna osvetlitev, ton in montaža videoposnetkov je bila v rokah Daniela Peteanija. Za projiciranje je bil zadolžen Janez Terpin, ki ima že kar nekaj izkušenj pri tem. Katja Dorni in Ilaria Bergnach sta nudili tehnično asistenco. Alessio Martinelli je opravil delo odrskega mojstra. Snežica Černic, že dolga leta poznana v ljubiteljskih gledaliških krogih kot pikolovska kostumografinja s prefinjenim okusom, je "statiste", ki so se prikazovali kot sence na projekcijah, oblekla v tako premišljeno izbrane kostume, da so se povsem normalno in prepričljivo ujemali z obravnavano zgodovinsko osebo. Sceno, sestavljeno iz privzdignjene "pedane" in štirih platen za projekcije, je izdelal Mario Leopoli. Neža Kravos pa se je podpisala pod izvirno grafično oblikovanje. Predstava je pregledno razdeljena na deset delov, v katerih nastopajo liki, ki so pomenljivo za slovenski narod zaznamovali obravnavani čas. Teh velikih osebnosti je sedemnajst. Naj jih naštejemo: Primož Trubar (1508-1586), Janez Svetokriški (Tobia Lionelli, 1647-1714), Romuald Štandreški (Lovrenc Marušič, 1676–1748), Valentin Stanič (1774-1847), Franc Kavčič (1755-1828), Jožef Tominc (1790-1866), Simon Gregorčič (1844-1906), Ivan Trinko (1863-1954), Edvard Rusjan (1886-1911), Marica Nadlišek Bartol (1867-1940), Vladimir Bartol (1903-1967), Emil Komel (1875-1960), Vinko Vodopivec (1878-1952), Lojze Bratuž (1902-1937), Ljubka Šorli (1910-1993), Jakob Ukmar (1878-1971), Darko Bratina (1942-1997). Vse te za nas izredno pomembne osebe so kot sence hrbtno ponazorili statisti Niko Klanjšček, Zvonko Simčič, Jakob Leopoli, Nikolaj Pintar, Miha Kovic, Alessandro Pasi, Mario Leopoli, Branko Terčič, Stefania Beretta, Jan Leopoli in še kdo. Gledalci v KCLB - imetniki pametnih telefonov so dobili posebno kodo, ki so jo vpisali vanj, da bi lahko sodelovali pri predstavi - so z glasovanjem (rezultati so se kot grafikon pojavljali na platnu), poleg že odbranih osebnosti, izbrali Romualda Štandreškega, avtorja Škofjeloškega pasijona, Valentina Staniča, gornika in ustanovitelja gluhonemnice v Gorici, Simona Gregorčiča, goriškega slavčka, tenkočutnega pesnika z Vrsnega, tržaško pisateljico Marico Nadlišek Bartol, priljubljenega skladatelja Vinka Vodopivca, avtorja legendarnih Žab, zaslužnega duhovnika Jakoba Ukmarja, prvega slovenskega letalca Edvarda Rusjana in Lojzeta Bratuža ter Ljubko Šorli, zakonca, predana glasbi, literaturi in slovenskemu narodu, zaradi katerega je on umrl mučeniške smrti po zločinski fašistični roki, ki je strašno mučila tudi ženo Ljubko.

Foto damj@n

/ str. 14

Iva Koršič

TRST Obeležitev dveh pomembnih jubilejev

Velik koncert za mir

Koncert za mir je naslov pomenljivega dogodka, ki je bil v soboto, 1. decembra, ob 100-letnici konca prve svetovne vojne in 150-letnici rojstva poslanca Josipa Pangerca iz Doline pri Trstu. Svečanost sta organizirala Srednjeevropski inštitut za zgodovino in kulturo Josip Pangerc ter poštni in telegrafski muzej Srednjeevrope - Poste Italiane, v sodelovanju z italijanskim ministrstvom za kulturo, deželnim direktoratom za arhive, Deželo FJK, državnim konservatorijem Tartini, Večstopenjsko šolo Josip Pangerc, slovenskim generalnim konzulatom v Trstu in z avstrijskim častnim konzulatom za FJK. Poleg občine Trst je dogodku dalo pokroviteljstvo tudi predsedstvo vlade italijanske republike.

Svečani dogodek je bil na nenavadni lokaciji za koncerte, in sicer v poštni palači na Trgu Vittorio Veneto v Trstu. Notranjost velike dvorane je bila za dogodek praznično okrašena s cvetjem in obarvana s svetlobnimi efekti.

Koncert je izvajal Simfonični orkester državnega glasbenega konservatorija Giuseppe Tartini iz Trsta pod taktirko dirigenta Romola Gessija.

Po prihodu visokega gosta iz Slovenije, mag. Dejana Židana, je uvodoma prisotne pozdravila direktorica italijanskih pošt za Severno Italijo **Maria Letizia Fumagalli**. "Nocojšnji gala koncert ob 100-letnici konca prve svetovne vojne in ob 150-letnici rojstva Josipa Pangerca želi ljudem sporočiti poslanstvo miru. Na nocojšnjem koncertu bomo tudi prvič slišali Pangerčevo himno miru, ki jo je napisal leta 1920 po koncu prve vojne. Naj bo ta dogodek prispevek k sožitju narodov, ki živijo na tej zemlji", je dejala.

V imenu župana Roberta Dipiazze je spregovoril predsednik občinskega sveta mesta Trst **Marco Gabrielli** in v imenu predsednika Massimiliana Fedrige je pozdravil deželni odbornik za okolje in energijo **Fabio Scocimarro**. Oba sta se zaustavila pri tematiki miru. Odbornik Scocimarro je v govoru povedal, da: "je v prvi svetovni vojni umrlo veliko Tržačanov italijanske, slovenske, hrvaške in drugih narodnosti, ki so se ponosno bojevali za svojo zastavo, ki ni bila italijanska. Zato me je veselilo, da se je letos predsednik Mattarella med obiskom v Trstu spomnil vseh vojakov, padlih v prvi svetovni vojni. Sem mnenja, da je treba te zgodovinske trenutke preučiti; prepričan sem, da so taki dogodki, kot je nocojšnji koncert, za Trst izredno pomembni, saj krepijo kulturo miru med narodi in nam pomagajo premostiti tragične trenutke prejšnjega stoletja".

Foto damj@n

Zadnji je častni pozdrav izrekel predsednik državnega zbora Republike Slovenija mag. **Dejan Židan**, ki se je v duhu globokega prijateljstva in sodelovanja spomnil na konec prve svetovne vojne in na jubilej rojstva slovenskega narodnega buditelja Josipa Pangerca (v nadaljevanju objavljamo njegov govor).

Po protokolarnih govorih je številna publika z bučnim aplavzom sprejela sedemdeset glasbenikov, ki sestavljajo Simfonični orkester Tartini. Med njimi je bilo tudi nekaj slovenskih glasbenikov. Po italijanski in slovenski državni himni se je pričel koncert.

Orkester je najprej izvedel uverturo Pepelke Gioacchina Rossinija, čigar letos poteka 150-letnica smrti. Sledila je Debussyjeva *Petite Suite*, sestavljena iz štirih delov: *En bateau*, *Corte'ge*, *Menuet*, *Ballet*. Dramatične dogodke trpljenja, ki so vezani na prvo svetovno vojno, so glasbeniki predstavili z občuteno izvedbo skladbe Asejeva smrt iz opere Peer Gynt skladatelja Edvarda Griega.

/ str. 10

MAN

Ostaja Pot, Resnica in Življenje

Poti do Boga

Pred leti me je iznenadila misel, ki pa mi danes ni tuja: k Bogu vodi več poti, ena je tudi "skozi Cerkev". Misel, ki sicer ni nova, je pa prav, da se ob njej zaustavimo.

Kdor količkaj pozna sodobno teologijo, bo z veseljem pritrdil, da nobena religija noče več zahtevati monopola nad Resnico. Če bi zahtevala monopol, bi pomenilo, da ima edino ona v posesti vso resnico, da je druge nimajo. Tega po drugem vatikanskem koncilu ne učimo več, vsaj smelo bi se ne. Ob tem vidimo tri različne razsežnosti.

a. Kristjan

Kristjan – vernik je prepričan o krščanskem oznanilu. Zanj je resnična religija krščanska vera in Jezus Kristus ali, kot pravi Janez v evangeliju: pot, resnica in življenje. Te tri poti se ne spremenijo niti tedaj, ko se pogovarjamo s pripadniki drugih religij.

b. Pot

Če bi juda vprašal: "Kaj je za vas pot, resnica in življenje"? bi na kratko odgovoril: "Tora (Postava) ", musliman pa bi dal odgovor: "Koran". Budist bi rekel: "Budova pot 'osmih stopenj'". Čeprav ne moremo mimo dejstva, da imajo Jezusove besede čisto drugačno težo od sporočila, ki ga prinašajo Koran ali budistične stopnje. Spoznanje pri človeku šele pride iz življenja po teh naukih. Zato je Jezus rekel: "Jaz sem pot ... ni pa rekel, da so to svete knjige ali ustno izročilo.

c. Resnica

Iz tega spoznavamo, da ima vsaka religija svojo lastno resnico, ki ni samo teoretična, ampak je tudi praktična. V to spoznanje ni vključeno samo resnično spoznanje, ampak tudi versko delovanje ali celo verski (religiozni) etos.

d. Dialog

V medverskem pogovoru je pomembno, da smo pripravljeni na medsebojno spoštovanje. Spoštovati moramo, da je drugoverec drugačen in da tudi drugače misli. K temu pridamo razumevanje, ko ga skušamo razumeti. Če jaz drugega skušam bolje razumeti, bo on enako skušal mene, vsaj tako bi moralo biti, ni pa to nujno! Ob tem pa odkrijemo veliko skupnega. Kristjan se v pogovoru ne more mimogrede posloviti od judovske tore (postave), kajti iz nje izhaja tudi krščanstvo. Isto je z islamom. To je religija, ki je prišla po krščanstvu in je zavestno navezana na judovstvo in krščanstvo. Islam kot religija priznava stare preroke in celo Jezusa sprejme kot preroka.

Ob takšnem skupnem iskanju skupne verske poti je nujno, da je kristjan prepričan o svoji veri, še več, o resnici svoje krščanske vere, istočasno pa odprt do drugih religij, pa tudi do kritike drugih.

e. Dogajanje

Krščanska vera ni samo teologija. Če bi bila samo to, bi bil to neki suhoparen nauk. Krščanska vera je tudi dogajanje človekovega osvobajanja. Teologija je veda ali nauk o Bogu in o stvareh v odnosu do Njega, ne pa vera kot taka, ki zahteva svoje razumevanje. Vera pa je pred teologijo in teolog je predvsem vernik, ki razmišlja o svoji veri, da bi jo najprej sam (!) sprejel razumsko in tako lahko posredoval (oznanjeval) drugim. Ob tem se teolog izraža kot Božja moč in Božja modrost ali kot beseda in sporočilo.

f. Vera prerodi vernega človeka

Vera je nekaj, kar je pred razmišljanjem ali posredovanjem drugim. Vera najprej prerodi tistega, ki jo ima, in šele potem (iz njega) lahko nastane razmišljanje o tem dogajanju v človeku. Zato ni krščanskega teologa, ki ni najprej sam prerojen z Božjim sporočilom. To velikokrat zapažamo danes, ko poslušamo razna teološka predavanja, še zlasti če jih imajo laiki, kako se iz njih velikokrat pretaka neka "papirnata" teologija, ki je čisto nekaj drugega od predavanja, ki ga ima npr. menih.

Mnogovrstnosti poti do Boga lahko primerjamo s hribom in vzpenjanjem po njem. Poti do vrha je veliko, vrh pa je en sam in vsi, ki se trudijo priti nanj, pridejo na vrh skupaj in se zberejo na isti točki. Vsi mi živimo različno življenje v različnih okoliščinah in kulturah, imamo različna izhodišča in dediščine, še zlasti iz svojih družin, župnij in domovin, naše poti duhovnega iskanja pa nas na koncu pripeljejo skupaj in v tem je veličina tiste, ki je Pot, Resnica in Življenje.

Ambrož Kodelja

Cerkveni in družbeni antislovar (51c)

Z kot ZABAVA 3

Kako naj torej ubežimo sodobnim prodajalcem nihilizma? Roberto Marchesini nam pravi, da se moramo najprej zavedati, da je življenje narejeno za to, da ga živimo za nekaj, kar je višje od življenja samega, če tu govorimo le o zemeljskem življenju. Evangelij namreč, ko govori o življenju, razen v kakem redkem primeru, vselej govori o celostnem življenju, ki ni le naše zemeljsko bivanje, torej biološki obstoj. Vsekakor nam v tej smeri tudi katoliški psihoterapevt pravi, da je prava sreča, pač kolikor je je možno doseči na tem svetu, v tem, da sami sebe darujemo. Do te paradoksalne sreče pa pridemo tako, da gojimo vrline, kot recimo pogum, previdnost, zmernost in pravičnost. Pogosto slišimo, kako se je treba uresničiti, se izpolniti, a ravno tu je treba paziti, saj to ni statična zadeva, kot bi mnogi mislili, temveč proces, ki pa zahteva podvig, kar pomeni grški izraz askeza. Človek se uresniči tako, da se spremeni iz moškega v moža in iz ženske v ženo, kot nam pravi Sveto pismo in kot so dejali v antiki. Vrlina se imenuje v latinščini *virtus*, kar lahko prevedemo kot "*"možatost"*, zato dela moškega možatega, podobno pa seveda velja tudi za žensko, da jo vrline delajo "*ženstveno*". Skratka, tu ne gre le za biološko dejstvo (četudi se tudi to dandanes hoče postavljati pod vprašaj!). Ko se kdo rodi kot moški ali ženska, ima to, da postane mož ali žena v možnosti, mora pa seveda zadeva še udejanjiti. Podobno velja tudi, ko se rodi otrok, saj imajo njegovi "roditelji" tudi dolžnost vzgojiti tega otroka. Zato je primarni cilj zakona roditev in vzgoja otrok, kjer je roditev podrejena vzgoji. Vrlina je kot obleka ("habitus" ne pomeni le navada, temveč tudi obleka), ki jo je pa treba nositi, se zanjo truditi, jo živeti. Aristotel je dejal, da postanemo pogumni, če se pogumno obnašamo. Tudi v katoliški veri poznamo vrline ali kreposti, in sicer najprej tri božanske: vero, upanje in ljubezen; nato pa tudi še štiri srčne: pogum (ali moč), previdnost, zmernost in pravičnost. Vendar sveta Cerkev uči, da do tega pridemo kot do sadov, če uporabljamo duhovne darove, darove Svetega Duha, saj kot "habitus" označuje prav to. Uči nas torej, da, če človek nosi obleko človeških kreposti, na vrh pa dene duhovno obleko, potem zares lahko živi v polnosti.

Andrej Vončina

Drobna knjižica, ki jo je izdala Župnija Vipava

Vipavski duhovniki (1891-2018) in njihove usode

Pred kratkim je izšla v izdaji Župnije Vipava drobna knjižica *Duhovniki iz Vipave*, posvečeni v letih 1891-2018, s kratkim opisom njihovega dela in življenja, ki ga je zbrala in uredila vipavska rojakinja Magda Rodman. Predstavitev zajema naslednje duhovnike: Frančišek Ksaverij Pavlin (1861-1938), Anton Puščavnik Poljšak (1867-1936), Alojzij Pavlin (1868-1930), msgr. Franc Krhne (1882-1964), prof. p. Anton Bukovič DJ (1884-1964), Edko (Edvard) Ferjančič (1898-1957), prof. dr. Rafko Premrl (1906-1983), msgr. Stanko Premrl (1915-1992), dr. Stanko-Stanislav Živic (1920-2007) in še živeči Aleksander Skapin (roj. 1961), mag. Jože Koren (roj. 1971) in Gašper Naglost (roj. 1993). Knjižica, opremljena s številnimi slikami, opisuje življenjsko pot duhovnikov, od domačega ognjišča naprej prek let študija ter njihove službene poti po Primorski, Sloveniji in tujini, s poudarkom na nekaterih njihovih posebnih dosežkih in usodah ter bridkih izkušnjah v preteklem viharnem stoletju, ki so vredne omembe in spomina.

Msgr. Franc Krhne je npr. izšel iz časnikarske šole Janeza Evangelista Kreka in bil glavni urednik dnevnika Slovenec. V Postojni je vodil posojilnico od leta 1922 do njene ukinitve po letu 1945. Ker ni bil naklonjen povojnemu družbenemu redu, je brez sleherne obtožnice končal nekaj let v zaporu in prestal mučna zasliševanja ponoči in podnevi, ki so mu resno načela duševno zdravje.

Prof. p. Anton Bukovič (jezuit) je ob teologiji končal še študij filozofije ter postal profesor v Travniku v Bosni v šolskem letu 1912/13. Med prvo svetovno vojno je opravljal duhovno poslanstvo v velikem vojaškem taborišču v Spodnji Avstriji in nato kot vojaški kurat v Sarajevu. Po vojni je deloval med albanskimi in makedonskimi katoličani v različnih mestih, zaporih in bolnišnicah, kjer je hkrati pomagal spraviti v življenje verski list *Blagovijest.* Leta 1935 mu je v Gradišču na Vipavskem umrl oče, a italijanske oblasti ga niso pustile čez mejo na očetov pogreb, ker naj bi v Skopju prenapetemu italijanskemu konzulu zabrusil v obraz nekaj bridkih besed o Mussoliniju in kralju Vittoriu Emanueleju III. Leta 1942 je v Ljubljani na prošnjo italijanskih oblasti opravil posebno mašo za zaprte talce, ki so "z obupom, črno žalostjo in zbeganimi očmi na obrazu" čakali na odstrel v Gramozni jami. Po vojni je bil s sobrati jezuiti za več časa pregnan v "politično karanteno" v požgani grad Bogenšperk, da bi nato končal v Mariboru in tam tudi umrl.

Edko (Edvard) Ferjančič je sodeloval s partizanskim gibanjem, spovedoval in obhajal partizane, a hkrati zagovarjal sobrate duhovnike ter nadškofa Margottija pred napadi s strani vodstva NOB. Po vojni se je pridružil duhovniškemu Ciril-Metodijskemu društvu in prevzel mesto tajnika. Ker pa je društvo nastalo brez privolitve cerkvenih oblasti in je hotelo zastopati vse slovenske duhovnike, je prišel v spor s Cerkvijo ter mu je bilo prepovedano nadaljnje sodelovanje s povojnimi komunističnimi oblastmi. Deloval je tudi v povojni razmejitveni komisiji; pripisujejo mu pomembne zasluge za to, da je pretežni del Brd pripadel matični domovini. Borci in aktivisti so mu po smrti postavili spominsko obeležje na pročelju Zdravstvenega doma na Kojskem.

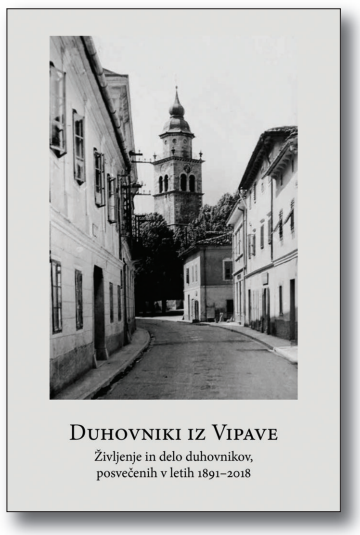

Prof. dr. Rafko Premrl je na svoji službeni poti prebil več let v Žabnicah v času, ko je v bližnji Ovčji vesi preživljal svoj pokoj prijatelj dr. Julius Kugy, pravnik, alpinist, častnik in humanist ter nestor slovenskega alpinizma v Julijskih Alpah. Tu so nemškutarji Premrla zaradi narodnostnega delovanja preganjali in pregnali iz vasi, pri čemer pa mu je bil v oporo Lambert Erlich, slovenski teolog, etnolog in politik, rojen v Žabnicah. Iz Žabnic se je Premrl umaknil v Poljane nad Opatijo, a dolga nemškutarska roka ga je med vojno zasledila ter je končal v Dachauu, kjer je preživljal muke taboriščnika skupaj z okrog 3000 sobrati duhovniki. Po vrnitvi iz taborišča ga je čakala doma hladna prha, saj je bila večina preživelih iz Dachaua sprejeta sumničavo, kot kaki izdajalci, ki so krivi, da niso umrli.

Dr. Stanko-Stanislav Živic je prejel mašniško posvečenje l. 1948 v Padovi, kjer je tudi doktoriral, a mu naše povojne oblasti niso dovolile vrnitve v domovino; svojo življenjsko pot kot duhovnik in profesor je začel in končal v različnih krajih FJK ter jo končal v Trstu. Ob pogrebnem slovesu ga je nadškof msgr. Evgen Ravignani pospremil med ostalim tudi s temi besedami: *"Salezijanski bratje in njihove župnije izročajo v Božje naročje pokojnika, ki bo ostal v trajnem spominu zaradi njegove obzirne in dobrohotne prijaznosti ter njegovega velikodušnega pastoralnega delovanja ... Bil je tu med nami v svoji preprostosti in dobroti, ki sta izžarevali z njegovega obličja".*

Od zadnjih treh, še živečih duhovnikov je Aleksander Skapin v letih 1999-2008 opravljal delo misijonarja na Slonokoščeni obali v Afriki, od leta 2008 pa je v Sežani. Mag. Jožef Koren pa je ob duhovnem pastirstvu opravljal od leta 1998 tudi različne druge službe, med ostalim tudi kot sodnik zasliševalec ter preiskovalni sodnik v primeru spolnih zlorab v ljubljanski metropoliji. Mladi Gašper Naglost, posvečen 29. 10. 2017 na Sv. Gori, pa ima svojo življenjsko pot še skoraj vso pred seboj.

Milan Gregorič

ZAKAJ PRAV JEZUS? (49)

PRIMOŽ KREČIČ

Jezus je Sin človekov in Božji Sin

V novozaveznih spisih se poleg nazivov Kristus in Gospod omenja tudi Sin človekov in Božji Sin. Ti nazivi in še drugi, Gospod, Beseda, Trpeči služabnik, želijo vsak na svoj način izraziti skrivnost Jezusove osebe in njegovega poslanstva. **Naziv Sin človekov** najdemo najpogosteje na Jezusovih ustih. Z njim je **izražal svojo človeškost, preprostost in krhkost, pa tudi božanskost**, ki jo je nosil v sebi. Na ta naziv moremo gledati **v luči Danijelove knjige**, kjer je napovedan prihod skrivnostne osebe na oblakih neba in ki je prejela od Staroletnega oblast, ki ne bo minila. (Dan 7,13-14) Sin človekov lahko predstavlja izvoljeno ljudstvo, ki je poklicano, da razširi Božje gospostvo po svetu. (Dan 7,27) Predvsem pa je poudarjen pomen sodbe, sin človekov bo sodil v imenu Boga.

Nova zaveza govori, da je Oče prepustil sodbo Sinu, (Mr 8,38; LK 18,8) vendar bo ta sodba v luči njegove človeškosti in bližine ljudem. (Mr 8,2; Lk 17,22.26) Sin človekov deluje med ljudstvom, odpušča grehe, izganja hudobne duhove, zdravi, oznanja prihod Božjega kraljevanja. V tej smeri je tudi **napovedal, da bo trpel in dal svoje življenje za mnoge**, kar bo njegova sodba za rešitev in zveličanje. Tako se je z nazivom Sin človekov približal nazivu Trpečega služabnika. Jezus je kot Sin človekov blizu skupnosti ljudi, zlasti tistim, ki so na robu, ubogi, trpeči. (Mt 25,31-56) Svojim poslušalcem je povedal, da Sin človekov ni prišel, da bi mu stregli, ampak, da bi stregel in dal svoje življenje v odkupnino za mnoge. (Mt 20,28) Šele **križ bo razkril polno vrednost povezave med Božjim in človeškim v njegovi osebi**. Obenem pa je to tudi jasen namig, da človeka ni mogoče sprejeti kot partnerja in sodelavca Boga, kot ga je predstavil svetopisemski pisatelj pri stvarjenju. (1 Mz 1, 26) V Jezusu se je razodelo **najvišje uresničenje človeka, ki je zedinjen z Bogom in živi na zemlji**. Zato je tudi sodba zaupana Sinu človekovemu, ki je uresničil to povezavo v pokorščini Očetu in neskončnem daru za ljudi. Jezus bo sodil s sodbo ljubezni, da bi ohranil življenje in ljubezen na vseh porah človeškega bivanja.

Evangeliji prinašajo še drug naziv za Jezusa, **Božji Sin** ali preprosto Sin. V religijah tedanjega Vzhoda so zlasti kralje imenovali s tem nazivom. Tudi v Rimu so bili cesarji sinovi božanstva. Pojem je bil tudi širši, z njim so označevali vse, ki so imeli posebno moč in so jih imenovali ljudje božjega roda. Vendar pa vsebina teh imen in nazivov ni stopila v judovsko in krščansko vsebino verovanja, ker je bil svetopisemski pogled na Boga povsem drugačen.

V Stari zavezi so z nazivom Božji sin imenovali **angele, kralje in Izrael** kot izvoljeno ljudstvo, ki je deležno sinovskega odnosa do Boga. Tedaj se še ni razodela Sveta Trojica, vendar je bila močno napovedana. Svetopisemsko razodetje je ločilo med Bogom in njegovo Besedo, ki je imela moč stvarjenja, ter Duhom, ki je plaval nad vodami in vsemu prinašal življenje ter podobo. Jezus Kristus je v odnosu z Bogom **na poseben, edinstven in presežen način**, da ga je kasnejši teološki razmislek predstavil **kot Sina v odnosu do Boga Očeta**. Njegovo sinovstvo se razlikuje od človeškega odnosa do Boga, kar je tudi sam povedal: "Odhajam gor k svojemu Očetu in vašemu Očetu, k svojemu Bogu in vašemu Bogu". (Jn 20, 17) **Učenci so postopoma stopali v skrivnost tega odnosa, ki se je razodel pri krstu**, ko se je zaslišal Očetov glas: "Ti si moj ljubljeni Sin, nad teboj imam veselje". (Mr 1,11) Hudič je v puščavi skušal Jezusa glede njegovega Božjega sinovstva, on pa je pokazal moč svoje sinovske zvestobe in način, da jo želi živeti po poti ljubezni, ponižnosti in križa. Sveti Pavel pravi, da je Sin povsem spolnil Očetov načrt in da moremo v njem postati sinovi. (Rim 8,14-15) Pri svetem Janezu je zelo jasno predstavljen Jezusov sinovski odnos do Očeta. (Jn 10,10.38) Tako so ga razumeli tudi Judje, ki so mu očitali, da se dela enakega z Bogom. (Jn 10,33) Sicer pa je vse njegovo odrešenjsko delovanje razodevalo Očeta in njegovo kraljevanje v svetu. Nekatera mesta še posebno izrecno govorijo o Jezusovem sinovskem odnosu do Boga. Peter, ki ga je tolikokrat opazoval, je rekel o njem: **"Ti si Mesija, Sin živega Boga".** (Mt 16,6) Jezus mu je povedal, da je prišel do tega uvida po Božjem navdihu. Sveti Pavel je po spreobrnjenju šel v shodnice v Damasku in tam oznanjal, da je Jezus Kristus Božji Sin. Dva stebra krščanske vere, Peter in Pavel, sta potrdila, da je Jezus Božji Sin, da bi njegovi učenci postali sinovi in bratje med seboj. Mnogi so to svojo vero zapečatili z mučeništvom.

Poslanica papeža Frančiška za 2. svetovni dan ubogih

"Ta nesrečnik je klical in Gospod je slišal" (3)

Pri služenju ubogim ne gre za to, da bi se postavljali na prvo mesto, temveč moramo s ponižnostjo priznati, da je Sveti Duh v nas tisti, ki v nas zbuja željo po delovanju, ki je znamenje Božjega odgovora in bližine. Ko nam je dano, da najdemo pot k ubogim, spoznamo, da nam je on prvi odprl oči in srca za spreobrnjenje. Ubogi ne potrebujejo protagonistov, ampak ljubezen, ki zna zamolčati in pozabiti dobro, ki ga je storila. Pravi protagonisti so Gospod in ubogi. Tisti, ki želi služiti, je orodje v Božjih rokah, da bi pokazal njegovo navzočnost in odrešenje. Sveti Pavel spominja na to, ko piše kristjanom v Korintu, ki so tekmovali med seboj, kdo ima največji dar: "Ne more oko reči roki: 'Ne potrebujem te', tudi ne glava nogam: 'Ne potrebujem vas'. (1 Kor 12,21). Apostol poudari nekaj pomembnega, ko omeni, da je pomembnejši del telesa tisti, ki se zdi šibkejši, (prim v. 22). In tistim, "ki se nam zdijo manj vredni časti, izkazujemo še večje spoštovanje in z manj uglednimi še lepše ravnamo, medtem ko ugledni tega ne potrebujejo" (v. 23-24). Medtem ko torej Pavel občestvu posreduje temeljni nauk o darovih, jih poučuje tudi glede evangeljskega odnosa do šibkejših članov in tistih, ki so v stiski. Kristusovi učenci še zdaleč niso do ubogih smeli gojiti zaničevanja ali jih pomilovati. Prav nasprotno, poklicani so jih bili spoštovati in jim dajati prednost zaradi prepričanja, da je bil v njih resnično navzoč Jezus v naši sredini. "Karkoli ste storili enemu od teh mojih najmanjših bratov, ste meni storili" (Mt 25,40).

8. Tukaj lahko vidimo, kako daleč je naše življenje od življenja preostalega sveta, ki poje hvalospeve tistim, ki imajo moč in bogastvo, jim sledi in jih posnema, hkrati pa uboge potiska na rob, jih ima za izmečke in vir sramote. Besede apostola Pavla so vabilo, da damo evangeljsko polnost solidarnosti s šibkejšimi in manj obdarjenimi člani Kristusovega telesa: "Če en del trpi, trpijo z njim vsi deli, če je en del v časti, se z njim veselijo vsi" (1 Kor 12,26). Podobno nas v pismu Rimljanom spodbuja: "Veselite se s tistimi, ki se veselijo, in jokajte s tistimi, ki jočejo. Drug o drugem imejte isto mišljenje, ne razmišljajte o visokih stvareh, marveč se prilagajajte skromnim" (Rim 12,15-16). To je poklicanost Kristusovega učenca; ideal za katerega se moramo nenehno prizadevati, da bi v sebi vse bolj uresničili tisto", kar je tudi v Kristusu Jezusu" (Flp 2,5).

9. Besede upanja so naravni epilog, v katerega vodi vera. Pogosto prav ubogi spodkopljejo našo brezbrižnost, ki je posledica pogleda na življenje, ki je preveč neposredno in vezano na sedanjost. Klic ubogega je tudi klic upanja, po katerem se uresničuje osvobajanje. To upanje temelji na Božji ljubezni, ki ne zapusti tistih, ki vanjo zaupajo (prim. Rim 8,31-39). Kot je sveta Terezija Avilska zapisala v Poti popolnosti: "Uboštvo sestavljajo mnoge kreposti. To je zelo prostrano področje. Uboštvo podeljuje najvišjo oblast, kajti prezirati vse zemske dobrine, pomeni gospodovati jim" (2,5). Toliko, kolikor smo sposobni razločevati pristno dobro, postajamo bogati pred Bogom ter modri v svojih očeh in v očeh drugih. Prav v tolikšni meri, kolikor uspevamo dajati bogastvu njegov pravi in resnični smisel, rastemo v človečnosti in se učimo deliti.

10. Brate škofe, še zlasti diakone, v roke katerih je bilo položeno služenje ubogim (Apd 6,1-7), ter hkrati redovnike in laike – može in žene –, ki v župnijah, društvih in cerkvenih gibanjih konkretno uresničujejo cerkveni odziv na klic ubogih, vabim k praznovanju tega svetovnega dne kot posebnega trenutka nove evangelizacije. Ubogi evangelizirajo nas in nam vsak dan pomagajo odkrivati lepoto evangelija. Ne zamudimo te milostne priložnosti. Naj na ta dan vsi začutimo, da smo dolžniki ubogih. Iztegnimo roke drug proti drugemu, doživimo odrešujoče srečanje, ki bo krepilo našo vero, oživljalo našo dobrodelnost in nam dajalo upanje, da bomo korakali po poti, po kateri nam naproti prihaja Gospod.

/ konec

Naši cenjeni sodelavki Jožici Ličen

izrekamo ob smrti moža

CIRILA

občuteno sožalje!

UREDNIŠTVO NOVEGA GLASA

Kratke

Dan odprtih vrat Škofijske gimnazije Vipava

Vabimo vas na Dan odprtih vrat Škofijske gimnazije Vipava v soboto, **15. decembra, ob 9. uri**.

Dan odprtih vrat je namenjen učencem višjih razredov osnovnih šol, njihovim staršem in vsem drugim, ki bi radi pobliže spoznali našo šolo, obiskali pouk, se srečali z dijaki in profesorji ter izvedeli, kaj vse se pri nas dogaja. Po koncu programa v šoli bo tudi možnost obiska in ogleda dijaškega doma. Na šolski spletni strani www.sgv.si si lahko ogledate kratek predstavitveni film. Film je dostopen tudi na You Tube-u na naslovu: https: //www.youtube.com/watch?v=vxKLuNiljoo&t

Na šolski fb strani pa sproti objavljamo vse tisto, kar se na šoli dogaja izven pouka: https: //www.facebook.com/skofijskavipava/ Veselimo se srečanja./ Alojz Grahor, pomočnik ravnatelja za šolo

Vabilo na blagoslov fresk v Bovcu

Blagoslov novih fresk na stropu prezbiterija župnijske cerkve sv. Urha v Bovcu, ki so delo akademske slikarke Maše Bersan Mašuk, bo v soboto, 5. januarja 2019, med sv. mašo, ki se bo začela ob 18. uri. Freske bo blagoslovil koprski škof dr. Jurij Bizjak. Po sv. maši bo božični koncert bovških pevskih zborov. Lepo vabljeni!

Akademska slikarka Maša Bersan Mašuk je bila rojena l. 1961 v Moskvi. Leta 1994 je s soprogom Nikolajem Mašukovim prišla v Slovenijo. Poleg tega, da Maša slika na platno in je poslikala že veliko kapelic in napravila v cerkvah veliko stenskih slik, se glede na naročila loteva tudi stropnih poslikav, kar je zanjo velik izziv in jo še posebej veseli. S soprogom Nikolajem je poslikala strop v cerkvi sv. Ilja v Šentilju (2008); sama je napravila kar nekaj stropnih poslikav v raznih cerkvah. Leta 2012 je v Bovcu poslikala strop ladje, ki je bil zelo poškodovan po potresu 2004 in pri obnovi odstranjen in nadomeščen z novim. Osrednji motiv ladijskega stropa v bovški cerkvi so Binkošti. Sredi oktobra 2018 je Maša ponovno prispela v Bovec in začela poslikavo stropa prezbiterija, ki meri okoli 80 kvadratnih metrov. Delo je končala v torek, 4. 12. 2018.

Govor dr. J. Juhanta ob poimenovanju prve šole po J. Ev. Kreku

Nesebična ljubezen in sodelovanje

Objavljamo govor, ki ga je imel dr. Janez Juhant na slovesnosti poimenovanja prve šole v Sloveniji po Janezu Evangelistu Kreku. Slovesnost je bila na Krekov rojstni dan (pred 153 leti - 27. 11. 1865)!, v njegovem rojstnem kraju Sv. Gregor nad Velikimi Laščami.

Spoštovani. Čestitam k odločitvi, da ste šolo pri Sv. Gregorju, rojstnem kraju Janeza Evangelista Kreka, poimenovali po Vašem rojaku in slovenskem velikanu. Sto let po njegovi smrti ima ta prijatelj in vodnik mladih ter vseh Slovencev in ljudi dobre volje v rodnem kraju na Slemenih nad velikolaško pokrajino, ob cerkvici sv. Gregorja, šolo, ki nosi njegovo ime. Štiri leta je rasel na prostranosti in odprtosti slemenske občine in njenih prebivalcev. Še bolj so ga oblikovale šegavost Sodraščanke, njemu tako ljube matere Marije, in gorenjska treznost in preudarnost očeta Valentina, ki sta polagala prve temelje bodočemu voditelju našega naroda.

Krek je svoj socialni program leta 1892 na prvem katoliškem shodu v Ljubljani začel z življenjskim geslom: "Delavcem ne delimo milosti, pač pa pravico". Enako je opozoril na težak položaj kmetov, ko je v Črnih bukvah kmečkega stanu zapisal: "Kmetu se slabo godi". Dobro je poznal krivične razmere in nakazoval rešitve, kako popraviti krivice družbeno prizadetim. Ta naloga je še vedno aktualna tudi v sodobni družbi. Ob stoletnici smrti Ivana Cankarja je dobro spomniti, kako je Krek tudi Ivanu Cankarju s Črnimi bukvami pomagal bolje razumeti razsežnosti družbenih neurejenosti. Občutljivi in vestni Ivan Cankar je po hlapcu Jerneju v Očenašu naslovil na Boga zahtevo po Božji pravičnosti na svetu. Ko so Jerneja zaprli v ječo, Cankar žalosten ugotavlja: "Takrat se je zgodila krivica, ki je svet še ni doživel".

Delavcem in vsem tistim, ki iščejo delo in hodijo s trebuhom za kruhom, se še danes godijo v nebo vpijoče krivice. Številni celo umirajo od lakote in bolezni. Že v Krekovem času se je začel križev pot modernih nomadov, ki so morali in morajo zdoma v tuje kraje. Žrtve križevega pota begunstva, trgovcev z ljudmi, predvsem pa velike požrešnosti bogatih so ljudje v vojnah, lakoti in množični smrti, doma ali na poti v obljubljeni svet. Tudi pri nas v širši družbi ali celo v družinah otroci in mladi niso vedno deležni dovolj človeške pozornosti. Mladi upravičeno pričakujete, da bo svet bolj pošten in prijazen. To je klic po dobroti in hrepenenje po ljubezni in človeški izpolnitvi doma, v šoli in širši družbi.

Spoštovanje in upoštevanje vsakega človeka je bilo Krekovo vodilo. Za to je treba ljudi usposabljati in izobraževati.

Odločilen je živi življenjski zgled: zgled dobrega človeka, dobrega strokovnjaka, vzgojitelja, učitelja in tudi političnega voditelja. Ob takih zgledih se boste tudi mladi lahko usposabljali za samostojno pot v življenje. Poleg osebne in poklicne usposobljenosti, zrelosti in samostojnosti pa je naloga države ustvarjati in zagotavljati tudi enakopravne pogoje za vse. Obenem je stalno treba spodbujati solidarnost in sodelovanje, ki premagujeta človeško sebičnost in usmerjenost le v lastne interese. Hrane je na svetu dovolj za vse, če smo bolj pripravljeni deliti med seboj. Upoštevanje drugih je pot do blaginje vseh skupaj.

Človek je tekmovalno bitje. Kot trdi Darwin, hoče premagati in nadvladati drugega, mu vzeti stvari in si jih sam prilastiti. Otroci imate izkušnjo, da vsak izbira tisto igračo, s katero se igra bratec ali sestrica, sošolka ali sošolec. Danes nas potrošniška miselnost spodbuja, da hočemo imeti vse več igrač, od telefonov do računalnikov, avtomobilov in stvari, ki lahko celo niso nujne za življenje. Zato pa imajo eni veliko in preveč, drugi pa premalo in ne dovolj za preživetje. Krek spodbuja k vzajemni ljubezni do človeka, k sodelovanju in povezovanju. Vzgajati človeka zadružno, za povezanost in delitev, pomeni učiti se premagovati sebičnost in deliti duhovno in tvarno bogastvo.

Človek je sposoben sodelovanja, saj nas k temu sili narava sama, krščanstvo pa nas še bolj spodbuja k delovanju za druge, je poudarjal Krek. Poslanstvo vsakega kristjana, posebej duhovnika, je živeti in delati za drugega. Jezus Kristus nam je predstavil Boga kot očeta vseh ljudi, zato smo med seboj sestre in bratje. Psihologi danes ugotavljajo, da le nista pri človeku glavna sebičnost in izrivanje, kot so učili Darwinovi nasledniki in radi poudarjajo ekonomsko-politični teoretiki. Že naša genska zasnova nas sili k sodelovanju. Človek dolgoročno bolje živi, če sodeluje z drugimi. Ko mati otroka, ki pride na svet, vzame v naročje in ga stisne k sebi, mu omogoči življenje in preživetje. Njegovo nadaljnje življenje si težko predstavljamo brez sodelovanja in medsebojne delitve. Kako bi mogel otrok preživeti brez drugih: staršev, vzgojiteljev in učiteljev, duhovnikov, ki mu omogočajo vstop v življenje. Le skupaj z drugimi lahko rešujemo probleme in zahteve življenja. Skupaj smo močnejši, bolj zadovoljni in predvsem prek sodelovanja postajamo srečnejši ljudje. Sreča je namreč v srečanju. Srečanje pa vključuje pripravljenost sprejemati drugega, deliti z njim življenje in si izmenjavati izkušnje. Kdo še ni okusil topline trenutkov, ko sogovorniki po dobrem pogovoru v tišini začutijo moč duha, ki povezuje in osrečuje.

Vzgoja in izobraževanje mladih

Krek se je zavedal, da se oblikovanje človeka začne v rani mladosti. Na Dunaju se je družil s slovenskimi študenti ter jih navduševal za družbeno dejavnost. Takoj po prihodu v Ljubljano je spet začel zbirati okrog sebe mlade. Njegova soba je postala mladinski krožek, kamor so hodili kasnejši književniki, duhovniki in družbeni delavci, med njimi pesnik Župančič, pisatelj Cankar in drugi. V njegovem stanovanju v stolnem župnišču so mladostne izkušnje dopolnjevali v znanju jezikov, književnosti in v družbenopolitičnem usposabljanju. Krepili so umetniški čut, se poglabljali v veri in sodelovanju ter utrjevali ljubezen do svojega naroda. Cankar je zapisal, da je bila to bogata šola življenja. Kreka je označil za človeka, ki dobro pozna družbeni položaj in zna pokazati pota njegovega razreševanja. Na poti iz Ljubljane na Vrhniko je v kočiji odkril Krekove Črne bukve kmečkega stanu, ki so mu potrdile Krekovo izjemno poznavanje socialnega položaja pri nas.

Bil je mentor in vodnik mladih. Bogoslovce je navduševal za narodnostno socialno in politično delo in v njih je kasneje dobival mlade duhovnike, ki so po Sloveniji pod njegovim vodstvom odpirali krščansko-socialne izobraževalne ustanove, vodili delavska društva in organizirali kmečke zadruge. V vsem svojem delovanju je poudarjal pomen izobrazbe in urjenja socialnih veščin, kot bi rekli danes, kar je podlaga za človekovo uresničevanje v družbi. Ljudi je znal nagovoriti, dvigniti, opozoriti na njihove sposobnosti in jim v stiskah pomagati, da odločneje stopijo na pot življenja. Vsestranska vzgoja in izobraževanje vodita k blaginji posameznika in naroda. Krek je bil šolnik v najširšem smislu te besede: izobraževalec, vzgojitelj in mentor in opora ljudem na njihovi poti v življenje.

Delo za narod

Nekoč je dejal: "To noč se mi je sanjalo, da sem bil v Nemčiji obsojen na smrt. Preden so me obglavili, sem hotel imeti še – nagovor za ljudstvo". Krek je bil človek za ljudi, srce v sredini svojega ljudstva, vedno pripravljen deliti z njimi življenje. Hotel je postati časnikar, a je začutil, da bo kot duhovnik še bolj uspešno dvigal in usmerjal svoj narod. "Želi bomo mi na Jugu samo to, kar si bomo sami pridelali". Danes ni nič drugače. Kadar tožimo, da nam politiki ali duhovniki ali drugi ne naredijo dovolj, zavihajmo rokave po Krekovem zgledu, se povežimo in začnimo sami skupaj orati ledino. In brazde bodo pognale semena, zemlja bo obudila novo življenje.

Spoštovani! Naj v tej šoli Krekovega imena poganjajo kreposti, naj vlečejo njegovi zgledi nesebičnega dela za človeka in za ljubi mu slovenski narod. Pokončna dekleta in fantje, žene in možje naj se krepijo iz njegovih korenin: iz dolenjske šegavosti in gorenjske odločnosti, predvsem pa nesebične ljubezni do vsakega človeka in celega naroda. Naj nas vse bodrita in združujeta njegova bogata osebnost in njegova oporoka Slovencem. Vera je gonilna sila človekove moči in delovanja, ljubezen do človeka krepi izmenjavo dobrin ter zagotavlja blaginjo vseh ljudi, je zatrjeval Krek. Ljudje so ob njegovi osebnosti postajali bolj povezani in so z večjim upanjem zrli v prihodnost. Naj po njegovem zgledu mladi in mi vsi postajamo tudi danes vzpodbujevalci in sprožilci življenjskih energij, da bo še bolj cvetelo življenje naroda in naše samostojne države, za katero smo se odločili pred tridesetimi leti! Tudi danes, kot v njegovem času, naj sodelovanje, povezanost in združevanje moči prinašajo blagoslov naši domovini in vsem ljudem dobre volje. Naj med nami tudi danes vstajajo ljudje, kot so bili Krek, Cankar, Maister, Korošec, Ehrlich, Terčelj in drugi, ki so delovali in umirali za svoj narod. Le začeti je treba, pravi Krek. S poimenovanjem šole pri Sv. Gregorju po Kreku ste počastili svojega rojaka in se zavezali, da v njegovem duhu nadaljujete to delo. Po njegovem zgledu in priprošnji naj Vaša prizadevanja v vzgoji in izobraževanju ter pri vsem drugem delu obrodijo bogate sadove za Vas, Vaš kraj, občino in celotno našo domovino!

Kratke

Vrsta predbožičnih nastopov učencev SCGV Emil Komel

Učenci Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel se v predbožičnem času, po že ustaljeni navadi, predstavijo staršem in širši publiki na raznih razrednih in javnih nastopih na goriškem sedežu in podružnicah. Tudi letos se v zadnjih tednih intenzivno pripravljajo z dodatnimi vajami, da bi se čim bolje odrezali na odrih. Osrednji predbožični oz. adventni nastop Dete prihaja bo **v soboto, 15. decembra, ob 19. uri** v goriški stolni cerkvi. Večer bodo oblikovali solisti (violina, flavta, harfa, kitara, solopetje) in komorne skupine s sakralnimi melodijami, pridružil se jim bo otroški zbor učencev nauka o glasbi, večji učenci pa bodo glasbo povezovali z branjem adventnih misli.

Naslednji dan, **v nedeljo, 16. decembra, ob 15.30** bodo člani šolskega pihalnega orkestra nastopili v mestnem središču na Korzu Verdi na povabilo Goriške občinske uprave v okviru prireditev Goriški december.

Učenci, ki obiskujejo glasbeni pouk na podružnici v Doberdobu, se bodo pridružili skupnemu božičnemu nastopu z osnovno šolo v cerkvi sv. Martina v Doberdobu **v četrtek, 20. decembra, ob 18.30.**

Sklop božičnih nastopov se bo sklenil **v soboto, 22. decembra, ob 17. uri** v cerkvi Kristusa Kralja na Subidi (Krmin), v kateri bodo božične melodije pričarali učenci tamkajšnje podružnice in plešivski otroški zbor, ki ga vodi prof. Alessandra Schettino.

Božična noč, skrivnostna noč

V petek, **21.** , in soboto, **22. decembra**, ob 20.30 bo v Kulturnem centru Lojze Bratuž že tradicionalni božični koncert v okviru koncertne sezone Kulturnega centra Lojze Bratuž in Združenja cerkvenih pevskih zborov.

Koncert z naslovom Božična noč, skrivnostna noč bodo oblikovale mlade pevke Dekliške vokalne skupine Bodeča Neža (zborovodja Mateja Černic) in Dekliškega pevskega zbora Igo Gruden (zborovodja Mirko Ferlan) ob spremljavi orkestra ArsAtelier. Organizatorji so tudi tokrat zaupali vodstvo mlademu dirigentu Mirku Ferlanu, ki je koncert oblikoval v tri sklope. V prvem delu bodo poslušalci prisluhnili Correllijevemu koncertu za božično noč, v drugem delu pa trem Elgarjevim skladbam za ženski zbor, za katere je orkestracijo napisal Aljoša Tavčar. V tretjem delu pa bo spored slovenskih božičnih skladb za ženski zbor in orkester razgibal solist bas-baritonist Miha Bole. V tem sklopu je za orkestracijo poskrbel goriški skladatelj Patrick Quaggiato, ki je za to priložnost spisal še glasbeno noviteto. Informacije in nakup vstopnic 0481/531445 ali info@centerbratuz. org.

Javni razpis / 15. Priznanje Kazimir Humar

Zveza slovenske katoliške prosvete, Kulturni center Lojze Bratuž in Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica podeljujejo priznanje društvom in organizacijam ali posameznikom na osnovi utemeljitve predlagateljev in po presoji organizacij, ki priznanje podeljujejo. Predloge za priznanje zbira Zveza slovenske katoliške prosvete na podlagi javnega razpisa. Priznanje se praviloma podeli za ustvarjalne dosežke, za pomemben prispevek k razvoju ljubiteljskih kulturnih dejavnosti, za publicistično delo in za izjemne dosežke pri organizacijskem delu na kulturnem področju. Priznanje lahko prejmejo tisti, ki delujejo v goriškem prostoru. Predloge za priznanje je treba oddati **do 31. decembra 2018** na naslov: Zveza slovenske katoliške prosvete – 34170 Gorica-Gorizia, Drevored 20. septembra, 85, s pripisom na ovojnico: **"Predlog za priznanje"**.

DUHOVNIJA SV. IVANA Miklavževanje

"Ali ste pisali svetemu Miklavžu?"

foto dd

"Druga svečka zagorela ..." Drugo adventno nedeljo, 10. decembra, je s svojim obiskom razveselil - bolj in manj stare - otroke v Slovenskem pastoralnem središču sv. Ivana v Gorici nebeški dobrotnik sv. Miklavž. Kot je že ustaljena tradicija, je v polno dvorano Močnikovega doma vstopil po jutranji maši, potem ko so zbrane že "segreli" člani mladinske gledališke skupine O'Klapica, ki deluje v sklopu Skupnosti družin Sončnica. Tudi tokrat so otroke - med njimi je bil tudi marsikdo, ki se je prvič preizkusil na odru - skrbno pripravila tri dekleta, ki na več ravneh nabirajo znanje in izkušnje ter se rada preizkušajo s takimi in podobnimi uprizoritvami: Sanja Vogrič, Katja Terčič in Kea Vogrič. Igrico *Ali ste pisali svetemu Miklavžu?*, primerno za miklavževanje, je našla mentorica O'Klape Katerina Ferletič; izbrala je besedilo Jerneja Mlinariča, ki so ga sicer delno prilagodili, marsikaj na predlog samih malih igralcev. V prvem prizoru so se otroci (Maja Corsi, Karol Devetak, Manuel Leonzini in Benedetta Sabadin) pridno igrali, ko pa so se spomnili, da morajo še napisati pismo sv. Miklavžu. Trije navihani hudički (Amadej Bandelj, Matej Corsi in Nikolaj Iacono) so medtem razmišljali, kako bi "pokvarili" pridne otroke in podaljšali spisek porednih. Zato so zasnovali zloben načrt, da bi jih z zvijačo pridobili na svojo stran. Medtem ko so malčki pisali Miklavžu, so jim parkeljčki namignili, naj vprašajo najnovejšo računalniško igrico namesto žoge, revije, "kjer piše, kako postati figon", namesto zvezka in poučne knjige, najboljši telefon vseh časov namesto kart enka. Čez noč so postali ošabni, sebični, ljubosumni in jezni, niso se več zmenili drug za drugega, niso imeli časa "za take neumnosti, kot je prijateljstvo". Posegli so angeli varuhi (Lucija Bandelj, Jasmine Brondani, Noemi Iacono in Matej Onesti) in jih pregovorili, da so dobri, zanesljivi in zabavni prijatelji boljši od telefona, računalniških igric, nekoristnih revij o pohlepu, slavi in bogastvu. Prijetno igrico z globoko vsebino so malčki odigrali vživeto in tekoče ter si prislužili topel aplavz.

Miklavž je s svečanimi koraki stopil v dvorano in s pastirsko palico v roki najprej nagovoril zbrane. Otroke je pozval, naj se v šoli radi učijo in se med sabo pogovarjajo; odrasle pa, naj se zavedajo, iz katerega debla so zrasli, in naj bodo zgled mlajšim. Nato je obdaril nastopajoče in druge otroke po starostnih skupinah. Bili so res pridni, saj so mu radi kaj zapeli, zmolili in celo zaigrali na flavto. Obdaril je tudi katehistinje Ano, Ani, Eriko in Mirjam, organista Davida, strežnike in druge župnijske sodelavce; v imenu teh je koš mandarin prejel Niko Klanjšček. Tega je bradati dobrotnik sicer posvaril: "Ne mislite, da ste vi Miklavž! Jaz sem Miklavž"! / D

Dramska družina SKPD F. B. Sedej / Gledališče na ocvrtem

Epilog z Goldonijevim humorjem

V ponedeljek, 26. novembra 2018, je bilo v dvorani župnijskega doma F. B. Sedej v Števerjanu zadnje srečanje z *Gledališčem na ocvrtem*, abonmajskim nizom petih gledaliških predstav različnih žanrov – letos je sicer en večer pripadel briljantnemu komedijantu in kantavtorju Iztoku Mlakarju. Gledališka ponudba odstira pogled na kakovostno ljubiteljsko dejavnost in tudi poklicno gledališko produkcijo. Že tretje leto zapored so *Gledališče na ocvrtem* z velikim navdušenjem pripravili prizadevni člani Dramske družine SKPD F. B. Sedej, ki si vselej zamišljajo kaj novega. Pokroviteljstvo je tudi tokrat dala Zveza slovenske katoliške prosvete, pri uresničitvi gledaliških dogodkov pa so sodelovali Javni sklad za kulturne dejavnosti Republike Slovenije, novoustanovljena Zlata gledališka mreža, Svet slovenskih organizacij ter Vinoteka Števerjanski griči. Kot je napovedal novi odgovorni organizacijski vodja Dramske družine, Jakob Leopoli (tudi SKPD ima novega predsednika oz. predsednico: Ilario Bergnach), bo prihodnje leto *Gledališče na ocvrtem* spet v vročih avgustovskih dneh – letos je bilo v jesenskem času zaradi popravil na odru -, ko bo ob luninem svitu še lepše srebati žlahtno kapljico in okušati ocvrte poslastice iz ponve na razgledni točki prav blizu dvorane.

Zadnji večer letošnjega niza je imel okus po poklicni gledališki umetnosti. Nastopilo je namreč Slovensko stalno gledališče – že dolgo ga ni bilo na briških tleh, če je sploh kdaj bilo... V svojevrstni režiji Igorja Pisona, do lanskega leta umetniškega koordinatorja SSG, je uprizorilo delo slovitega italijanskega komediografa Carla Goldonija (1707-1793), *Sluga dveh gospodov.* Avtor iz Benetk je s svojim obsežnim dramskim opusom požlahtnil gledališko umetnost in jo iz že "obrabljene" in izrabljene commedie dell'arte popeljal v neki nov razsvetljenskim idejam bližji način pisanja te literarne zvrsti. Komediji je s svojimi deli dal trdnejšo strukturo in opustil tipizirane "maske" in namesto njih uvedel žive like, vzete iz življenja, in jih seveda umestil v družbeno resničnost tedanjega časa in jim dal še socialni poudarek. Vsemu je seveda pridal humoren okvir. Komedijskim likom, katerih hibe in slabosti označujejo tudi sodobnega človeka, se smejimo zdaj, kot so se nekoč.

/ str. 12

IK

PD ŠTANDREŽ Abonma ljubiteljskih gledaliških skupin

Nevoščljivost in prerekanje, slovenski "šport"

Župnijska dvorana Anton Gregorčič v Štandrežu se je v nedeljo, 18. novembra 2018, spet napolnila z gledalci, ki imajo radi gledališke predstave v izvedbi ljubiteljskih gledaliških skupin, ker so večkrat bolj pristne od tistih, ki se porodijo na poklicnih odrih in pogosto bolj s srcem nagovarjajo širšo publiko. Tokrat so bili gostje Abonmaja ljubiteljskih gledaliških skupin, ki ga devetnajsto leto zapored prireja Prosvetno društvo Štandrež pod pokroviteljstvom Zveze slovenske katoliške prosvete, igralci Amaterskega gledališča Vrba iz Vrbja pri Žalcu, ki je lani praznovalo 40 let neprekinjenega delovanja in ima že dolgo vrsto let prijateljske vezi, z medsebojnimi gostovanji, z dramskim odsekom PD Štandrež. Tokrat so se občinstvu v štandreški dvorani predstavili s komedijo *Ščuke pa ni*, ki jo je Tone Partljič (1940), pisatelj, dramatik, scenarist in politik, predvsem pa komediograf, napisal leta 1973. V njej, kot v vseh svojih komedijskih delih, za katera snov črpa iz slovenskega okolja, ki je zanj neizčrpen vir navdiha, prerešetava slovenske družbene hibe in slabosti posameznikov. Komedijske jedke puščice so naperjene proti nevoščljivcem in tistim, ki se radi prerekajo za vsako stvar. Pri tem seveda hoče vsak imeti svoj prav. Odrska zgodba se suče okrog radijskega kolektiva zakotne, podeželske podružnice radia Center, ki je prejel nagrado za najbolj homogen kolektiv. A kaj kmalu, še posebno, ko je na obzorju nagrada za najboljšega izmed njih, se razkrije vsa njihova "lažna" homogenost. Nevoščljivi so drug drugemu, vsak bi rad prednjačil in meče polena pod noge drugemu in skuša na vse načine pridobiti zase čim več glasov. K sreči nagrada se ne uresniči, tako si kolektiv spet nadene masko kolegialnosti in življenje teče naprej po starih smernicah. Komedija vsebuje vse elemente, ki označujejo Partljičevo komediografsko pisanje, polno je humorja, a tudi ironije in sarkazma. Igralci iz Vrbja so pod taktirko Jerneja Kobala, sina znanega Borisa Kobala, komedijsko nit razvijali jasno in tekoče, osvetljujoč humorne poudarke, tako da je vse steklo bolj lahkotno, čeprav je trpkost vseskozi čutiti. Sploh pa so se oni, nasprotno od komedijskih likov, res izkazali kot uigrana skupina, ki stremi po čim boljši skupinski igri. Vsak je seveda skrbno izoblikoval dodeljeno vlogo in čim boljše orisal značajske poteze lika, ne da bi pri tem pa želel stopati v ospredje. Andrej Čehovin (Kremžar, direktor podružnice radia Center), Ingrid Smrkolj (Kremžerjeva, njegova žena in tajnica redakcije), Milan Vogrinc (Klander, teritorialec, borec za osamosvojitev), Breda Šip (Klandrova, njegova žena, gospodinja), Frenk Železnik (Kadivec, novinar), Anita Križanec (Helena, novinarka) Leonora Meh (Matilda, napovedovalka), Boštjan Regulj (Peter, študent) so se, oblečeni v sodobne kostume, sproščeno gibali na prizorišču, radijskem studiu oz. "sejni" sobi (scenografijo si je zamislil režiser Jernej Kobal), in prepričljivo zlezli v kožo protagonistov. Publika se je zabavala ob dobro podanem Partljičevem humorju, a gotovo se je tudi zamislila nad šibkostmi protagonistov, ki žal označujejo tudi nas same. Vsak bi rad bil v ospredju, čeprav morda ne bo nikdar priznal, da je tako. Vsak je po svoje egoist in misli najprej nase. Vsi smo malo "krapi", med katerimi ni ščuke!

Foto DP

Da so gledalci predstavo zelo dobro sprejeli, je potrjevalo prisrčno ploskanje, namenjeno vsem nastopajočim, pa tudi vsem ostalim, ki so pripomogli, da je uprizoritev dobro stekla.

Ker je v zraku še zmeraj lebdelo Martinovo vzdušje, so prireditelji – v imenu le-teh je občinstvo pozdravil Marko Brajnik - po ustaljeni novembrski navadi po predstavi povabili gledalce na kozarček novega vina in pečen kostanj. Te zmeraj dobrodošle dobrote so tudi letos prispevali Agraria Zavadlav ter vinogradnik in vinar Silvan Primožič z Oslavja.

Iva Koršič

Mala Cecilijanka / Revija otroških in mladinskih zborov

Naj živijo mladi pevci in prizadevne zborovodkinje!

Ja, zborovodkinje. Ker se je oder velike dvorane Kulturnega centra Lojze Bratuž tudi na letošnji reviji otroških in mladinskih zborov, Mali Cecilijanki, povsem obarval v rožnato barvo. Na odru so se zvrstili zbori s svojimi zavzetimi, zagnanimi, temperamentnimi, zelo sposobnimi, a gotovo tudi potrpežljivimi in materinsko toplimi zborovodkinjami. Med njimi so nekatere prav mlade, saj so bile še pred nekaj leti same članice katerega izmed nastopajočih otroških zborov. Kot je že ustaljena navada, se je tudi letos revija vila v dveh delih, na praznik Brezmadežne, v soboto, 8. decembra 2018. Obakrat je bila dvorana polna. Nastopi otrok in njihovi nežni glasovi vselej prikličejo širši krog poslušalcev in raznežijo še tako mrko dušo. Ploskanje v dvorani je bilo spontano in prisrčno, petje otrok pa kakovostno prepoznavno raste iz leta v leto. To pa moramo gotovo pripisati prav pevovodkinjam, ki so vse glasbeno izobražene in stremijo po tem, da bi tudi najmlajši čim lepše zapeli (nekateri so, bolj ali manj primerno in posrečeno, pesmice popestrili z animacijo oz. gibi). Kratek uvodni nagovor je imela Damijana Čevdek Jug, nova predsednica Združenja cerkvenih pevskih zborov Gorica, prireditelja Male Cecilijanke, ki se uresničuje tudi v sodelovanju Zveze slovenske katoliške prosvete, Sveta slovenskih organizacij in Dežele FJK. Predsednica ZSKP Franka Padovan in predsednik SSO Walter Bandelj sta bila prisotna v dvorani. Na reviji so letos uvedli novost: nastope zborov je poslušala strokovna spremljevalka Maja Cilenšek, priznana zborovodkinja otroških in mladinskih zborov iz Kopra. Z njo so se zborovodje lahko po nastopu pogovorile in posvetovale. Malo Cecilijanko sta spremljali tudi predsednica Zveze cerkvenih pevskih zborov Trst Rossana Paliaga in Marilka Koršič, svetnica SSk na goriški občini. Damijana Čedvek Jug je po izrečeni dobrodošlici v imenu organizatorjev poudarila, kako pomembno vlogo ima zborovsko petje pri vzgoji otroka in najstnika, "marsikdaj predstavlja le-to prvi njegov stik z glasbo, dotakne se njegove čustvenosti, spodbuja stike z vrstniki, razvija intelektualne sposobnosti, koncentracijo, izoblikuje glasbeni okus, 'izklaplja' mobilni telefon. Pesmice, ki jih otroci pojejo v zboru, ostanejo vedno v spominu". Da je to res, je dobila potrditev pred kratkim v Arezzu, kjer so ji njene nekdanje pevke zaupale, da so po nastopu na tekmovanju zapele vse otroške pesmice, ki so se jih naučile z njo v zboru. Svoje misli je sklenila z besedami: "Dragi starši, spodbujajte otroke k zborovskemu petju, zaupajte v nas zborovodje in nam dovolite, da vaše otroke zasvojimo z zborovskim petjem".

Foto dd

Za njo je ob zelo prikupnem, igrivem, sproščenem, tako domačem, prav nič "togo formalnem" povezovanju Ilarie Bergnach prvi na oder stopil številni OPZ OŠ Josip Abram iz Pevme, ki je, kot vsi zbori, zapel tri pesmi z zborovodkinjo Marto Ferletič, ob klavirski spremljavi Martine Hlede. Med pesmicami je bila tudi *Iščemo hišico* Tomaža Habeta. Prvič z novim imenom Etko Mužetko, po istoimenskem pravljičnem vrhovskem "posebnežu", se je predstavil OPZ Vrh Sv. Mihaela pod vodstvom Karen Ulian in ob klavirski spremljavi Mateje Černic. V program je uvrstil tudi "himno" *Etko Mužetko* Lucije Lavrenčič in pri tem podaril še "bliskovit komični utrinek". Ljudsko *Jaz sem muzikant* in pesmici *Metuljček Cekinček* in *Tika-Taka* J. Bitenca je zapel OPZ Mali Veseljaki iz Doberdoba pod vodstvom Mateje Jarc in ob klavirski spremljavi Elisabette Cavaleri. OPZ Štmaver je tokrat na reviji prvič vodila mlada Petra Feri. Otroci so ob klavirski spremljavi Martine Valentinčič odpeli tri ljudske *Dekle je po vodo šlo, Le sekaj sekaj smrečico* in *Jes b'rad c'hajnar biu*. Prvič je na Mali Cecilijanki nastopila pred nedavnim ustanovljena Mladinska vokalna skupina (MLVS) Vihar z Vrha Sv. Mihaela. Pod taktirko Mateje Černic in s klavirsko spremljavo Eve Dolinšek je zapela tudi *Rock my soul* in z njo še posebno osvojila občinstvo. Dve znani ljudski, *Čuk se je oženil* in *Biba leze*, ter še *Sneženi mož* je Valentina Nanut izbrala za mlade pevce OPZ KD Sovodnje. Vida Gallo jih je spremljala na klavir. Pod odločno taktirko Nede Sancin je z dvema angleškima skladbama in slovensko *Božično drevo* (Aleksander Mežek) nastopil številni MlPZ Srednješole Ivan Trinko iz Gorice ob klavirski spremljavi Eve Dolinšek. Doživel je toplo ploskanje. Drugi del letošnje Male Cecilijanke je uvedel solidni OPZ OŠ Ljubka Šorli iz Romjana s pevovodjo Lucijo Lavrenčič. Ob klavirju je bila Veronika Grassi. Tudi oni so dokazali, da prav radi pojejo. Za svoje male pevce OPZ F. B. Sedej Števerjan je Martina Hlede (klavirska spremljava Martina Valentinčič) izbrala tri šegave pesmice, *Mravlja in polž, Raca Maca*, obe je spisal Janez Bitenc, ter še *Pevka Žabica* Tomaža Habeta. V Števerjanu poleg otroškega zbora poje tudi MlPZ F. B. Sedej pod isto taktirko, tokrat pa še ob spremljavi Martine Valentinčič (klavir) in Elije Muzica (kitara). Martina Hlede je zanje, ki verjetno že poznajo to drhteče čustvo, izbrala *Dan ljubezni* Tadeja Hrušovarja, pa še kongolsko ljudsko *Banaha* in *Moja bela cesta* Radovana Gobca. OPZ Plešivo pod vodstvom Alessandre Schettino je Brezmadežni v čast – kot edini zborček! - zapel *Marija, zapojem ti* Lenčke Kupper, pa še dve bolj hudomušni, *Šla je botrica lisica* in *Petelinček je na goro šel*, ob spremljavi Elisabette Cavaleri (klavir), Athene Picech (violina) in Giulie Calligaris (agogo). OPZ Veseljaki iz Doberdoba z zborovodkinjo Lucijo Lavrenčič in ob klavirski spremljavi Eve Dolinšek, ki je bila prav pogosto na odru, so v svoj program uvrstili tudi pesem *Januar* Patricka Quaggiata, ki je tako doživela krstno izvedbo. Zanimivo je zazvenela tudi interpretacija pesmi *Burja* (Tadeja Vulc). Kot češnjica na tortici sta ob koncu zapela še OPZ Emil Komel in MlPZ Emil Komel, Gorica, pod natančnim vodstvom Damijane Čevdek Jug. Oba spadata v t. i. pevsko piramido SCGV Emil Komel. Eno pesem, *Kakor reka*, sta zapela skupaj. Zelo ubrani, lepo zveneči glasovi mladih pevcev so se v skladbah *Gloria* Lea Debelisa in *Benedictus, qui venit* oglašali res kot angelsko petje. V *Glorii* sta poslušalce popolnoma prevzeli in očarali solistki Ivana Jug in Rada Vizintin z izbrušenim nastopom. Čestitke naj grejo vsem, ki so izoblikovali ta razveseljujoči praznik otroškega in mladinskega petja (vseh pevcev je bilo 360!), ki nam na Goriškem riše svetlo zborovsko prihodnost.

Iva Koršič

Obvestila

Večstopenjska šola v Gorici vabi starše na predstavitev nižje šole. Srečanje bo na sedežu Večstopenjske šole v ul. dei Grabizio 38 v Gorici v petek, 14. decembra 2018, ob 17. uri. Toplo vabljeni!

AŠZ Olympia vabi v ponedeljek, 17. decembra 2018, ob 17. uri v telovadnico AŠZ Olympia (Drevored 20. septembra 85, Gorica) na božičnico. Nastopajo: predšolska skupine "Gymplay", deklice športne ritmične gimnastike, dečki - orodni telovadci, športno plesne skupine Olympia (Star Girls & Best Girls).

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja v petek, 28. decembra, tradicionalno silvestrovanje z družabnim srečanjem v restavraciji Belvedere v Tricesimu (Videm). Vpisujejo do 20. decembra po tel. 0481-884156 (Andrej F.), 346-1206031 (Sonja K.), 0481-882183 (Dragica V.), 0481-78138 (Sonja Š.). Prvi avtobus bo odpeljal ob 16.30 uri iz Gorice s trga Medaglie d'oro/Goriščka z običajnimi postanki pri vagi blizu Pevmskega mosta, v Podgori pri telovadnici, v Štandrežu pri lekarni in na Pilošču. Drugi avtobus bo odpeljal ob 16.30 uri iz Doberdoba s postanki na Poljanah, v Sovodnjah pri cerkvi in lekarni do Pilošča, od koder bosta nadaljevala pot v Tricesimo.

ZSKP, KCLB in ZCPZ Gorica razpisujejo 15. Priznanje Kazimir Humar. Predloge je treba oddati **do 31. decembra 2018** na naslov: Zveza slovenske katoliške prosvete – 34170 Gorica, Drevored 20. septembra 85, s pripisom na ovojnico: **"Predlog za priznanje"**.

"Male oglase" najdete na našem portalu www.noviglas.eu.

Darovi

Ob 7. obletnici smrti mame Marije Murovec daruje hčerka Ivica za cerkev sv. Ivana v Gorici 100 evrov in za Sv. Goro 100 evrov.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 14. 12. 2018 do 20. 12. 2018)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 14. decembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 15. decembra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in ziljskem narečju.

Nedelja, 16. decembra: ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 17. decembra (v studiu Stefania Beretta): Pravljica za lahko noč.

Torek, 18. decembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 19. decembra (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Pričakovanje Odrešenika - Izbor melodij.

Četrtek, 20. decembra (v studiu Andrej Bavcon): Četrtkov večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

Kulturni center Lojze Bratuž
Krožek Anton Gregorčič
v sodelovanju s
Slovensko zamejsko skavtsko organizacijo
in Goriško Mohorjevo družbo

SREČANJA POD LIPAMI

SKAVTSKA PREMIŠLJEVANJA OB EVANGELIJSKIH ODLOMKIH JACQUESA SEVINA DJ

Spregovorila bosta Janez Kobal in Peter Lovšin, duhovni asistent in ustanovitelj Zveze slovenskih katoliških skavtov in skavtinj

ČETRTEK, 20. DECEMBRA 2018, OB 20. URI
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ - GORICA

SLOVENSKI CENTER ZA GLASBENO VZGOJO "EMIL KOMEL"

vljudno vabi na predbožični nastop

DETE PRIHAJA

Goriška stolna cerkev
sobota, 15. decembra 2018, ob 19. uri

PD ŠTANDREŽ
Abonma ljubiteljskih gledaliških skupin
KD Domovina Osp
Miro Gavran - priredba Edita Frančeškin
LJUBEZEN NA PREDZADNJI POGLED
Nedelja, 16. decembra 2018, ob 17. uri
Štandrež, župnijska dvorana Anton Gregorčič
POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Gledališče Verdi Gorica
Umetniška sezona 2018 - 2019
UMETNIŠKI DIREKTOR WALTER MRAMOR

Petek, 21. decenbra 2018 – ob 20.45
GLASBA IN BALET
GIOVANNI ALLEVI
v spremstvu godal orkestra Orchestra Sinfonica Italiana

Sobota, 26. januarja 2019 – ob 20.45
GLASBA IN BALET
GALA VEČER BALETNIH ZVEZD
v izvedbi Danieleja Ciprianija z mednarodnimi baletnimi zvezdami

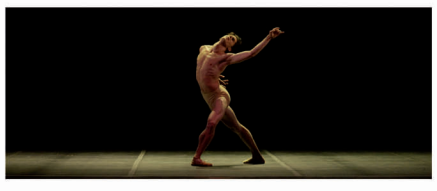

PREDPRODAJA IN INFORMACIJE:
Blagajna Občinskega gledališča Giuseppe Verdi
Gorica – Korzo Italia | tel. 0481 383602
Od ponedeljka do sobote 17.00 / 19.00
www3.comune.gorizia.it/teatro
abonenti SNG Nova Gorica lahko kupijo vstopnico po znižani ceni

/ TeatroVerdiGorizia
@TeatroVerdiGo
/ teatroverdigorizia
/ teatroverdigorizia

vivaticket by BEST UNION
www.vivaticket.it

OBČINA GORICA
Let'sGo! Gorizia
REGIONE AUTONOMA FRIULI VENEZIA GIULIA
FONDAZIONE

Kulturni center Lojze Bratuž
Združenje cerkvenih pevskih zborov
Koncertna sezona 2018 - 2019
BOŽIČNI KONCERT
BOŽIČNA NOČ SKRIVNOSTNA NOČ
Dekliška vokalna skupina Bodeča Neža
Dekliški pevski zbor Igo Gruden
Orkester ArsAtelier
Miha Bole, bariton
MIRKO FERLAN, DIRIGENT
PETEK, 21. DECEMBRA 2018, OB 20.30
SOBOTA, 22. DECEMBRA 2018, OB 20.30
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
Info in nakup vstopnic:
+39 0481 531445 - info@centerbratuz.org

70-letnica Glasbene šole Nova Gorica

Slovesna akademija ob prisotnosti Boruta Pahorja

Glasbena šola Nova Gorica je svoja vrata uradno odprla leta 1948. Po sedmih desetletjih nadaljuje svoje poslanstvo z istim žarom, vedno večjim številom učencev in kolektivom, ki se pomlajuje, prihaja s študija v tujini in tako kot predhodniki, požrtvovalno dela z mladimi obetavnimi glasbeniki, pa z novimi prostori.

Ob tem jubileju je novogoriška Glasbena šola pripravila vrsto aktivnosti, ki so počastile to okroglo obletnico; od izdaje zbornika *V tempu in odločno* do zbirke poezij *S poezijo in z glasbo od jutranjih do nočnih zvezd* (mentorica literarne delavnice je bila pesnica Vida Mokrin Pauer), ki vključuje tudi zgoščenko z izvedbami udeležencev na delavnici. V l. 2019 načrtuje še izdajo dveh zgoščenk avtorsko mladega Eneja Ljubiča Šinigoja ter nadstandardnega, jazz programa. S posebnim občutkom je oblikovala tudi koncertni cikel *Zvoki mladosti*, ki ga prireja na šoli in je v tem letu namenjen nekdanjim učencem šole, ki so zdaj že uveljavljeni glasbeniki. Sedem desetletij pa je šola okronala s koncertom - Slavnostno akademijo, ki je konec novembra potekala v Kulturnem domu Nova Gorica.

Foto Mateja Pelikan

Na Slavnostni akademiji je nastopil Simfonični orkester Glasbene šole Nova Gorica pod vodstvom učitelja in dirigenta Marka Kodelje. Vrste orkestra so dopolnjevali tudi nekateri učitelji z glasbene šole in nekdanji učenci, ki zdaj študij nadaljujejo bodisi na konservatoriju bodisi na akademski stopnji. Z orkestrom so se predstavili tudi številni solisti, učenci šole, ki so se v zadnjih letih redno izkazovali z najvišjimi ocenami in priznanji na različnih glasbenih tekmovanjih. Kot solisti so se predstavili flavtistka Eva Faganelj (mentor: Armando Mariutti), oboistka Anamarija Vuga (mentorica: Andreja Konjedic Lenardič), kitarista Matija Skrt in Neža Marussi (mentorica: Barbara Gorkič), pianistka Erika Šavli (mentor: Miha Štokelj) ter klavir štiriročno Vid Mladovan in Kaja Fornazarič (mentorica: Barbara Mačkić). Pri Mozartovi skladbi je poslušalce v zasanjani svet baleta popeljal še nastop brhke baletke Giulie Babucci (mentor: Sergej Semenjuk). Zazvenela so dela Johanna Stamitza, Johanna Sebastiana Bacha, Antonia Vivaldija, Wolfganga Amadeusa Mozarta in Leopolda Koželucha ter Aleksandra Borodina.

Foto Mateja Pelikan

Govore so prispevali ravnatelj Sandi Vrabec, (nekdanji) župan Mestne občine Nova Gorica, Matej Arčon, kot slavnostni govornik pa je spregovoril predsednik Republike Slovenije, Borut Pahor. Vsi so si bili enotni, da Glasbena šola Nova Gorica skozi desetletja neumorno in prizadevno brani svoje poslanstvo ter da je glasbena šola, čeprav je zahtevna, ena najlepših stvari v življenju. Predsednik Pahor je dejal, da bo za vedno obžaloval izpis iz glasbene šole, obenem pa izrazil veliko hvaležnost tako glasbenim pedagogom kot slovenskemu glasbenemu šolstvu, ki skrbi, da se ljubezen do glasbe širi med mlajše generacije in s tem gradi boljše pogoje za kvalitetnejšo prihodnost naše družbe. Vsi so se strinjali, da je življenje brez glasbe prazno.

Dogodek je režiral dramski igralec SNG Nova Gorica, Radoš Bolčina, ki je celoten tekst, na igriv in hudomušen način oblikoval v rimah. To je odlično interpretiral mladi perspektivni igralec Jakob Šfiligoj, tudi nekdanji učenec glasbene šole. Inscenacija teksta je bila seveda zabavna, šaljiva pa tudi poučna. Nastopi učencev so bili navdušujoči in na trenutke tudi ganljivo lepi. Tako da bo dogodek ostal zagotovo v nepozabnem spominu, in to tako mladim glasbenikom kot številnim obiskovalcem, ki so do zadnjega sedeža napolnili veliko dvorano Kulturnega doma Nova Gorica.

Metka Sulič

Nova Cankarjeva nagrada

Slovenski literarni prostor bo bogatejši za Cankarjevo nagrado

Predstavniki Slovenske akademije znanosti in umetnosti (SAZU), Slovenskega centra PEN, Univerze v Ljubljani in Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU so 3. decembra v Cankarjevem domu podpisali pismo o nameri, v katerem so se zavezali k ustanovitvi Cankarjeve nagrade. To bodo od leta 2020 podeljevali za pripovedništvo, dramatiko, liriko in esejistiko.

Pismo o nameri so podpisali podpredsednik SAZU Peter Štih, predsednica Slovenskega centra PEN Ifigenija Simonović, prorektor Univerze v Ljubljani profesor Boštjan Botas Kenda in direktor Znanstvenoraziskovalnega centra (ZRC) SAZU Oto Luthar.

Nagrada bo sestavljena iz treh delov: diplome, pisne obrazložitve in denarnega dela, za katerega sredstva še iščejo. Izbrani avtor bo nagrado prejel za določeno literarno področje, ki ga je Cankar mojstrsko obvladoval, le enkrat. Če pa se bo izkazal na drugem, lahko teoretično v svojem življenju dobi štiri, je na predstavitvi nagrade povedala članica upravnega odbora za nagrado Alojzija Zupan Sosič. V upravnem odboru so poleg predstavnice Univerze v Ljubljani še Niko Grafenauer (SAZU), Marko Golja (Slovenski center PEN) in Marijan Dović (ZRC SAZU).

Razpis za nagrado organizatorji napovedujejo za prihodnje leto oziroma za Cankarjev rojstni dan - 10. maj, nagrado pa naj bi prvič podelili točno leto dni pozneje. Dela bo ocenjevala petčlanska žirija, ki bo nekaj dni pred razglasitvijo nagrajenca sporočila imena treh od desetih nominirancev.

Po besedah Ifigenije Simonović bo nagrada podprla kakovostne slovenske avtorje in raven literature dvignila vsaj "do Cankarjevih gležnjev".

Štih si želi, da bi nagrada ob podpori mecenov zaživela kot ena osrednjih nagrad na področju literature, Luthar pa je izpostavil njeno posebnost oziroma ustanovitelje - štiri osrednje akademske in kulturne ustanove.

Ustanovitelji iščejo še petega partnerja, ki bo poskrbel za finančni del nagrade.

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (44) Dimitri Tabaj

Rodbina Codelli (5)

In res smo čvrsti Slovenci dali svoj doprinos in potolkli zemljelačne Lahe na kopnem (Custozza) in na morju (Vis), tako kot je napovedovala pesem Jovana Vesela Koseskega, ki jo je citiral domoljubni kranjski deželni glavar baron Anton IV. Codelli!

Vnuk Antona III. (nečak Antona IV.) - Karel Jožef (1846-1878) - je kot mornariški častnik služboval v Pulju. Bil je poročen z nemško pesnico in dobrotnico baronico Rozalijo Eleonoro Marijo Filomeno Taufferer pl. Weichselbach iz Višnje Gore, predstavnico plemiške družine, iz katere je izšlo veliko graščakov, častnikov in duhovnikov (med temi tudi dva slovenska nabožna pisca). Rokopise Rozalije Codelli danes hrani Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani. Karel Jožef in Rozalija sta imela sina Antona V. (1875-1954), ki je zaslovel kot izumitelj. Codellijevo posestvo v Višnji Gori je bilo uničeno v drugi svetovni vojni. Na njegovem mestu danes stoji naselje, imenovano Baronov hrib.

Anton V. Codelli plemeniti Fahnenfeld je obiskoval gimnazijo na Dunaju. Po maturi je stopil v vojno mornarico in veliko potoval, celo do Japonske in Kitajske. Leta 1897 je zaradi bolezni izstopil iz vojske in se je za kratek čas vpisal na pravo. Kot samouk se je raje ukvarjal z elektrotehniko in strojništvom, opravil je tudi tečaj pri podjetju Telefunken v Berlinu, kjer je sodeloval s samim soustanoviteljem tega podjetja, grofom Georgom von Arco, ki je na znanstveni in industrijski ravni (podjetja AEG, Siemens, Telebraun) pisal zgodovino stroke v tesnem sodelovanju z največjimi velikani tistega časa, od nobelovca za fiziko Karla Ferdinanda Brauna do Heinricha Rudolfa Hertza, ki je dokazal obstoj elektromagnetskih valov. Kot predstavnik veleposestnikov je bil Anton V. Codelli izvoljen v kranjski deželni zbor. S tovarnarjem in izumiteljem Janezom Puhom ga imamo za začetnika avtomobilizma na Slovenskem. Janez Puh je prvi na svetu izdelal bicikel z enako velikima kolesoma in več vrst avtomobilov, medtem ko Anton V. Codelli je bil prvi slovenski lastnik in uporabnik avtomobila (1895). Kupil ga je na Dunaju. Na ulicah Ljubljane so ga prvič videli 15. novembra 1898. O dejstvu, da je zadeva povzročala tudi precej preplaha, priča članek Slovenskega naroda z dne 23. maja 1899: *"Barona Codellija avtomobil je predmet mnogim pritožbam iz občinstva. Ljubljančani sicer niso tako malomestni filistri, kakor se navadno misli, ali vsaka stvar ima svojo mejo, in tako tudi naglost, s katero se podi ta avtomobil po najožjih ulicah. Nesreča se sicer, kolikor je nam znano, ni pripetila še nobena, strahu pa je ta avtomobil provzročil že dosti. Za torej bi bilo želeti, da se lastnik tega voza ozira tudi malo na občinstvo, saj to vender ni vstvarjeno, da mladi gospodje ž njim šale zbijajo. Ko bi naši izvoščeki le na pol tako naglo kakor baron Codelli podili svoje vozove po mestu, bi sploh prenehala vsa vožnja, ker bi vsi izvoščeki sedeli pod ključem"!* S svojim avtom se je leta 1899 odpravil v Nico in v igralnici zaigral avtomobil. Že naslednje leto je kupil novega, še hitrejšega. Zaslovel je kot prvi kranjski dirkač in se udeležil dirke med Salzburgom in Dunajem. Bil je tudi med prvimi motoristi.

Grad Codelli v Višnji Gori. Veliki izumitelj Anton V. Codelli je bil sin nemške pesnice in dobrotnice baronice Rozalije Taufferer pl. Weichselbach iz Višnje Gore, predstavnice plemiške družine, iz katere je izšlo veliko graščakov, častnikov in duhovnikov (med temi tudi dva slovenska nabožna pisca). Rokopise Rozalije Codelli danes hrani Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani.

Anton V. Codelli velja za pionirja avtomobilizma na Slovenskem.

Anton V. Codelli, plemič, politik, veleposestnik in izumitelj

Codellijev grb na monumentalni grobnici v Štepanji vasi pri Ljubljani

Codellijev grad na Ceglem v Goriških Brdih, poznan tudi kot "Gradič" oz. "Gredič"

SNG Nova Gorica / Nova premiera

Prihaja mračni Macbeth

V četrtek, **13. decembra 2018, ob 20. uri** bo na velikem odru Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica doživela premierno uprizoritev predstava Macbeth v novem prevodu Srečka Fišerja in režiji imenitnega Janusza Kice, ki je v SNG Nova Gorica ustvaril že kar nekaj zelo odmevnih in zaradi značilne poetike razpoznavnih predstav. Spomnimo naj le na Ondino, Sen kresne noči, ki tudi obravnavata krutost v medčloveških odnosih sicer v svetu fantastičnega, domišljijskega. Ob tokratni odločitvi za eno najbolj radikalnih upodobitev zla v zahodni literaturi je ključno zavedanje, da je Macbeth izvrstno izpisana drama intimnega soočanja z grozo lastnih dejanj. Zakonca Macbeth se podata na krvavo pot zločinov, da bi zavzela kraljevi prestol, intimno pa ju zaradi njunih grozljivih dejanj kmalu začne razjedati in razdvajati občutek krivde.
Poleg omenjenih, režiserja Janusza Kice in prevajalca ter lektorja Srečka Fišerja, predstavo sooblikujejo dramaturginja Martina Mrhar, scenografinja Karin Fritz, kostumografinja Bjanka Adžić Ursulov, avtor glasbe Arturo Annecchino, oblikovalec svetlobe Samo Oblokar, oblikovalec zvoka Stojan Nemec, asistentka režiserja Maša Pelko. Na odru bodo gledalci v glavnih vlogah videli Nejca Cijana Garlattija in Arno Hadžialjević. Ostale like igrajo Gorazd Jakomini, Žiga Udir, Gregor Prah k. g., Žan Perko k. g., Jure Kopušar, Peter Harl, Jože Hrovat, Lovro Zafred k. g., Miha Nemec, Ana Facchini, Patrizia Jurinčič Finžgar, Medea Novak, Dušanka Ristić.

Dobrovo / Sozvočenja

Tehtno oblikovani zborovski nastopi

Konec novembra je Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti na gradu Dobrovo priredil tradicionalni koncert *Sozvočenja*. Sozvočanja so regijski tematsko oblikovani koncerti, netekmovalne narave, na katerih so prisotni strokovni spremljevalci. Pobuda spodbuja zbore k iskanju novih idej, odkrivanju različnih repertoarjev in avtorjev. Nagrada za najboljši sestav je uvrstitev na sklepni koncert, ki poteka na svetovni dan zborovskega petja v Slovenski filharmoniji v Ljubljani in nastaja v sodelovanju z Medsveč dovršeno odpela zahteven program in prepričala tako s svojo tehniko petja kot tudi z doživeto interpretacijo, melodičnostjo in profesionalnostjo.
Eno izmed posebnih nagrad sta prejela tudi zborovodkinja Mateja Černic in njen Goriški komorni zbor, ki je zapel zanimive skladbe Mortena Lauridsena, Johannesa Brahmsa, Claudia Monteverdija in Radovana Gobca (nastop o temi Moč noči je vključeval še recitacije Nine Žbone Kuštrin in klavirsko spremljavo Mihe Štoklja). Denarno nagrado za nakup notnih edicij in druge strokovne literature sta osvojili zborovodkinja Franka Žgavec in Vokalna skupina Vinika iz Medane, ki je nastopila z deli primorskih skladateljev, vključujoč dve noviteti (Hilarij Lavrenčič in Patrick Quaggiato). Predstavitev teme Arabeska ljubezni sta obogatila še nastopa harmonikarja Dejana Vidoviča in pianistke Ingrid Mačus. Denarno nagrado za perspektivno zasedbo, ki je vsebovala intenzivne vaje s strokovnjakom za vokalno tehniko, so dodelili Vokalni skupini Karina in zborovodkinji Andreji Tomažič Hrvatin.
Prav vsi nastopi so bili edinstveni, navdahnjeni in zanimivi ter glasbeno tehtno oblikovani, tudi nastopa Mešanega pevskega zbora Postojna, ki ga vodi Matjaž Šček, in skupine Elu'm z zborovodkinjo Karolino Repar. Bistvo Sozvočenj ni nagrada, ampak strokovna rast tako zborovodje kot pevcev, ki se ljubiteljsko ukvarjajo s petjem. Sozvočenja jim dajo priložnost širiti obzorja tako v smislu interpretacije kot tudi poglobljenega poznavanja glasbene literature.

Foto Jernej Skrt

narodno zvezo za zborovsko petje. Letos bo ta koncert 18. decembra.
Strokovni svetovalec primorskih Sozvočenj je bil Sebastjan Vrhovnik, ki je imel zahtevno nalogo, saj je izbiral med šestimi odličnimi primorskimi in zamejskimi zbori. Nastopili so Vokalna skupina Karina Kozina, Mešani pevski zbor Postojna, Vokalna skupina Glasbene matice Vikra Trst, Vokalna skupina Elu'm Postojna, Goriški komorni zbor in Vokalna skupina Vinika. Glavna nagrada je šla v roke Vokalni skupini Glasbene matice Vikra iz Trsta, ki jo vodi zborovodkinja Petra Grassi. Vikra je nagrado prejela za poglobljeno sestavljen program, ki je predstavil sodobno uprizoritev redko izvajane liturgije teme po srednjeveškem obredu z naslovom *Nad temo bo zavladala luč*. Zazveneli so korali, srednjeveške žalostinke in responzoriji renesančne polifonije velikega tedna, skladbe, pa dela Guillaumea Dufayja in Tomasa Luisa de Victorie. V črna pregrinjala odeta Vikra je ob spremljavi lutnjista in vihuelista Federica Rossignolija v soju

Metka Sulič

Gorica / Prodajna razstava Umetniki za karitas

Polno prgišče lepote in dobrote v Galeriji Ars

Odprtje razstave Umetniki za Karitas v Gorici se je letos začelo z mislijo na tokrat odsotno gospo Jožico Ličen, dušo prireditve, ki ji je le dva dni prej umrl mož Ciril. "Tisti, ki smo ga poznali, lahko povemo, da je bil preprost in dober človek, kakršne danes pogrešamo. Takim na Vipavskem pravimo, da so sol zemlje", je uvodoma povedal predsednik društva Ars Jurij Paljk.
V galeriji na Travniku, kjer se v predbožičnem času že 20 let srečujeta lepo in dobro, je 4. decembra bila navzoča druga duša likovne kolonije, umetnostna kritičarka Anamarija Stibilj Šajn, ki kolonijo spremlja od samega nastanka. To je hkrati karitativna dejavnost in prvovrsten umetniški dogodek, je še poudaril Paljk. "Ponosni smo, da smo tudi sami majhen del tega" in da lahko podpiramo Karitas, ki namenja sredstva od prodanih del ljudem v stiski, potrebnim družinam, otrokom in materam samohranilkam. "Tega je na Slovenskem veliko več, kot se nam zdi". Paljk se je zahvalil umetnikom, ki na poletni likovni koloniji na Sinjem vrhu nad Ajdovščino ustvarjajo in svoja dela nesebično poklanjajo za Karitas. V Cankarjevem letu je letošnje avgustovsko srečanje, štiriindvajseto po vrsti, nosilo naslov *Polno prgišče lepote ...* V pogovoru s Paljkom je Anamarija Stibilj Šajn povedala, da kolonija z leti zori. Vsako leto umetniki ustvarjajo na Sinjem vrhu pod drugačnim geslom. "Cankar je imel čut za sočloveka, za domovino, za vse najbolj žlahtne vrednote". Razstava nam "resnično na široko odpira dlan z likovno lepoto, s sporočilnostjo in dobroto". Omogočilo jo je deset odličnih likovnih ustvarjalcev, ki prihajajo iz različnih okolij, se izražajo na različne načine. Tudi s to razstavo lahko doživljamo raznolikost, ki jo prinaša tudi sodobna umetnost. Kolonija živi posebno življenje: na stežaj odprta vrata pušča tudi drugim ustvarjalcem, t. i. darovalcem, ki prihajajo na Sinji vrh, darujejo svoja dela in tudi tako postajajo delček gibanja. Razstave so potem na nenehnem potovanju: do nekaj dni prej je bila sedanja goriška (ki bo na ogled do 6. januarja 2019) v Celju, po nekaj dneh so podobno postavili na Ministrstvu za obrambo v Ljubljani. *Prgišče lepote* vselej nagovarja gledalce in trka na srca velikodušnih ljudi, ki lahko postanejo del čarobnega dobrodelnega kroga. Razstava je namreč prodajna. Je edinstvena tudi zato, je dodal Paljk, ker združuje vrhunske umetnike, "slovenski slikarski kanon", z že uveljavljenimi ter manj znanimi in uveljavljenimi. V koloniji so vsi enakopravni. Srečanje umetnikom omogoča, da ustvarjajo s kolegi; dela tam pustijo, v zameno prinašajo med ljudi svoje slike, svojo podobo, je poudarila umetnostna kritičarka. Tako jih tudi spoznavamo, udeležba na koloniji je zanje tudi promocija.
Razstava v goriški galeriji torej vključuje dela udeležencev poletnega srečanja, članov strokovnega sveta in darovalcev. Deset je bilo teh, ki so med 13. in 17. avgustom ustvarjali na Sinjem vrhu in o katerih je Anamarija Stibilj Šajn sintetično spregovorila. To so bili: akad. slikarka Marina Bahovec iz Ljubljane, ki je svoje slike s cvetlično motiviko poimenovala 'vaje v slogu', Damijana Bijek, ustvarjalka, ki povezuje simboliko geometrijskih likov in pogledov v krajinsko stvarstvo, Sead Emrič, vrhunski slikar in izjemno dober človek, Vivijana Kljun, ustvarjalka, ki prisega predvsem na modernistično figuraliko, Mirjana Matić, ki se je osredotočila na fragment stavbne dediščine in iskala simbolno igro med svetlobo in senco, Vinko Prislan, slikar, ki zre v kozmična prostranstva, Milan Razboršek, ki nagovarja prek aktualizirane krščanske ikonografije, Pija Zavrtanik, ki je prgišče lepote začutila v domovini, upodobljeni v obliki metulja, Tadej Žugman, odličen portretist in slikar precizne poteze, ki ustvarja v duhu hiperrealizma, Klavdij Tutta, mediteranski popotnik, ki je svojemu inspirativnemu svetu tokrat dodal delček ikonografije, povezane z Leonardom, in ikonografije, ki se navezuje na krščanstvo. V Gorici razstavljajo še Milena Gregorčič, Janez Štros, Lucijan Bratuš, Silva Karim, Mira Ličen Krmpotič, Tone Seifert, Bogdan Soban, Maša Bersan Mašuk, naš rojak Andrej Kosič in še kar nekaj drugih. Praznično odprtje je bilo še lepše, ker so bili na odprtju navzoči tudi nekateri umetniki, s katerimi se je v sproščenem vzdušju lahko vsakdo pogovoril.
Razstava v Gorici je torej odprta: pridite, poglejte in privoščite si nekaj lepega! / DD

B. Soban, I. Zimic, A. Stibilj Šajn, J. Paljk, B. Jazbar in J. Štros (foto dd)

PIKA NA (PESM)I — Majda Artač Sturman

Pričakovanje I.

Zdaj je čas, ko radost
nas obdaja, ko pozabimo
na žalost, razprtije,
čas, ko svojim dragim
damo sladke drobnarije.
Zdaj je čas, ko zjutraj nas
pozdravi slana, ko podoba
dneva s soncem je obdana,
čas, ko si želimo prvi sneg.
Zdaj je čas, ko čakamo
nestrpno na Miklavže in
Božičke, Dedke Mraze, čas,
ko praznično veselje nas navdaja.
Naj bo zdravo in veselo,
naj bo srečno in debelo
tole novo leto, ki nasproti
nam prihaja, naj nas vedno
in povsod razvaja!

Jožica Štimac Glavina

Praznični čas je čas toplih otroških spominov, pričakovanj in voščil, je čas poezije. Zato je najlepše, če se od letošnjega leta poslovimo in zajadramo v novo s pesniškim pozdravom. Pesem, ki se je izlila na papir izpod peresa *Jožice Štimac Glavina*, nas nagovarja s svojo neposrednostjo in preprostostjo. O tovrstni naravnanosti govori tudi naslov zbirke *Srečno srce je srce polno ljubezni (Mladika 2016)* , povzet po zadnjem verzu prve pesmi *Ljubezen večna muza*. Neminljiva muza je ljubezen v širšem smislu, pojmovana kot toplo čustvo v odnosu do ljubljene osebe, otrok in prijateljev, do sočloveka in sveta sploh.
Pesem se že z naslovom umešča v adventni čas. V tem obdobju se zdi, da *"pozabimo/ na žalost, razprtije"*, naša srca se raznežijo ob nostalgičnih mislih na otroštvo ter znova in znova vzbrstijo v željah in upanjih ob novem letu. Res je, da *"zjutraj nas/ pozdravi slana"*, a podnevi vidimo sonce in obenem pričakujemo prvi sneg. Vse v vatirani predstavi zasanjanosti ali idile, ki jo v nas z leti čedalje bolj sprošča spomin na otroška leta.
Sicer enokitično pesniško izpoved členijo ritmične zareze *ponavljanj*. Oblikovno je zanimiva zaradi stilnih značilnosti, ki delujejo harmonično, kot denimo, ponavljanje *Zdaj je čas*, anafora *Naj bo... / naj bo ...*, ali rima, ki nastopa ne samo na koncu verzov, temveč tudi kot *notranja rima*. Pojavlja se, ko se verz razveže v *miselni prestop* ali *enjambement* – tako z ene strani čutimo harmonični pol, na drugi pa disharmoničnega. Gre za preplet obojega, kot npr. v spodnjih verzih.

Zdaj je ***čas***, ko zjutraj ***nas***
pozdravi ***slana***, ko *podoba*
dneva s soncem je ***obdana***,
čas, ko si želimo prvi sneg.

Notranjo rimo najdemo tudi v sklepnih verzih:

... tole novo leto, ki *nasproti*
nam ***prihaja***, naj nas *vedno*
in povsod ***razvaja***!

Pričakovanje obdarovanja je poudarjeno z uporabo množinske oblike namesto ednine. Posebno otroci pričakujejo *Miklavže in/ Božičke, Dedke Mraze*, saj radi verjamejo v kateregakoli decembrskega dobrotnika. Za konec pa še poosebitev novega leta, ki naj bo *debelo*, torej radodarno, bogato, širokogrudno. Kakšna paleta želja majhnih in (tudi večjih!) otrok! V vsakem izmed nas utripa otroška duša, ki prihaja na dan v prazničnem decembru.
Doživite ga čim bolj mirno v krogu najljubših prijateljev in sorodnikov. Potrudimo se, da bo okrog nas več topline in veselja v medsebojnih odnosih, pa bo novo leto veselo in srečno. Če bo zdravo in debelo, pa nas bo še bolj razveselilo!
Kulturna delavka Jožica Štimac (1946 – 2013) je bila zelo aktivna na verskem in kulturnem področju. Plesala je v folklorni skupini *Stu ledi* in petintrideset let učila v vrtcu. Najprej je pela v cerkvenem zboru v Mostah in v otroškem zboru RTV Slovenija, nato v cerkvenem zboru pri Sv. Ani. Rodila se je v Ljubljani, živela pa je v Žavljah pri Trstu. *Marija Cenda* je v spremni besedi k pesniški zbirki o ustvarjalki napisala: "Branje njenih pesmi je mogoče primerjati z nabiranjem travniških cvetic. Čeprav to ni drago cvetje iz toplih gred, mu blagi vonj in orošenost podeljujeta neko edinstveno žlahtnost. Iz njih sestavimo šopek in ga povežemo s travno bilko. Take šopke stisnemo v dlan svojim najdražjim".
Namesto adventnega venčka torej adventni poetični šopek!

Kratke

Pohod po Cankarjevem Trstu

Pred nekaj tedni so na tiskovni konferenci napovedali, da bo v okviru Cankarjevega leta ponovno sprehod po Cankarjevem Trstu. Vodeni ogled po mestnih ulicah so organizatorji priredili že v letošnjem maju. Pohoda, ki so ga ponovili v torek, 4. decembra, se je udeležilo lepo število radovednih poslušalcev. Dogodek, ki je potekal pod okriljem

Foto damj@n

svetovnih Cankarjevih dnevov in Cankarjevega leta v Trstu, se je pričel ob 16. uri pred nekdanjo Ciril Metodovo šolo pri Svetem Jakobu na ulici dei Montecchi, kjer je danes sedež Primorskega dnevnika. Sprehod po "Cankarjevem delavskem Trstu" je vodila Cankarjeva poznavalka profesorica Marta Ivašič. Med sprehodom je Ivašičeva izpostavila predvsem to, da je bila zadnja Cankarjeva zaročenka Milena Norman zaposlena kot učiteljica na Ciril Metodovi šoli pri Svetem Jakobu.

Sprehod se je vil po krajih, ki jih je pisatelj Ivan Cankar obiskoval med postanki v Trstu. Cankar je rad zahajal v Trst in od leta 1907 do leta 1918 je bil stalni gost primorskega mesta. Vrhniški pisatelj je v Trstu imel zelo odmevna predavanja, ki so se zapisala v zgodovinopisje slovenske zgodovine. Sprehoda so se udeležili tudi gostje z Vrhnike, ki delujejo kot kustosi v Cankarjevi spominski hiši. Na njem so sodelovali tudi študentje, ki so ob postojankah prebirali odlomke Cankarjevih del; le-te so prevedli v italijanščino in so v 22 jezikih zbrani v Antologiji literature Ivana Cankarja. Vodeni obisk po Trstu se je sklenil pred stavbo Kulturnega doma v Trstu.

Marijin dom pri Sv. Ivanu / Zavrtel se je decembrski Gledališki vrtiljak

Zvesti obiskovalci Gledališkega vrtiljaka so bili v nedeljo, 2. decembra, deležni dvojnega dogodka. Poleg gledališke predstave je bil v Marijinem domu pri Svetem Ivanu na vrsti še obisk sv. Miklavža. Otrokom v veselje je svetnik, dolgoletni sodelavec ekipe Radijskega odra, v sklopu tudi tokratne decembrske ponudbe Vrtiljaka obdaril posamezne gledalce. Obdaril je še posebno junakinjo tokratne predstave, Piko Nogavičko. Pika je namreč junakinja predstave, ki sta jo uprizorila člana kolektiva Gledališča Enostavno prijatelji iz Ljubljane, Veronika Tepež in Uroš Čepon. Zgodba je preprosta, a se dodobra prikupi gledalcem.

Ker se Pika ne zna odločiti, kaj bo v pismo sv. Miklavžu napisala, sklene

Foto damj@n

vstaviti vseh tristopetinpetdeset tisoč želja. Zatakne pa se ji že pri dostavi pisma, saj škrat pomagač tako dolgega seznama noče oddati. V razpletu pripovedi pa naša junakinja spozna, da se sreča skriva v majhnih, preprostih stvareh. Tako se odloči, da bo tudi sama pomagala svetniku pri njegovem pomembnem opravilu. Igro Pika piše svetemu Miklavžu sta sestavila ustanovitelja Zavoda Enostavno prijatelji, zakonca Uroš in Senta Lavrič. Postavitev je doživela številne uprizoritve, odziv otrok je vedno izreden.

Srednjeevropska pobuda

Srednjeevropska pobuda je bila ustanovljena leta 1989 in njen namen je krepitev sodelovanja med državami članicami Evropske unije, predvsem v smislu evropske integracije, krepitev procesa gospodarskega preoblikovanja držav v prehodu, preprečitev nastanka novih pregrad in delitev v Evropi ter pomagati najmanj razvitim državam Srednjeevropske pobude in tistim, ki najbolj potrebujejo pospešen gospodarski razvoj ali obnovo. Dolgoletnega generalnega tajnika SEP, veleposlanika Giovannija Caracciola Di Vietri, je zamenjal Tržačan Roberto Antonione. Izvoljen je bil na zadnji skupščini v Zagrebu, njegovo imenovanje je uradno sporočil predsednik hrvaške vlade Andrej Plenković. Antonione je že opravljal funkcijo parlamentarca, vladnega sekretarja, predsednika Dežele FJK in državnega koordinatorja stranke Forza Italia. S Caracciolom Di Vietrijem je veliko let opravljala funkcijo generalne tajnice veleposlanica Marghit Weastfelt, ki se je tudi pred kratkim upokojila. Zdajšnje članice so Albanija, Belorusija, Bosna in Hercegovina, Bolgarija, Češka, Hrvaška, Italija, Madžarska, Makedonija, Moldavija, Poljska, Romunija, Slovaška, Srbija in Črna gora, Slovenija in Ukrajina. Pred enim letom je ustanovna članica Avstrija izstopila iz zveze, Slovenija pa je njena polnopravna članica od 18. junija 1992. Organizacija si s strategijo kohezije in solidarnosti prizadeva preprečevati nastajanje in poglabljanje novih delitev v Evropi po širitvi EU ter pospeševati zmogljivosti najmanj razvitih članic oziroma članic, ki potrebujejo gospodarski zagon. Sektor za mednarodno sodelovanje v kulturi skupaj s sektorjem za promocijo in mednarodno sodelovanje na Ministrstvu za kulturo Republike Slovenije predstavlja Slovenijo v delovni skupini za kulturo SEP. Generalni sedež Srednjeevropske pobude je od njene ustanovitve v ulici Genova v Trstu. / MAN

V Peterlinovi dvorani ob Prešernovem rojstnem dnevu

Marijan Dović o našem največjem pesniku

V duhu sodelovanja Slavističnega društva, Slovenskega kluba in Društva slovenskih izobražencev je literarni kritik in teoretik Marijan Dović na Prešernov rojstni dan, 3. decembra, v Peterlinovi dvorani predstavil svojo knjigo *Prešeren po Prešernu. Kanonizacija slovenskega nacionalnega pesnika in kult svetnika.* To je prva študija o pesnikovem posmrtnem življenju.

Marijan Dović, višji znanstveni sodelavec in izredni profesor na Inštitutu za slovensko literaturo in literarne vede ZRC SAZU, je leta 2008 prejel srebrni znak ZRC SAZU in Trdinovo nagrado. V Društvu slovenskih izobražencev je obrazložil kult Prešernovega lika. Eden izmed ključnih dogodkov je bilo odkritje ljubljanskega spomenika, ki je eden izmed osrednjih simbolov slovenstva nasploh. Prešeren je pristal v srcu Slovencev, Dovića pa je zanimalo, kako je do tega sploh prišlo. Pojem kulturni svetnik je novejši koncept, ki ga je razvil skupaj s kolegi iz drugih držav. Pojem kanonizacije je v krščanstvu zadnja stopnja formalnega procesa razglasitve svetnika, prisoten pa je tudi v kulturi, glasbi in literaturi, le da je v tem kontekstu kot abstraktno merilo oziroma zbirka vzornih tekstov in avtorjev. V novem veku poznamo kanon svetovne in nacionalne literature, to je korpus referenčnih besedil, ki veljajo za najboljše.

Kulti umetnikov imajo dolge korenine, dokumentirani so grški herojski kulti, od Homerja in Hezioda dalje. Do koncepta literarnega kanona pa pride v dobi helenizma in v Rimu. V novoveški Evropi je najstarejši Petrarcov kult, v Angliji sta Chaucher in Shakespeare, v Franciji Voltaire in sekularizirani pariški Panteon. Kot množični socialni pojav se komemorativni kulti pisateljev, skladateljev in drugih umetnikov pojavijo od druge tretjine 19. stol. in dobijo množično razsežnost z izrazito ritualizacijo, evforičnim postavljanjem spominskih obeležij ob obletnicah in stoletnicah. To se dogaja po vsej Evropi in je pri manjših narodih povezano s kulturno identiteto. Pojav nacionalnega pesnika

Foto damj@n

se razvije od Islandije do Gruzije, od Rusije do Portugalske. Tako odkritje kipa Puškinu poteka z množično evforijo, ko se ljudje onesveščajo... Zanimivo je, da se skoraj pri vsakem nacionalnem pesniku pojavi na določeni točki prekopavanje posmrtnih ostankov. Tudi Prešerna so tri leta po smrti prekopali v centralno pokopališče.

Kulturni svetniki prenašajo koncept svetništva na področje kulture. Delovna hipoteza Marijana Dovića je torej ta, da imajo kulturni svetniki v nastajajoči civilni religiji racionalizma strukturno podobno vlogo kot verski svetniki.

V drugi polovici večera je predavatelj prikazal vse faze kanonizacije kulturnega pesnika preko konkretnih primerov Prešerna, in sicer od potencialov za kanonizacijo oziroma poudarjenih svetlih plati (čeprav negativne plati niso škodovale kanonizaciji, ampak so bile v ozadju) do pridiha skrivnosti ali "aenigma", pri kateri se sprašujemo, ali je Prešeren res imel rad Julijo, do njegovega opusa, ki je zelo kvaliteten (izjemna paleta pesniških vrst, ki jih prej nismo poznali). Prešeren je bil prvi avtor, ki se je lahko postavil v galerijo velikih evropskih avtorjev. Naslednja kategorija kanonizacije se sklicuje na "acto" in je pomembna za narodno prebujo. Čeprav Prešeren ni ustanavljal založb ali revij in ni bil tipičen narodni aktivist, se je zavzemal za svoje predhodnike. Izdal je Vodnikova in Linhartova dela in se zavzemal proti ilirizmu. Kar se tiče relikvij in kultov, so pesnika leta 1852 prekopali, meščani pa so pod Bleiweisovim vodstvom financirali nagrobnik. Rituali se razvijajo v 60. letih, vrh pa dosežejo 10. septembra 1905 z evforičnim odkritjem Prešernovega spomenika v Ljubljani. Takrat se je zbralo dvajset tisoč ljudi, zelo močna je bila tržaška delegacija; prisotni so bili tudi predstavniki drugih slovanskih narodov. Sprevod z zastavami se je začel pri Narodnem domu, mimo Vodnikovega spomenika preko ključnih kulturnih točk v Ljubljani.

Ostale stopnje na poti do kanonizacije so še prisvajanje - najpomembnejši poznavalci Prešernovega opusa so Kidrič, Prijatelj, Žigon in Pintar – skriptura ali zapisi, sposobnost kanoničnih del, da stalno generirajo nova besedila, konfirmacija (leta 1944 je datum smrti proglašen kot državni kulturni praznik, poleg tega je bil upodobljen tako na tolarjih kot evrskih kovancih), indoktrinacija – o njem učijo že otroke v vrtcu - in pa prostorsko označevanje (največ obeležij, kar 126, ima Prešeren, ki je pred Cankarjem). Ob koncu zanimivega predavanja je Marijan Dović poudaril, da je Štefka Bulovec leta 1975 napisala Prešernovo bibliografijo, ki šteje 6.500 enot, v zadnjih desetih letih pa ni bilo o njem objavljenega nič novega v knjižni obliki.

Metka Šinigoj

S 3. strani

Velik koncert ...

Zatem je sledila v poklon pozabljenim habsburškim vojakom iz naše dežele Leharjeva Piave marsch. Med izvajanjem so z velikega stopnišča vkorakali na desni strani habsburški vojaki, na levi pa italijanski kraljevi vojaki. Koncert je okronala prvotna izvedba izvirne

Foto damj@n

kompozicije Josipa Pangerca, ki nosi pomenljiv naslov Himna za mir. Pangerc je skladbo napisal leta 1920 po koncu prve svetovne vojne v znak sožitja in miru med narodi. Prvotna izvedba v simfonični obliki je doživela velik aplavz.

Koncert je sklenila Beethovnova evropska himna Oda radosti, med katero sta s stopnišča prikorakala še deklica in fant z evropsko zastavo, ki je simbolično ponazarjala, da je iz krute prve svetovne vojne nastala zveza evropskih narodov. Koncerta se je poleg omenjenih predstavnikov udeležilo še veliko drugih gostov. Naj omenimo slovenskega generalnega konzula Vojka Volka, predsednika SSO Walterja Bandlja, deželnega svetnika Igorja Gabrovca, predstavnika ministra Česnika Roberta Kojca, direktorja deželnega sedeža RAI Guida Corsa, direktorico italijanskih programov RAI Gioio Meloni, predsednika in direktorja konservatorija Tartini, Lorenza Capalda in Roberta Turrina. Navzoči so bili tudi predstavniki tržaških verskih skupnosti ter diplomatski in konzularni predstavniki, med temi so bili veleposlanica N. E. Margit Wästfelt in častni konzuli Avstrije, Francije, Češke, Danske, Norveške, Ogrske in Grčije. Celoten program je bil tudi posnet in bo na sporedu na državnih programih RAI z naslednjim vrstnim redom: slovenska različica: 16. decembra ob 20.55 na RAI 3 bis, 20. decembra ob 20.55 na RAI 3 bis; italijanska različica 23. decembra ob 10.05 na RAI 3 in 25. decembra ob 21.20 na RAI 3 bis.

Govor mag. Dejana Židana, predsednika DZ RS

Foto damj@n

Spoštovane gospe, spoštovani gospodje, dragi visoki gostje in vsi zbrani. V duhu globokega prijateljstva med našima skupnostima se s ponosom udeležujem današnjega spominskega koncerta za mir, s katerim obeležujemo tudi stoletnico konca prve svetovne vojne, ki je zarezala v generacije družin in življenje posameznikov. Nova evropska zavest nam je omogočila, da smo stopili na pot združevanja skupnih vrednot. Povezuje nas več kot le sosedstvo in pripadnost evropski družini, še posebej obe naši narodni skupnosti, namreč tudi medsebojno razumevanje in spoštovanje. Zato imamo danes dolžnost, da na nov način prispevamo k večji blaginji in napredku. To je tudi nauk življenja in principa Josipa Pangerca, čigar ime častitljivo nosi današnja prireditev. Mir je neprecenljiva vrednota, ki terja nenehen trud in prizadevanja vseh nas, tako posameznikov kot tudi držav. Terja dosledno spoštovanje človekovih pravic, zavračanje kakršnih koli predsodkov in nestrpnosti ter odločen upor sovraštvu.

Spoštovane gospe, spoštovani gospodje, dovolite mi, da se na tem mestu zahvalim tudi številnim posameznikom in ustanovam, ki v skupnem stremljenju po miru ves čas dragoceno prispevajo k opominjanju in prenašanju izročila naslednjim rodovom.

Spominjati se ni vedno lahko, vendar so spomini dragocena dediščina in neprecenljivo zgodovinsko sporočilo, ki nas potrjuje v prepričanju o krhkosti in tudi dragocenosti miru. Ključno je, da bomo na nesmiselnost trpljenja vseh vojn opominjali ne le na slovesnosti, kot je današnja, ampak tudi v naših dejanjih, ki bodo v resnici sprispevala k izboljšanju tega sveta.

Hvala za Vašo pozornost.

OPČINE Podelitev štipendij ZKB

Trud je poplačan!

V petek, 30. novembra, so v dvorani Zadružne kraške banke na Opčinah nagradili člane in otroke članov bančnega zavoda, ki so v lanskem letu uspešno končali višješolsko ali univerzitetno izobrazbo. Nagrajencev je bilo res veliko. Prisotne je nagovoril podpredsednik ZKB Gabrijel Ferfoglia. Govoril je tudi koordinator upravnega odbora Marko Pertot, ki je dejal tudi, da je opravljena matura oziroma univerzitetna diploma dokaz vztrajnosti in zrelosti.
Člana ZKB iz vrst mlajše generacije, Lea in Robert, sta publiki predstavila goste večera, ki so izvrsten vzor mladih, ki lahko izpolnijo marsikaj. Prva na vrsti je bila Erika Košuta, ki se ukvarja z arhitekturo in se posveča obnavljanju starih kraških hiš ter je dejavna tudi pri nekaterih projektih na Trbižu. Predstavil se je tudi domačin z Opčin, Matej Malalan, ki je študij dokončal v Veliki Britaniji in je zdaj zaposlen v družinskem podjetju Optika Malalan kot optometrist. Malalan je ugotavljal, da je ta poklic, katerega glavna naloga je nuditi prvo pomoč osebam, ki imajo probleme z vidom, v Italiji in Sloveniji še malo poznan.
Na večeru so bili prisotni tudi mladi, ki se uspešno ukvarjajo z glasbo. Spregovorila je mlada harfistka Tadeja Kralj iz Trsta, ki sodeluje pri ljubljanski Operi in poučuje harfo na glasbeni šoli v Kopru. Publiki je razkrila, da si je v otroških letih želela igrati violino, a vzljubila je harfo. Mlada glasbenica stremi k načelu, da mora vsakdo početi to, kar mu ugaja.
Umetniško področje je zastopala tudi fotografinja Dominique Pozzo s Poljan pri Doberdobu, ki se ukvarja s profesionalnim fotografiranjem. Poslovna pot jo je popeljala v Španijo, Italijo, Slovenijo in celo do Miamija. Predstavil se je tudi upravitelj lokalov Bunker in Bunker Wine v Nabrežini, Danijel Lovrečič, ki se s to panogo ukvarja že 19 let. Lovrečič je povedal, da je ponosen na članek v časopisu Corriere della Sera, v katerem so Bunker uvrstili na prvo mesto najboljših pivnic na Tržaškem.
Predstavitvi je sledila pričakovana podelitev štipendij. Za uspešno opravljeno maturo je 11 višješolcev prejelo po 500 evrov, za dokončano univerzitetno diplomo pa je 10 študentov prejelo po 750 evrov. Sedmerica članov ZKB je prejela po 1000 evrov za dokončano univerzitetno diplomo druge stopnje. Štipendije za uspešno opravljeno maturo so prejeli: Tina Busan, Simon Cotič, Rudy Skerk, Martin Coretti, Martina Soban, Erika Kosic, Veronika Skerlavaj, Dejan Bacicchi, Mojca Marušič, Igor Terčon, Martin Juren.
Za uspešno opravljeno diplomo prve stopnje: Sara Malalan, Peter Radovič, Sara Gergolet, Petra Carli, Antea Marchesan, Niki Hrovatin, Jaš Bensa, Giulia Rauber, Dean Ghira, Karin Čok.
Za uspešno opravljeno magistrsko diplomo pa so bili nagrajeni: Enrico Leghissa, Ester Camilla Peric, Alen Čok, Majla Košuta, Nika Cotič, Jakob Sossi, Tina Paljk.

Foto damj@n

Kratke

Praznik Brezmadežne v župniji pri Sv. Ani v Trstu

V cerkvi Žalostne Matere Božje pri Sv. Ani je praznik Brezmadežne v soboto, 8. decembra, izzvenel v vsej svoji slovesnosti, saj smo k slovenski službi božji povabili Moško vokalno skupino Fone' Megale iz Senice pri Medvodah, ki je s svojim ubranim petjem obogatila slovensko sv. mašo. Vokalna skupina, ki jo vodi Dominik Jurca, deluje v okviru KUD Fran Saleški Finžgar iz Senice, pogostoma nastopa v domačem in širšem okolju, tako v našem zamejstvu kot na Koroškem. Z ekspresivnim petjem so pevci oblikovali sv. mašo z ljudskimi napevi in umetnimi skladbami, ob koncu sv. maše pa so vernike razveseleli še s krajšim izborom slovenskih in latinskih napevov. Svoj obisk je vokalna skupina končala s skupnim druženjem z verniki in domačimi pevci v župnijskih prostorih, kjer smo se zadržali ob prijetnem petju in klepetu. / (mc)

Božični sejem v Nabrežini

V Kulturnem domu v Nabrežini prireja SKD Igo Gruden vsakoletni Božični sejem, ki se je začel **v sredo, 12.**, in bo trajal **do sobote, 15. decembra**, z urnikom **od 16. do 20. ure**. Petindvajset razstavljavcev ponuja svoje izdelke v veliki dvorani, v Radovičevi sobi pa razstavlja svoje raznolike izdelke Skupina Gmajna. Medtem se bodo na odru vrstili kulturni dogodki. V sredo so se predstavili mladi godbeniki iz Nabrežine, nato je nastopil šolski zbor OŠ Virgil Šček pod vodstvom Barbare Corbatto, potem pa še Skupina Gmajna ob glasbenih utrinkih ansambla Ano ur'co al' pej dvej. V četrtek bo ob 17.30 predstavitev nabrežinskega koledarja, ki je letos posvečen Igu Grudnu, ob 18.00 pa bo kratek nastop baletnih skupin Releve' pod mentorstvom Marjetke Kosovac. V petek ob 17.00 bodo nastopili učenci Glasbene matice, v soboto pa bodo od 19.00 dalje zapele vse tri pevske skupine društva Igo Gruden, otroški, mladinski in dekliški pevski zbor pod vodstvom Mirka Ferlana.

V župnijski cerkvi na Opčinah

Pesem našo pojem

V petek, 7. decembra, je v župnijski cerkvi na Opčinah v sklopu projekta *Pesem našo pojem* zazvenel koncert treh odličnih primorskih zborov: MePZ Frančišek Borgia Sedej iz Števerjana, MePZ Obalca iz Kopra in MePZ Jacobus Gallus iz Trsta.
Sodelovanje treh zborov se je začelo v letu 2017 z namenom, da bi s skladbami slovenskih zamejskih avtorjev iz Tržaške in Goriške povezali slovensko pesem na obeh straneh meje in skupaj ohranjali slovensko kulturno dediščino. Pobudnik in organizator projekta je bil koprski zbor Obalca.
Letošnji program se navezuje na težko obdobje primorskih Slovencev med vojnama: takrat je nastalo veliko sakralnih pesmi, saj je bilo cerkveno petje eden od načinov za ohranjanje slovenskega jezika, ki je bil v javnosti prepovedan. V cerkveni glasbi iz tega obdobja je čutiti narodnobuditeljski naboj: Kristus predstavlja tolažnika, odrešitelja, up za slovenski narod. Projektu je bilo dodanih še nekaj sodobnejših pesmi slovenskih zamejskih skladateljev, ki lahko danes po zaslugi svojih prednikov brez težav delujejo in pišejo v slovenskem jeziku.
V petek so se prvi predstavili pevci zbora Jacobus Gallus, ki so se pod vodstvom dirigenta Marka Sancina predstavili s Kogojevo *Večerni zvon*, Merkujevo *Jezus in ajdovska deklica*, Vodopivčevo *Ave Maria* in Quaggiatovo *Tiho sonce plava*.
Naslednji je bil na vrsti zbor iz Kopra. Pod vodstvom Sonje Mezgec je najprej zapel dve Vodopivčevi skladbi, *Biser* in *Tisoč slavospevov krasnih*, nato *Berač* Adija Daneva in še *Božič na kraškem robu* Marka Sancina.
Zadnji pa se je predstavil števerjanski zbor F. B. Sedej, ki je nastopil pod vodstvom Patricka Quaggiata in ob orgelski spremljavi Martine Hlede. Zapeli so Fajgljevo *Ave Mario*, *K nebu povzdignimo solzne oči* Brede Šček, rezijansko *Ore' ti trije krajaue* po zapisu Pavleta Merkuja in *Kaj se vam zdi* v priredbi Hilarija Lavrenčiča.
Po pozdravu openskega župnika, g. Franca Pohajača, ki je izrazil veliko zadovoljstvo ob tako lepi pobudi, se je koncert končal s *Tretjo mašo* Ubalda Vrabca, ki so jo pod vodstvom Patricka Quaggiata ob orgelski spremljavi Sonje Mezgec slovesno zapeli vsi trije zbori skupaj.

Mojca Petaros

Obvestila

V soboto, 15. decembra, ob 20.30, bo v luteranski cerkvi v Trstu božični koncert, ki ga prireja GM v sodelovanju s slovenskimi sporedi deželnega sedeža Rai. Koncert bodo oblikovali orkester GM, kitarist Marko Feri in Mešani pevski zbor Jacobus Gallus, ki ga vodi Marko Sancin. Umetniški vodja projekta je dirigent Igor Zobin. Na sporedu bodo skladbe Benjamina Ipavca, Aleksandra Borodina, Gustava Holsta, Edvarda Griega, Jana Van der Roosta, Barbare Grahor, Ubalda Vrabca, Aleksandra Vodopivca in Wolfganga Amadeusa Mozarta. Toplo vabljeni vsi! Vstop je prost.

Založbi Mladika in ZTT ter Tržaško knjižno središče TS360 vabijo na kavo s knjigo Bruna Volpija Lisjaka Tuni in Slovenci povezani skozi stoletja. O delu, ki je pravkar izšlo pri založbi Mladika, bodo spregovorili avtor spremne besede prof. Jože Pirjevec, Ivana Suhadolc, Franko Košuta in Bruno Volpi Lisjak. V petek, 14. decembra, ob 10. uri v Tržaškem knjižnem središču na Oberdankovem trgu 7.

Darovi

Misijonski krožek Rojan je prejel:
Za slovenske misijonarje: K. B. 20, Radovan Legiša 150 evrov.
Za s. Bogdano Kavčič – Burundi: U. M. M. 50 evrov.
Za s. Vesno Hiti – Ruanda: U. M. M. 50 evrov.
Darove lahko nakažete tudi na:
ZADRUŽNO KRAŠKO BANKO
IBAN: IT22 L089 2802 2010 2000 0086 948
Codice BIC: CCTSIT2TXXX
Misijonski krožek Rojan
ul. Cordaroli 29
34135 Trst

Za promoviranje našega jezika in kulture

Sanje za Mirjam

V ponedeljek, 19. novembra, so v svetoivanski knjižnici Fabio Saffi, na dvojezičnem srečanju z naslovom *Sanje za Mirjam*, trem učenkam državne nižje srednje šole Mario Codermatz poklonili dvojezični italijansko-slovenski in slovensko-italijanski slovar. Namen organizatorjev je, da bi učence spodbujali k učenju slovenskega jezika in zanimanju za slovensko kulturo. Delavnico slovenskega jezika in kulture na šoli Mario Codermatz vodi profesorica Nadia Milievich. Pri pobudi *Sanje za Mirjam* sodelujejo KD Marij Kogoj, športno združenje Bor, Italijanski ženski center - Centro Italiano Femminile in svetoivanska knjižnica Fabio Saffi. Organizatorji želijo promovirati in širiti zanimanje za slovenski jezik in slovensko kulturo na tržaškem območju, še posebno na italijanskih šolah vseh vrst in stopenj, kjer še ni slovenščine kot učnega predmeta. S pobudo *Sanje za Mirjam* želijo organizatorji počastiti spomin na slavistko prof. Mirjam Brajkovič, intelektualko, ki je z izredno občutljivostjo in suverено pedagoško-didaktično kompetenco spodbujala dijake k razvijanju lastnih potencialov in talentov v duhu spoštovanja in sodelovanja, medsebojnega soočanja in medkulturnosti. Srečanje, ki ga je v slovenščini in italijanščini vodila Elena Cerkvenič, so sooblikovali predsednik in podpredsednica KD Marij Kogoj, prof. Franc Biancuzzi in prof. Maja Brajkovič, dr. Maria Trebiciani iz omenjenega italijanskega ženskega centra, prof. Nadia Milievich in prof. Luigi Pulvirenti, ki je s profesoricama Mario Bidovec in Sanjo Pirc uredil dvojezični slovar. V imenu KD Marij Kogoj je prof. Franc Biancuzzi pozdravil prisotne ter izrazil vso podporo društva temu projektu. Povabil je učence, ki obiskujejo popoldanski tečaj slovenščine na šoli Codermatz, naj se udeležijo predstav, koncertov in delavnic, ki jih društvo Marij Kogoj prireja med sezono. V okviru dobrodelne pobude *Sanje za Mirjam* si je v ponedeljek, 3. decembra, enajst učencev šole Mario Codermatz, v spremstvu prof. Nadie Milievich, ogledalo športni center ŠZ Bor - Stadion 1. maj. Obisk je priredil in vodil Igor Kocijančič, ki je učencem predstavil v glavnih obrisih zgodovino in sedanjost slovenskega zamejskega

športa in jim orisal dejavnosti, ki potekajo v Borovem športnem centru. Organizatorji pobude *Sanje za Mirjam* zbirajo prispevke, da bi italijanskim šolam, v katerih še nimajo slovenščine kot učnega predmeta, poklonili dvojezičen slovar z željo, da bi le-ta spodbujal učence ali dijake k zanimanju za slovenski jezik in slovensko kulturo in k učenju slovenskega jezika. K sodelovanju pri dobrodelni pobudi so vabljeni naša kulturna in športna društva, kulturni klubi, posamezniki s predlogom, zamislijo, prispevkom, željami. Naj se javijo na spletni naslov športnega združenja Bor urad.bor@gmail.com, pri KD Marij Kogoj, na spletni naslov svetoivanske knjižnice Fabio Saffi bibliosangiovanni@gmail.com ali na tel. štev. 3290224074 (Elena).

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV TRST
vabi na koncert
CGR FVG
DEŽELNEGA MLADINSKEGA ZBORA USCI FJK
ki ga vodi Petra Grassi

V TOREK, 18. DECEMBRA, OB 20.30
v cerkvi svetega Jerneja na Opčinah
sodelujejo:
Župnija sv. Jerneja, SOMPD Vesela pomlad, ZSKD, Usci Trst
VSTOP PROST

V Tržaškem knjižnem središču predstavitev nove publikacije

Saša Rudolf - Moj Rai

Javni, kulturni delavec, športni novinar in nekdanji dopisnik ter odgovorni urednik slovenskih informativnih oddaj javne radiotelevizijske hiše RAI FJK, Saša Rudolf, se v jeseni življenja rad posveča pisanju in predaja tudi raziskovanju zgodovine svojega slavnega očeta Ivana Rudolfa. Pred nekaj tedni so v Knjižnem središču v Trstu predstavili zbornik, posvečen Ivanu Rudolfu. Minuli petek, 7. decembra, pa je bilo knjižno središče prizorišče nove publikacije Saše Rudolfa, ki je posvečena njegovi službeni poti na italijanski državni radiotelevizijski hiši RAI v Trstu.

Knjiga ima dvosmiselni naslov *Moj Rai* in lahko tako ponazarja RAI kot državno medijsko hišo, pa tudi kot Rai v smislu raja na zemlji.

Tokratno Rudolfovo publikacijo bogatijo spomini, ki so sad večletnih življenjskih in delovnih izkušenj na deželnem sedežu RAI za Furlanijo Julijsko krajino.

Saša Rudolf pravi, da rad piše vsak dan. Med predstavitvijo je priznal, da je bil zanj velik privilegij, da je lahko služboval v pomembni radiotelevizijski hiši ustanove RAI.

Moderatorka večera, novinarka Ivana Suhadolc, je med predstavitvijo dejala, da je avtorjev zorni kot pri pisanju zelo poseben in izreden. "Večkrat gre za dogodke, ki smo jih vsi slišali, in tudi za nepoznane epizode, ki mečejo novo luč na zadeve", je povedala.

Rudolf je pri novinarskem oddelku Radia Trst A začel sodelovati leta 1966, leta 1969 pa je bil sprejet v službo kot stalni novinar. Uveljavil se je kot športni novinar in poročevalec velikih športnih dogodkov.

Po mnenju Suhadolčeve lahko Rudolfova knjiga vsakemu bralcu, ki ima določeno starost, vzbudi spomine.

Foto damj@n

"Mene je posebno ganilo, ko sem brala o oddaji *Pisani balončki*, v kateri je Rudolf sodeloval kot igralec".

Saša Rudolf je povedal, da je bil v mladih študentskih letih strasten politik, zanimalo pa ga je delo novinarja. "Začel sem pri Radijskem odru, ko sem bil star 12 let. Kasneje pa mi je RAI omogočila potovanja po vsem svetu. Od leta 1972 do leta 1992 sem se udeležil res veliko dogodkov, kot so bile na primer olimpijade".

Spominja pa se tudi tragičnih trenutkov, kot na primer potresa v Banji Luki. "Dobro se spominjam potresa, ki smo ga posneli v živo z našo ekipo. Naši posnetki so se potem znašli po vseh medijih", je pojasnil avtor. V knjigi je tudi nekaj prispevkov o jugoslovanskem in slovenskem dogajanju. Sam avtor je že izdal knjigo o slovenskem samoosvajanju.

Avtorju je bila tudi ponujena možnost, da bi intervjuval Titovega zdravnika v obdobju, ko je bil Tito že v slabem zdravstvenem stanju. Rudolf je publiki razkril, da bi lahko bila to zanimiva in edinstvena priložnost, ki pa se nazadnje zaradi določenih okoliščin ni uresničila.

Med prijetnim večerom je bil tudi govor o ustanovitvi slovenske televizije na Deželnem sedežu RAI. "Spominjam se nekaterih trenutkov, ko smo si v devetdesetih letih prejšnjega stoletja prizadevali za ustanovitev slovenske televizije. Niso bili to lahki trenutki. Upam, da bo vsaj zdaj programski odsek lahko dobil avtonomijo, ki mu pripada. Jaz apeliram na obe krovni organizaciji in na slovenske stranke, naj si prizadevajo za avtonomijo programov deželnega sedeža RAI", je poudaril Saša Rudolf.

Ob robu prireditve je Saša Rudolf podal še nekaj globokih misli, ki se vežejo na aktualnost. "Evropa je tisto, o čemer smo sanjali vsi. Vsi smo si želeli, da bi lahko kdaj prečkali mejo brez dokumentov. Menim, da neka koordinacija med temi narodi, ki so različni, mora biti. Neki organizem, ki ustvarja enotnost, je zelo pomemben. Naj ne pozabimo, da se mi imamo relativno zelo dobro, če primerjamo s tem, kar se dogaja drugim po svetu".

Rudolfova knjiga, v kateri se zgodbe iz poklicnega življenja spajajo z zanimivimi spomini iz zasebnega vsakdana, je izšla v samozaložbi.

MAN

Katja Ferletič — TAKI SMO (63)

Najbogatejši You Tuber je star komaj 8 let

Mali Ryan je 8-letni otrok, ki seveda obožuje svoje igrače, od ostalih pa ga razlikuje dejstvo, da je prava zvezda spletnega portala You Tube s 17 milijoni spremljevalcev in je najbogatejši "You Tuber" na svetu, z letnim dohodkom v višini 22 milijonov dolarjev. Podatki so bili objavljeni v reviji Forbes, ki je Ryana uvrstila na vrh lestvice desetih najbogatejših zvezd s spletnih družbenih omrežij za leto 2018. Malček na svojem kanalu You Tube "RyanToysReview" pregleduje in ocenjuje igrače, a le 1 milijon dolarjev njegovih zaslužkov prihaja od sponzorstev proizvajalcev igrač, več kot 90 % vseh dohodkov prihaja od reklamnih spotov, ki jih na svojem računalniškem ekranu vidijo gledalci pred začetkom Rayanovih posnetkov. V primerjavi z lanskim letom so se njegovi prihodki podvojili, igrače, ki jih je on testiral in pregledoval v svojih filmih, so razprodane. Ryanov denar upravljajo njegovi starši, le 15 % njegovih zaslužkov dajo na bančni račun, do katerega bo imel dostop šele, ko bo dopolnil osemnajst let, poleg tega še vse testirane igrače dajo v dobrodelne namene - ubogi malček!

Novih likov, takih spletnih junakov, je v zadnjih letih vedno več. Pomislimo najprej, da imajo od nekdaj najstniki svoje idole, pogosto so to pevci, mladi igralci ali športniki, med temi kategorijami pa so danes najbolj popularne You Tube zvezde - "You Tuberji", ki so s svojim svežim, spontanim, neposrednim in prijaznim slogom povsem prevzeli mlajše generacije uporabnikov spleta. Spletna platforma You Tube je nastala 14. februarja 2005 in je v zelo kratkem času požela izreden uspeh in postala primeren virtualen prostor za rojstvo in rast nove, mlade generacije slavnih posameznikov. Postal je najbolj priljubljen kanal za skupno delitev video posnetkov in tisti spletni portal, ki je v zadnjih desetih letih imel največji razvoj, saj je po številu uporabnikov solidno na drugem mestu, tik za brskalnikom Google. You Tube je danes platforma z 1,5 milijarde vpisanih uporabnikov, z več kot milijardo ogledov vsak dan in stalnim večanjem oglaševalskih prihodkov - po mnenju nekaterih analitikov naj bi skupni prihodki leta 2018 znašali od 13 do 15 milijard dolarjev. To je ena izmed najpomembnejših spletnih inovacij in zelo vplivno komunikacijsko sredstvo, saj z video kampanjami lahko potencialno dosežemo ogromno število uporabnikov interneta: video si zapomnimo in zaradi prepleta vizualnih in slušnih dražljajev je to eden najboljših načinov nagovarjanja drugih uporabnikov. V začetku je bil You Tube le prikupna novost, spletna stran, na kateri je lahko kdorkoli odprl svoj profil - kanal in na njem delil skoraj vse vrste filma. Gotovo tedaj ni bil tako pomembno spletno sredstvo, kot je danes, in še zdaleč ni prinašal svojim uporabnikom tako visokih zaslužkov: dovolj je bilo imeti nekaj tisoč "naročnikov" in že si postal spletna "zvezda", "You Tuber", o katerem so poročali pomembni dnevniki in televizija, danes pa si s tako skromnimi številkami na spletni platformi lahko samo povsem anonimen uporabnik. You Tube se je v zelo kratkem času zelo razvil in povečalo se je število uporabnikov. Portal je postal vedno bolj učinkovito komunikacijsko sredstvo, na katerem lahko vsakdo objavlja videoposnetke, ki se zelo hitro širijo po internetu in postanejo "viralni", za svetovni splet pa velja pravilo: kjer so uporabniki, so tudi rodovitna tla za učinkovito reklamo in zaslužek, zato se je veliko iznajdljivih mladih odločilo, da bo z You Tubom služilo. Vsak dan ustvarjajo različne videoposnetke o fitnesu, video igricah, receptih, modi, ličenju in drugih najrazličnejših temah ter jih delijo na svojem kanalu, kjer si jih ogleda na tisoče (tudi milijone) spletnih obiskovalcev. Osnovna misel je zelo preprosta: You Tuber, ki ustvarja in objavlja izvirne in za veliko število uporabnikov zelo zanimive videoposnetke, lahko podpiše pogodbo s podjetji, ki vstavljajo svoje reklame pred njegovimi videoposnetki in mu za uslugo seveda dobro plačajo. Natančno določiti zaslužek, ki ga pri tem ima, je zelo težko, saj je ta odvisen od vrste oglaševanja (če je pasica ali video), položaja le-tega na spletni strani, države, v kateri je bil video narejen, in od prodajne cene za celotno oglaševalsko akcijo. Vsekakor je danes"You Tuberjev", ki so "zrasli" izven nadzora pomembnih medijskih velikanov in so bili sposobni si sami ustvariti milijonske zaslužke, že na tisoče. Te spletne zvezde imajo milijone oboževalcev, s katerimi vzdržujejo tesen, neposreden odnos, in to jim daje seveda veliko moč in obenem neodvisnost.

Nekoč je lahko navaden smrtnik prišel do hitre slave samo, če se je pojavil v kakem filmu, na televiziji ali v časopisih, danes pa ima vsak od nas možnost, da postane spletna zvezda. You Tube, ki ga je leta 2006 odkupilo podjetje Google, je edina družbena platforma, ki predstavlja potencialen vir dohodka za vse svoje uporabnike. Morda se zdi, da lahko prav vsakdo ustvari zanimiv videoposnetek, v resnici pa je to vedno bolj zahtevno delo: dejansko za 10-minutni video je pogosto potrebnih več ur snemanja in urejanja. You Tube ponuja možnost dialoga med uporabniki in avtorji videoposnetka, izmenjavo mnenj. Prostranost obravnavanih tem pomeni, da lahko kdorkoli na platformi najde kaj zanimivega, You Tuberji pa so uspešni zaradi svojih sposobnosti in ker so s svojimi okusi, strastmi, problemi in čustvi taki kot vsi drugi najstniki, le da imajo pred sabo na mizi kamero.

Giorgio Banchig prejme 31. Nagrado Dušana Černeta

Beneški časnikar, zgodovinar in javni ter kulturni delavec Giorgio Banchig bo **22. decembra v Špetru** prejel 31. Nagrado Dušana Černeta.

Nagrado vsako leto podeljuje poseben odbor pri Knjižnici Dušana Černeta v Trstu kot priznanje Slovencu oz. Slovenki ali slovenski organizaciji v Italiji, ki si prizadeva za ideale, za katere se je zavzemal časnikar in politik Dušan Černe (1916–1975): za slovenstvo, demokracijo in krščanstvo.

Zanimivo je, da je 1. Nagrado Dušana Černeta leta 1976 prejel beneški list Dom. Pri Domu pa je Banchig leta 1980 postal poklicni glavni urednik. To službo je opravljal 30 let. Bil je tudi pobudnik ustanovitve založniške zadruge Most (1998) in biltena v italijanščini Slovit (1999). Od leta 2017 je član državnega sveta italijanske Časnikarske zbornice.

V letih 1996–2015 je bil nagrajenec podpredsednik Sveta slovenskih organizacij za vidensko pokrajino. Bil je predsednik Zavoda za slovensko izobraževanje, od leta 2016 pa je predsednik Inštituta za slovensko kulturo v Čedadu.

Njegova velika ljubezen je raziskovanje beneške zgodovine in kulture, o čemer redno piše za Dom in druge publikacije, uredil ali napisal pa je tudi več pomembnih zgodovinskih knjig, od dnevnika Antona Cuffola (1985) do študije o plebiscitu in priključitvi Benečije in Rezije kraljevini Italiji leta 1866 Ob zvoku remonike (2016).

Podelitev nagrade Giorgiu Banchigu bo v soboto, 22. decembra, v župnijski dvorani v Špetru po maši v slovenskem jeziku, ki se bo v tamkajšnji cerkvi začela ob 19.15.

S 6. strani

Epilog z Goldonijevim ...

Ena izmed njegovih najbolj igranih komedij je *Sluga dveh gospodov* iz l. 1745, ki je bila prvič prevedena v slovenščino že l. 1934. Režiserji radi segajo po njej, saj je neizčrpen vir navdiha in osebne interpretacije. Prav to Goldonijevo delo je Slovensko stalno gledališče uvrstilo v letošnjo sezono kot izvenabonmajsko ponudbo. Premiera je bila konec septembra na Tržaškem. Predstava je zamišljena kot potujoča, ki naj obrede čim več podeželskih dvoran, tako da se gledališče približa tudi tistim gledalcem, ki ne zahajajo v osrednje slovenske kulturne hrame. Nekdaj je SSG večkrat imelo na programu take predstave, s katerimi je nastopalo po manjših dvoranah in razveseljevalo z njimi širši krog gledalcev. Komedija *Sluga dveh gospodov* je v priredbi in zamisli režiserja Igorja Pisona, pod naslovom *Sluga dveh gospodarjev*, dobila sodoben, domač zven tudi zaradi uporabljenega pogovornega jezika, a ohranila lahkotnost, ki ni nikoli banalna. Ostala je pristno goldonijevska, čeprav je v njej zaznati malce grotesknega nadiha in karikiranja. V njej komedijske niti zamotava Truffaldino, zmeraj lačni sluga, ki ob misli na dodaten zaslužek ne premišlja o tem, kako bo služiti dvema gospodarjema, saj je vse skupaj zelo tvegano, še posebno ker sta gospodarja "tujca", ki sta oba prišla v Benetke iz Turina (pri Moravčah!!) pod tujim imenom. Prikrivanja lastne identitete, ljubezenske niti dveh zaljubljencev, ki se iščeta, in meščanski ljudje, ki sklepajo zakonske zveze iz koristi, so začimbe te komedije. Izvirna je Pisonova zamisel, da je "nevestico" iz teh krogov prikazal z napihnjenim balonom. Saj so bila takrat v patriarhalni družbi dekleta premožnih nekakšno blago za barantanje, lutke v rokah svojih staršev in "zaročencev iz koristi". Še za njeno pravo ime nihče ne ve! Poroke so bile v tistih časih predvsem kupčije in v Benetkah je kar mrgolelo trgovcev! Kot v vseh dobrih komedijah se sicer vsa zapletena štrena srečno razplete in še Truffaldino dobi svojo nevestico.

Foto Jan Leopoli

Vse različne nastopajoče like so zelo živahno v sodobni, tukajšnji, primorski preobleki, a v duhu "baročnih potujočih komedijantov" odigrali štirje igralci, Nikla Petruška Panizon, Tadej Pišek, Andrej Rismondo, ki je bil premeteni, iznajdljivi sem ter tja skakljajoči Truffaldino (Harlekin iz commedie dell'arte) ter Nejc Kravos. Iz enega lika v drugega so prehajali z menjavanjem lasulj, ki so kot "stražarji" stale na podstavkih in bile skoraj edini scenski elementi, poleg nekakšnega televizijskega ekrana, ki so se ga morda malce le preveč "vsiljeno" posluževali protagonisti, ko so kaj še posebej poudarjali. Predstava je vseskozi razigrana in tekoča. Pestrijo jo narečna, tudi izmišljena govorica (smeh je najbolj vzbujala beseda *"mretev"*, posrečena pa je tudi izgovarjava besed, iz katere je zaznati, od kod prihaja komedijska oseba) ter drugi detajli, ki jih Pison iz sodobnega sveta vnaša v Goldonijev tekst. Tudi glasba Ilije Ote se poigrava s tem. Med "baročne" melodije se vrivajo raperski zvoki. Vse je pač začinjeno z duhovitostjo in "burlesknostjo". Publika v Števerjanu jo je lepo sprejela in se za več kot urico sprostitvene zabave zahvalila izvajalcem s toplim ploskanjem.

Trinajsta plača samo za zaposlene v uspešnih gospodarskih družbah

Nova spoznanja o umetniški veličini Ivana Cankarja!

V Sloveniji tudi z bleščečim okrasjem, v Ljubljani in Kopru morda celo preveč razkošnim, zaznamujejo bližnje božično-novoletne praznike. Gre za običajni prikaz vzdušja, ki se odraža tudi z gnečo in nakupi v trgovinah in s potovanji premožnih ljudi v tujino. Skupek vsega omenjenega mnogi poimenujejo "veseli december". Vendar pa razmere v Sloveniji niso idilične, še manj pa pravljične, kar pa politiki, z redkimi izjemami, neradi omenjajo. V slabih gmotnih razmerah naj bi živelo kar okoli 600 tisoč ljudi. Očitno je tudi, da se sedanja oblast in država z vsem svojim ustrojem usmerjata v nepravo smer, ki se oddaljuje od tradicije in izkušenj tradicionalnih demokracij v zahodni Evropi. Zmeraj več je groženj s sankcijami zoper tiste, ki domnevno uporabljajo in širijo t. i. sovražni govor, čeprav je ta zgolj izmišljotina vladajoče politične opcije. Smo med redkimi državami na svetu, kjer je oblast strpna do vpadov nezakonitih migrantov iz afriških in azijskih držav. Tudi zaradi tega Slovenija vzbuja pridržke in nezaupanje v EU in zvezi Nato. Premier Marjan Šarec je po nedavnem obisku v Avstriji povedal, da nam ta država ne zaupa.
V ženski reviji ONAPLUS je bil objavljen pogovor s predsednikom vlade, Marjanom Šarcem. Časnikarka Nika Vistoropski ga ni vprašala ničesar o njegovi zelo odmevni in kritizirani izjavi, naj državna in poldržavna podjetja prenehajo oglaševati v tistih medijih, ki da izvajajo sovražni govor. Tudi premier se je izognil te teme, pravzaprav grožnje z discipliniranjem slovenskih medijev. Pač pa se je Marjan Šarec opredelil o veri in Kristusu. Po njegovem Kristus, če bi se danes pojavil sredi belega dne, ne bi bil zadovoljen s spoznanjem, kaj je nastalo iz krščanstva. "Eno je ideja, nekaj drugega pa njeno uresničevanje. Podobno je bilo s socializmom. V resnici, če dobro pomislim, je bil prvi socialist Jezus". Svojevrstno ogledalo razmer, razkola in sporov v Sloveniji pomeni zatrjevanje Milene Miklavčič, pisateljice in publicistke. V komentarju, objavljenem v tedenskem magazinu Reporter, je zapisala, "da bi bil že čas, da se Slovenci nehamo slepiti. Ne znamo se pogovarjati, pa vsi razumemo slovensko! Ne znamo pometati pred lastnim pragom, pa bi v razmetano stanovanje, pred katerim leži polno smeti, vabili druge! Si kdo, ki je še kolikor toliko pri zdravi pameti, sploh lahko predstavlja čudež, da bi se levi in desni usedli za skupno mizo in se strpno lotili načrtovanja naše prihodnosti? Prej bo tekla Sava v Severno morje, kot se bo to zgodilo".

V letu, ki mineva, smo v Sloveniji zaznamovali stoto obletnico konca prve svetovne vojne, stoto obletnico delovanja in ukrepanja generala Rudolfa Maistra za osvoboditev Maribora in vključitve tega mesta v novo državo, zdaj Slovenijo, ter stoto obletnico smrti pisatelja Ivana Cankarja. Poznavalci so prepričani, da je od omenjenih obletnic oziroma zgodovinskih tem najbolj raziskana in spoznana osebnost Ivana Cankarja. Ob stoti obletnici smrti so bila namreč ponatisnjena mnoga njegova literarna dela, gledališke stvaritve, opravljene raziskave, napisane študije in drugačna pričevanja, s katerimi so dokazali, da je bil Ivan Cankar večplastna osebnost, dejansko tudi genij. O vsem tem je zelo aktualna in prepričljiva nova knjiga z naslovom *Ivan Cankar, portret genija*. Pri založbi Beletrina jo je izdal prof. dr. Igor Grdina, zgodovinar, literarni zgodovinar in publicist. Ljubljanski nadškof Stanislav Zore je v pridigi na Vrhniki, Cankarjevem rojstnem kraju in fari, dejal, da je bil Ivan Cankar "mož resnice. Prav to ga je na koncu življenja pripeljalo do besed mati, domovina, Bog. Vedel je, da je to troje človeku potrebno za preživetje. Brez Boga je človek brez smisla. Brez Boga človek pred seboj nima več prihodnosti".
Med dogodki v kroniki zelo pestrega in bogatega dogajanja v Sloveniji, v doživljanju adventa in pričakovanju božično-novoletnih praznikov, je tudi napoved, da bodo podjetja in razni zavodi, ki dobro poslujejo, svojim zaposlenim tudi letos delili trinajsto plačo ali božičnico. Takšni dodatki bodo znašali od nekako 300 do več kot tisoč evrov. Večina slovenskih zaposlenih, ki dobro in uspešno delajo, pa bo ostala brez denarnega priboljška ob koncu leta, ker se gospodarske družbe, v katerih so zaposleni, nahajajo v težavah.
Pri Celjski Mohorjevi družbi je izšel Leksikon filozofije, ki ga je napisal teolog prof. dr. Anton Stres. Gre za prvi pravi veliki filozofski leksikon, ki ga je napisal slovenski avtor in ustvarjalec. Na več kot tisoč straneh omenjenega dela je napisanih več kot 2400 gesel. Leksikon je zasnovan tako za najširši krog uporabnikov kot tudi za poglobljeno filozofsko raziskovanje. Gre za delo, na katerega smo Slovenci lahko upravičeno zelo ponosni. Njegov pomen in učinki bodo v naši prihodnosti neizmerljivi in neprecenljivi. Ocenjevalec dr. Robert Petkovšek poudarja, da bo Leksikon "kažipot filozofiji in podpora duhovnemu in političnemu dozorevanju duha v našem prostoru in času". Dr. Bojan pa je prepričan, "da gre za delo ogromnega nacionalnega pomena, s katerim se njegov avtor, dvojni doktor Anton Stres, nedvoumno z zlatimi črkami zapisuje v zgodovino slovenske filozofije, s tem pa tudi humanistike, znanosti in kulture na splošno".
Pa še paberek z lokalnih volitev v Sloveniji. Župan občine Gorica v Italiji, Rodolfo Ziberna, je bil med velikimi podporniki kandidature Mateja Arčona za njegovo ponovno izvolitev za župana mestne občine Nova Gorica. Dejal je, "da si sodelovanja z Novo Gorico brez Mateja Arčona sploh ne predstavlja". Za župana mestne občine Nova Gorica je bil izvoljen Arčonov protikandidat, dr. Klemen Miklavič, in upati je, da bo z njim sodeloval tudi njegov kolega, župan Gorice, Rodolfo Ziberna.

Marijan Drobež

ŽUPNIJA DORNBERK in GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA
vabita v petek, 14. decembra, ob 19.30
v avlo osnovne šole Dornberk
na predstavitev knjige
IVO BRIC: VOJAŠKI DNEVNIK 1915-1919
Z urednikoma prof. Petrom Černicem in dr. Renatom Podbersičem
se bo pogovarjal zgodovinar dr. Jože Možina
Ob 18.30 bo v župnijski cerkvi sv. Danijela sv. maša za pokojnega Iva Brica

CELJSKA MOHORJEVA DRUŽBA
v sodelovanju z GORIŠKO MOHORJEVO DRUŽBO
vabi na predstavitev
KNJIŽNEGA DARU
GORIŠKE MOHORJEVE DRUŽBE
Koledar 2019
Andrej Arko: Odkrušek
Ivan Vogrič: Viktor in Elisa
Ivo Bric: Vojaški dnevnik 1915-1919
ponedeljek, 17. decembra 2018, ob 11. uri
knjigarna Celjske Mohorjeve, Nazorjeva 1, Ljubljana

Nekaj pojasnil o politični aktivnosti Alberta Rejca

Paberkovanja o TIGR-u (3)

Na zahtevo italijanske vlade se je moral Rejec po enem letu umakniti iz Ljubljane v Beograd, ker jim je bil preblizu meje. V Beogradu mu je nudil prvo zatočišče dr. Ivan Marija Čok, predsednik legalne Zveze jugoslovanskih emigrantov iz Julijske krajine. Dr. Čoka in njegovo Zvezo je finančno vzdrževalo ministrstvo za zunanje zadeve. Rejec je bil tedaj občasno pod svojim ilegalnim imenom Anton Mladen tajnik Zveze. Posebej mi je poudaril, da se je dejansko ukvarjal samo s svojo ilegalno organizacijo. Z Zvezo samo na kratko pred redkimi kongresi. Ker Čok takrat še ni znal angleško, ga je ob stikih z Angleži spremljal Rejec. Med vojno se je trudil, da bi se mu Rejec pridružil v Ameriki, saj je bil že leta 1941 razočaran, da se je Rejec zavestno odločil, da bo ostal v Jugoslaviji.
Rejec je bil tudi finančno neodvisen od dr. Čoka. Iz svojih skritih fondov ga je financirala neka slovenska primorska denarna ustanova, čeprav ni mogla več javno poslovati. Domnevam, da je to delovalo do leta 1941. Rejec mi je navedel točno vsoto v lirah, ki jo je dobival mesečno iz Italije, a se je jaz nisem zapomnila.
Rada bi tudi razčistila nekaj netočnosti, ki jih berem na strani 256 v že omenjeni knjigi *Primorski upor fašizmu 1920–1941* dr. Kacinove, kjer omenja smrti tigrovcev Maksa Rejca, Ferda Kravanje in Antona Majnika. Tako postavlja Maksovo smrt v partizanih v spomlad 1944, čeprav so ga partizani ustrelili že poleti 1943. Kot vir opisa Maksove smrti in obeh drugih tigrovcev, Kravanje in Majnika, navaja moj spis *O povezavah TIGR-a z Angleži*, čeprav ta nima nobene zveze z njim. Dejansko govorim o smrti vseh treh (obširno o Maksu, manj obširno o Kravanji in Majniku) v svoji knjigi o medvojni in povojni usodi nekaterih vodilnih tigrovcev, ki je izšla leta 2006 pri Slovenski matici, pod naslovom *Partija in tigrovci*, ki jo dr. Kacinova sicer navaja med uporabljeno literaturo, a je vsebinsko ni upoštevala in jo je zamolčala.
Dr. Kacinova se (na strani 211 svojega "upora fašizmu 1920–1941") čudi, da je Rudolf Milost, ki so ga Italijani aretirali in prisilili v konfidenstvo, Rejca zamolčal Italijanom. Ne ve, da Rejec, v času sodelovanja med Milostom in Ivom Višnjevcem, (Višnjevec je bil v letih 1930/31 ožji sodelavec nekaterih vodilnih tigrovcev) ni več sodeloval z Višnjevcem prav zaradi njegove intrigantske narave. Just Godnič mi je povedal, da je hotel Višnjevec Rejca izpodriniti iz vodstva TIGR-a – kar je omenil tudi Rejec v svojih zaslišanjih Udbi – in je v tem smislu intrigiral tudi pri Godniču. Zato Milost Rejca ni mogel omeniti Italijanom, saj sploh ni vedel zanj, kaj šele poznal. Rejec torej nikakor ni povezan z dejstvom, da je Milost končno pristal pri Italijanih kot njihov dvojni agent.
V Novem glasu 4. oktobra 2018 v članku *Zamolčana organizacija TIGR* Ambrož Kodelja trdi, da sem priznala, da so bili vsi vodilni tigrovci – razen mojega moža Alberta Rejca – člani Zveze komunistov. Tega nisem nikdar izjavila, ker tudi ni res.
Organizacija TIGR je delovala v času fašistične Italije od nekako srede dvajsetih let do maja 1941, ko je vojaški vodja TIGR-a Zelen padel v boju z italijansko okupatorsko oblastjo v gozdovih v okolici Ribnice na Dolenjskem; idejni in politični vodja Albert Rejec pa je bil v globoki ilegali v Srbiji. Zbornik *Domovina, kje si?* , ki je izšel ob stoletnici rojstva Alberta Rejca (1899–1976) pri Mohorjevi družbi v Gorici, obravnava to dobo.
Organizacije TIGR po propadu kraljevine Jugoslavije ni bilo več. Seveda so še obstajali tigrovci, ki pa niso imeli več svoje organizacije. Velika večina mladih tigrovcev je bila mobilizirana v italijansko vojsko, nekaj vodilnih pa se je rešilo v partizane, ki jih je vodila slovenska KP. Intelektualni del njih, Antona Majnika, Ferda Kravanjo in dr. Maksa Rejca, so partizani med vojno likvidirali iz strahu, da bi se povezali z Angleži in jim tako preprečili prevzem oblasti leta 1945. Moja omenjena knjiga *Partija in tigrovci* (izšla je leta 2006 pri Slovenski matici) obravnava ta čas in njihovo usodo.

/ dalje

Tatjana Rejec

Popravek

Ob pretipkavanju zanimivega članka Tatjane Rejec Paberkovanja o TIGR-u nam je tiskarski škrat pomagal, da smo zagrešili napako. Stavek sredi tretje kolone 1. dela, ki je bil objavljen 29. novembra 2018, na 13. strani, se pravilno glasi: "V letih 1928-1930 do njihove aretacije sta se redno sestajala s tržaško mladinsko odporniško skupino... " Avtorici Tatjani Rejec in bralcem se opravičujemo.

Tino Mamić **DALMATINO** 11

Lepotica

Ko sem jo tistega jutra v stolnici uzrl, sem obstal z odprtimi usti. Krasotice v cerkvi ni bilo dolga tri leta. Zdaj pa me je z lepoto očarala, saj je tako lepe sploh nisem poznal.
Pravzaprav ni bila samo ena. Bile so tri. Skladne in dopolnjujoče se. Kot tri sestre z istim priimkom. A v resnici nimajo istega očeta, ampak dva različna, z istim priimkom.

Carpathius

Pol tisočletja je že minilo od njihovega rojstva. Velikanske slikarske mojstrovine sta ustvarila oče in sin, Vittore in Benedetto Carpaccio. Tri leta jih je, velikanke, obnavljala ekipa šestih restavratork. V novih barvah, slikovitih, živih in kontrastnih, so slike navdušile tudi škofa.
Beneška slikarja, ki sta živela tudi v Kopru in katerih potomci (Vittore je imel najmanj enajst pravnukov) so priimek ohranili v mestu vse do srede 19. stoletja, predstavljata umetniški presežek. Vittore ima svetovno slavo, njegov poseben in značilen odtenek rdeče barve pa je dal ime tudi znani jedi, carpaccio. Čeprav danes uporabljamo njuni italijanski različici imen, pa jih v starih knjigah najdemo kot Victor Carpathius in Benedetto Carpatio.

Najdragocenejša slika v Sloveniji

Ko sem pred leti prebiral tujo knjigo o krščanski umetnosti, v pregledu najboljših slikarskih umetnin nisem našel nobene slovenske. To pa je bilo, preden je svetovno slavo dosegel pater Marko Ivan Rupnik. Pred Rupnikom, po mojem skromnem in laičnem mnenju naboljši slovenski slikar v zgodovini, na svetovnem zemljevidu slikarstva Slovencev praktično ni bilo. Vsaj v knjigi britanske založbe Lion, ki jo imam doma, ni nobenega. Je pa notri Vittore Carpaccio. Edini omenjeni avtor, čigar umetniško delo imamo tudi v Sloveniji in ga kot koprskega meščana lahko imamo upravičeno za svojega. Potemtakem lahko rečemo, da je njegova umetniška mojstrovina Marije na prestolu, oltarna pala v koprski stolnici, najbolj dragocena umetniška slika v Sloveniji. Čeprav vemo, da imajo vsake oči svojega "malarja", in to mogoče še v večji meri velja za umetnostne kritike.
Koprska katedrala ima tri slike renesančnega mojstra Vittoreja Carpaccia. Oltarno sliko Marija na prestolu s svetniki ter dve orgelski krili, ki so ju ob restavriranju dali v ličen črn okvir: pokol nedolžnih otrok in darovanje v templju. Med obema kriloma je slika Benedetta Carpaccia Marija na prestolu s svetnikoma, v adventu in Božiču posebej češčenih sv. Miklavžem in sv. Janezom Krstnikom.

Ponos

Blagoslov iz restavratorske delavnice vrnjenih slik med nedeljsko mašo je bil zato nekaj posebnega. Občutek ponosa, da imamo na Primorskem, v materi vseh primorskih cerkva, take izjemne mojstrovine. Med poslušanjem berila v italijanščini pa tudi občutek ponosa, da živijo med nami italijanski sodržavljani, katerih krvni in duhovni predniki so ustvarili te mojstrovine in ki imajo kljub neznatnemu številu pravice, o katerih lahko vse druge manjšine našega planeta samo sanjajo.
Zaradi zgodovinske resnice je prav omeniti še dvoje. Dejstvo, da so štiri omenjene slike ostale v Kopru tudi v nevarnih časih druge svetovne vojne, ko so bile druge umetnine odpeljane na varno v notranjost Italije (in jih še danes niso vrnili). Zakaj le? Če gre za najboljša dela? Odgovor je preprosto banalen. Bile so prevelike za transport. Kaj pomeni štiri metre višine, pove tudi naslednje. Oltarno palo, ki jo bodo tudi v naslednjih mesecih začeli obnavljati, bodo v restavratorski atelje postavili kar skozi streho, ki jo bo treba prej odkriti.
Drugo pomembno zgodovinsko dejstvo pa je geografsko. Slovenija je ob dokončni razmejitvi leta 1954 na račun Italije izgubila velik del svojega ozemlja. Več kot tretjino Primorske. Je pa na ta račun dobila, geografsko in strateško gledano, zelo pomembno položno obalo s kulturno povsem italijanskimi mesti. Če spregledamo in odmislimo politično propagandni vrednosti parol, lahko rečemo, da smo geslo "Trst je naš" nadomestili s "Koper je naš".

Katja Ferletič

STARE JEDI V NOVIH LONCIH (20)

Vegani, vegetarijanci in borci za pravice živali naj ne preberejo tokratne rubrike! Govorila vam bom namreč o klanju prašičev, kolinah, in predelovanju svežega mesa.

Mnogi ljudje so prepričani, da klobase, salame, "špeh" in ocvirke pridelajo kar v trgovinah, gotovo pa ni tako, še posebno nekoč ni bilo tako! Včasih so skoraj pri vsaki kmetiji na vasi gojili prašiče, saj je bilo nekoč to meso zelo pomembno za preživetje družine. Trudili so se, da so jih zredili čim večje in kar se da dobro rejene za zakol, vsekakor pa so bili manjši kot danes; tehtali so največ do 120-150 kilogramov. Tako so se nekoč na vaseh pozimi najbolj veselili kolin, ki so včasih trajale tudi več dni; bile so pravi praznik, pri katerem so kmetom priskočili na pomoč vsi sosedje, saj je bilo to delo zelo naporno. Vsak kos prašičjega mesa je bil namenjen določenemu kmečkemu opravilu ali prazniku.

"Od prašiča se ni vrglo proč nič" - iz svežega mesa so naredili krvavice, klobase, "krodegine", pečenke in sušili so pršute in salame, vse to pa so po navadi delali decembra, ko se je ohladilo. Pripravili so tudi nekaj masti in scvrli ocvirke, le-te pa so dodali v svež, doma pečen kruh. Danes ljudje doma sicer še koljejo, vendar ne na tak način kot nekoč, obstajajo namreč novi stroji za mletje in mešalniki, ki so mesarjem in gospodarjem v veliko pomoč pri delu.

Koline so se nekoč začenjale zgodaj zjutraj, ko se je zbrala dobra skupina krepkih moških, saj je za to opravilo potrebno precej fizične moči. Otrokom je bilo v veliko čast, če so jih starejši povabili, naj pridejo zraven in prašiča držijo za rep, in z veseljem so prisostvovali celotnemu postopku. Zabavali so se, ko jim je mesar dal svinjski mehur, ki so ga oprali, s pomočjo trsa napolnili z zrakom, nato zavezali in se igrali z njim kot z žogo. A pojdimo po vrsti! Prašiča so najprej izvlekli iz hleva: če sta bila pri hiši dva, navadno prvi sploh ni tulil, ker ni vedel, kaj ga čaka, kričanje naslednjega pa je donelo po celi vasi. Zaklali so ga z nožem, gospodinja je držala posodo, v kateri je zbrala svežo kri; iz nje je naredila "mulce". Nato so žival oparili v leseni "vjntuli" ali "trugi" z vročo vodo, ki je vrela v kotlu. Ponekod so dlake očistili s smolo ali zažgali, drugje pa so žival potresli s kolofonijo (kristale so najprej na kameni mizi zdrobili s pomočjo steklenice) in z nožem odstranili ščetine. Ko je bil prašič očiščen, so ga razparali in mu odstranili črevesje in druge notranje organe. Takoj so ocenili, koliko je masten, masti pa je moralo biti dovolj, saj je bila zelo pomembna "obela" za pripravo jedi čez celo leto. Potem je bilo na vrsti pranje črevesja. Najprej so ga obrnili in očistili iz njega vse ostanke hrane in ga dobro večkrat sprali - da bi si olajšali delo, dva dni pred kolinami prašiču sploh niso dajali več krme. Kjer so imeli reko v bližini, so črevesje prali kar v strugi, večkrat je bilo tako mraz, da so morali najprej razbiti led na vodni gladini. Črева so nato namakali v vodi s kislo repo, belim vinom, žganjem ali čebulo, dokler niso izgubila neprijetnega vonja, in jih nato uporabili za klobase in salame. Meso so skrbno odrezali, kar je bilo mastnega, je bilo za "špeh", meso pa so zmleli za klobase in salame, večje kose so pustili za pečenke, pancete, "šokole" in seveda za pršute, ki so jih posolili in dali za nekaj časa pod "prešo". Klobase, kosti in rebrca so shranjevali v vazi pod mastjo in jih počasi, čez celo leto uporabljali tudi za pripravo juhe - "župe od prasca". Kožo so uporabljali za pripravo "krodeginov" oz. "kožarc".

Koline so bile vedno zelo zanimive, praznične in seveda dobre, priložnost za prijetno druženje in veseljačenje, marsikje ob zvokih harmonike in veselem petju. Gospodinja je navadno za večerjo pripravila sveže pohane prašičje zrezke in okusno jed iz jetrc in čebule, zraven pa krompir ali polento. Meso so pražili na čebuli, polivali z vinom: bil je zelo lep družinski in vaški praznik.

PRAŽENA JETRCA S ČEBULO

Sestavine:

750 g svežih prašičjih jetrc, dve veliki čebuli, 50 ml paradižnikove mezge, 2 žlici moke, sol, poper, olje, pol kozarca belega vina, polovico čajne žličke koromača (posušeno in zmleto cvetje rastline).

Priprava:

Na drobno sesekljamo čebulo, jetrca pa zrežemo na tanke lističe. Čebulo pocvremo na olju, tako da "postekleni", in pri tem pazimo, da se ne zažge, nato ji dodamo polovico količine vina. Dodamo jetrca in jih popražimo (10 minut na nizkem ognju). Solimo in popramo, dodamo še ostalo vino in, ko izhlapi alkohol, vlijemo paradižnikovo mezgo. Na meso potresemo moko in koromač, nato dobro premešamo in dodamo malo juhe ali vroče vode. Kuhamo še dobrih 15 minut, da se zgosti. Jetrca serviramo vroča s kruhom ali polento. Bog žegnaj!

Veselo predpraznično vzdušje

V Benečiji že diši po Božiču

Božič je že čutiti povsod, prva praznovanja že potekajo, čeprav je zgodaj, že lep čas povsod gorijo pisane lučke. V Benečiji je sejem božičnih izdelkov ob Marijinem brezmadežnem spočetju že prešel v tradicijo. Vsako leto ga v Špietru prireja Pro Loco Nediške doline-Valli del Natisone v sodelovanju z multimedialnim muzejem SMO, z obrtniki iz Nediških dolin, Furlanije in Slovenije ter s številnimi kulturnimi in turističnimi organizacijami, šolami in dobrodelnimi organizacijami.

Tudi letos je bil sejem, udeležilo se ga je več kot 90 umetnikov in obrtnikov, na ogled v soboto in nedeljo, ob tej priložnosti pa so potekale še nekatere vzporedne prireditve, kot predstavitev publikacije Agenda Friuli (Agenda Furlanije), ki izhaja nepretrgoma od leta 1976, ko je našo deželo prizadel uničujoč potres. Letni koledar se je rodil z namenom, da bi porušeni Furlaniji vrnil upanje in vero v prihodnost, vsako leto pa prinaša bralcem novice o kulturi, umetnosti, navadah, zgodovini, okolju in znanih osebnostih naše dežele. V prostorih SMO je bil po predstavitvi publikacije o Furlaniji koncert orkestra Manzuttini Giovani. V nedeljo je božično prodajno prireditev popestril laboratorij za otroke o temi *Natale/Božič: po sledeh starih običajev v Nediških dolinah*. Vodila ga je umetnica Luisa Tomasetig, namenjen pa je bil osnovnošolskim otrokom.

Obrtniški sejem *Stara dela za današnji Božič (Gesti Antichi per un nuovo Natale)* je tudi letos privabil res veliko število obiskovalcev iz celotne dežele ter iz bližnjega Posočja. Na njem so bili prisotni umetniki, obrtniki in kmetijski delavci iz celotne Benečije, kupiti pa se je dalo čisto vse: od žafrana, ki mu nekateri pravijo tudi "zlato Benečije" in ga prodajajo po vrtoglavo visokih cenah, do okrasnih izdelkov, pletenja, domačih likerjev, knjig in raznih kulinaričnih dobrot. Veliko je bilo izvirnih idej, izdelki pa so vsekakor odražali delo, spretnost in trud amaterskih oblikovalcev.

Praznično božično vzdušje v Benečiji se nadaljuje, in sicer z *Deveticama*, ki bosta potekali v lješki in dreški fari do božičnega predvečera, ter s koncerti božičnih pesmi, ki bodo 15., 16. in 22. decembra na sporedu v Savodnjah, pri Svetem Lenartu in v Topolovem.

Suzi Pertot

S 3. strani

Domiselna "lekcija" ...

Svojevrstna predstava bo gotovo povsod doživela dober odziv, saj jedrnato in jasno prikazuje na domiseln, sodoben način zgodovino teh krajev in osebnosti, ki so jo krojile. Ob koncu predstave sta povezovalca izrazila upanje, *"da sta posredovala vpogled v življenje osebnosti, ki so bile zgled sobivanja na tem ozemlju od Milj do Trbiža, ki je bilo od nekdaj bogato stičišče kultur. Da bi se od zgodovine naučili, da je nestrpnost v naših krajih v preteklosti privedla do katastrofalnih rezultatov: prve svetovne vojne, totalitarizmov, etničnega izsiljevanja in medsebojne nestrpnosti. Upava, da sva posredovala zgled moralne višine osebnosti, ki so znale zgraditi skupno sožitje z znanjem, vedoželnostjo in medsebojnim spoznavanjem, in da nam bodo te osebnosti v zgled za mentalno odprtost in etično ravnanje, da bomo postali vestni, zavedni in strpni državljani nove Evrope.*

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (225)

Vinska rutica

Nobilis est ruta
quia lumina reddit acuta.

Plemenita je vinska rutica, saj nam izostri pogled!

Vinsko rutico *(Ruta graveolens L.)* danes uporabljamo kot aromatično sredstvo za izostritev vonja likerjev in nekaterih jedi. Ta rastlina raste čez celo leto; visoka je lahko en meter, njeni cvetovi so rumeni.

Osebno jo uporabljam samo za zunanje kopeli in kot obkladek.

Veliko je uporabljena v homeopatiji in tinkturah proti bolečini v sklepih, proti krčem in nevralgijam.

Stari slovenski pregovor pravi: če v vrtu vinska rutica raste, gad vanj gotovo ne bo zašel! Torej odganja kače! Po ljudskem izročilu so vinsko rutico uporabljali kot tinkturo proti bolečinam v sklepih. Čaj pa so priporočali pri živčnem napadu, bolečih menstruacijah in za spodbujanje prebave. Verjeli so, da vinska rutica odganja strah in negativnosti.

Danes uporabljamo celo rastlino. Lahko jo uporabimo za izostritev okusa olja, mesa, kisa. V hišo lahko postavimo sveže vejice vinske rutice, če želimo odstraniti miši, komarje, v vrtu pa tudi kače.

V Evropi vinske rutice ne uporabljajo več za notranjo uporabo - pitje, ker so nekatere njene učinkovine strupene. Tudi sama jo imam le za zunanjo uporabo, predvsem za sedečo kopel ob nespečnosti, živčnosti, razdražljivosti, živčnem zlomu in vseh boleznih živcev.

Vinska rutica je povezana z magijo in zgodovino ženske figure v grški mitologiji. Tako povezujemo rutico z zelo ljubosumno Medeo, ki je začarala morje, da je smrdelo po rutici; zaradi tega so ženske, ki so se v njem kopale, smrdele in moški jih niso več marali. Medea je uporabljala rutico za pomoč vsem boleznim, predvsem pri kačjem piku in za odpravljanje strupov iz telesa.

Njeno ime *graveolens* kaže na njen ostri vonj, ki ni preveč dober, kot niso bile dobre ženske z Limnosa, iz druge mitološke zgodbe. Te so iz ljubosumja ponoči pobile svoje zaročence, ker so sprejemali v svoje postelje ženske iz tujine. Pozabile so tudi častiti boginjo Afrodito, ki jih je obsodila. Skupaj so bile umorjene. To je povzročilo neznosen smrad, ki se je širil z otoka Limnosa.

Ti dve mitološki zgodbi nam govorita o vinski rutici z erotičnega zornega kota in v zvezi z močmi povezovanja ali ločitve. Vinska rutica naj bi imela namreč moč deliti ali razdvajati in povezovati, predvsem v čutnem in občutnem svetu. Tako naj bi žensko privedla do potrebnega čutnega očiščenja in seveda potrebnega videnja!

/ dalje
www.saeka.si

NOVI GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail **paljk@noviglas.eu**
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - **Predsednica** Franka Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385
Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail **gorica@noviglas.eu**
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail **trst@noviglas.eu**
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail **zadruga.gm@gmail.com**
www.noviglas.eu
TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it
LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - **Poštni tekoči račun** 10647493
PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov
Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, **SWIFT** ali **BIC koda**: CCRTIT2TV00 naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 – 34170 GORICA.
OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 – e-mail gorica@noviglas.eu
Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.
Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji **USPI** in Zveze katoliških tednikov v Italiji **FISC**
Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250
Novi glas prejema javna sredstva za medije.
Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks
To številko smo poslali v tisk v torek, 11. decembra 2018, ob 13. uri

Pohod po Vertovčevih poteh

Kdor ne hodi, ni Slovenec (2)

Klet in veselje sta za nami, spet smo na mrazu, gremo med burjo in vinograde. Kako lepo so obdelani ti vipavski griči, poleg trt še sadovnjaki, vrtovi, njive. Menda je ta dolina kot ustvarjena za življenje. Za človeka, ki ima pridne roke in veselo, radoživo srce. Vipavska dolina je širokogrudna, že kot otroka me je močno očarala. Sem sem prihajala na počitnice, poleti, v Podnanos. In sem, kot mestno dekletce, prvič občutila utrip kmečkega sveta, ki me je popolnoma zasvojil. Ne tisto ubogo, težko prebijanje skozi vsakdan. Ampak kmetovanje na veliko. V Vipavski dolini je menda mogoče kar dostojno živeti od kmetijstva. Podnebje, zemlja, pokrajina so kot ustvarjeni za to. Za trte in vinograde, predvsem. In ni slučaj, da je ravno tu nastajala prva strokovna kmetijska in vinogradniška literatura v slovenskem jeziku.

Široka, mogočna dolina se na eni strani počasi izliva v Kras, na drugi pa se kot mogočna trdnjava dvigujeta Nanoška in Trnovska planota. Mogočni kot gorovje, ampak še vedno po duši kamniti in kraški. Suhi in vetrovni kot cela dolina, ošabna in bujno zelena, tam daleč spodaj...

Pot je zdaj precej položna, gore zakrivajo vinogradi, pogled se odpira proti jugu in zahodu. Nekje daleč se dolga kolona pohodnikov v pisanih vetrovkah že vije po ulicah Šmarij. Sama vasica Šmarje, sicer spadajo h krajevni skupnosti Šmarje tudi zaselek Potok, kjer smo se maloprej zadržali v vinski kleti, in Jakuline, je pravi arhitekturni spomenik, saj je znana po ozkih poteh, ki jim domačini pravijo "gase", po značilnih obokih, lesenih gankih, "prtonih", poslikanih planetkah in tipičnih kraških elementih. Pohodniki smo se lahko sprehodili čez vas pod značinimi podhodi, nekakimi kamnitimi, starimi mostovi med zgradbami. Center vasi je spomeniško zaščiten, vredna ogleda pa je tudi cerkev Marijinega imena z mogočnim stopniščem. Notranjost prezbiterija krasijo freske Simona Ogrina iz leta 1883, cerkev sama je bila zgrajena leta 1425, razširjena in dokončana, kot jo vidimo danes, pa leta 1620. Vas je nastala v krogih okoli baročnega svetišča. O vasi lahko preberemo veliko zanimivega, denimo to, da ime izvira iz nemščine, do leta 1621 se je namreč imenovala Bainštegen, najverjetneje iz besed Wein in Stiege, Vinske stopnice. Stopnišče namreč vodi do cerkve nad vasjo samo, vino pa je bilo od nekdaj glavni vir dohodka za tukajšnje prebivalstvo. Ljudje so bili močno vezani na Trst, kamor so nosili prodajat svoje pridelke, največkrat je bilo to ravno vino ter meso.

V Šmarjah je bil za pohodnike urejen prostor za glavni postanek in okrepčitev, druženju je letos nekoliko zagodla neizprosna burja. Ta nam je na glavnem prireditvenem prostoru preprečila, da bi nas jota res dodobra segrela, motila je veselje in druženje ter nas silila, da smo se poskrili med ozke gase, kjer je bilo seveda toplo in zavetno, da bi človek kar ostal. Naši predniki so vedeli, kje in kako graditi, ne da bi obiskovali fakultete za arhitekturo. Res zavidam tem stoletnim kamnitim zgradbam, predvsem ko pomislim na svoj dom, hišo, zgrajeno v začetku sedemdesetih let prejšnjega stoletja, ki je tako izpostavljena burji, da pozimi niti za kratek čas ne moreš odpreti oken, ponoči pa zaradi butanja in ropota človek kar težko zaspi. Kljub temu da smo v Šmarje prispeli, ko je bilo tamburaškega koncerta in vsega veselja že konec, hrane in pijače ni še zmanjkalo. Bogata, lepo grajena vas ponuja čisto vse. Od vina in dobrot iz kakijev, do ovčjega sira in, kar je še najbolj zanimivo, doma varjenega piva. Z možem vstopiva v klet, da pokusiva in kupiva ovčji sir. Toplo je v objemu kamnitih zidov, sir je odličen. Ko vidim, s kakšno ljubeznijo nam ga gospodar reže, me ima, da bi kupila celo kolo... Tako rada imam preprostost ljudi, ki prodajajo to, kar so ustvarili z lastnim delom. A ponudbe je veliko, celo preveč, in moje načelo je, da nikoli ne kupujem tega, česar dejansko ne potrebujem.

Ko zapuščamo Šmarje, nas potolažijo, da je najhujši del poti že za nami. Še kratek vzpon, potem pa se bomo ob razgledih spuščali do Ustja. In res hitimo po asfaltu, zdaj nam je pot že nekoliko naporna in vsi si želimo cilja. Čisto pod vasjo se ustavimo ob vodnem zbiralniku in starem koritu. Izdelana sta iz klesanega kamna, nekaj je tudi betona. Menda sta tu "šele" od leta 1903, ko so ju postavili za potrebe železniške proge Prvačina - Dornberk- Štanjel. Voda prihaja iz potoka Pralo, že samo ime priča o vaških pericah, ki so tudi tu, kot drugod po Krasu in Sloveniji, v mrazu in na žgočem soncu, prale perilo, plenice in obleko. Zanimivo je, da je voda kljub okolici, ki je skoraj vsepovsod obdelana in naseljena, še vedno pitna. Nad izvirom ni objektov ali kmetijskih zemljišč, ki bi studenčnico onesnaževali, tla so iz trdih kamnin in voda se naravno čisti v špranjah.

Nekateri se prijetno osvežijo, mi gremo naprej, začenja se zadnji vzpon ob glavni cesti, kateri se, zahvaljujoč se stezi, ki reže ovinke, za lep čas izognemo. In že smo na vrhu, veselo zadihamo in gremo mimo Lisjakov do Vrtoč. Tudi tu nas pričakajo glasba, pijača in hrana, ker smo ravno prečkali mejo med dolino Branice in Vipavsko dolino, se razgledi spet odpirajo na mogočno planoto Čavna in Nanosa. Vipavska dolina se odpira pod nami v vsej lepoti hladnega jesenskega dne, ki se bliža zatonu. Menda je bil ta naravni prehod med dvema dolinama priljubljena pot tihotapcev in trgovcev, saj je povezovala in še povezuje Trnovsko planoto s Krasom in morjem. Tod so tudi med vojno kurirji prenašali partizansko pošto in tod se še danes vozijo turisti in ljubitelji romantičnih poti med vinogradi in vinotoči.

Končno se začnemo spuščati. Za nami je vzpetina Tibota s cerkvico sv. Teobalda. Vrh je bil od nekdaj tudi razgledišče in obrambna točka vasi Vrtoče. Pod njim so številne terase, ki jih ponekod že zarašča grmovje, vinogradi, gozd in gmajna. Vipavska se bohoti v vsej svoji radodarni lepoti in kaže svoja rodovitna lica, ki se zrcalijo v mogočnih skalah in previsih visoke Trnovske planote. Burja neusmiljeno narašča, sonce se tam za Krasom približuje morju. Zdaj, ko se spuščamo, postaja mraz in diši po večeru. Pohiteti moramo, preden nas popolnoma prepiha. Med potjo se vseeno tu pa tam zamudim, božam konje, ki so vajeni mimoidočih in se družabno ozirajo za našimi žepi in nahrbtniki, radostim se pogleda na Vipavski Križ, samostan in cerkev, kot biser kraljujeta sredi zelenja.

Ena izmed zadnjih vasi na pohodu so Tevče, naselje, ki leži 170 metrov nad morjem in se ponaša s prelepim razgledom na dolino in gore. Zanjo je značilno, da je bila v preteklosti, zaradi pomanjkanja vodnega vira, večkrat žrtev suše; ko so presahnili vodnjaki, so morali namreč ljudje dvajset minut daleč s škafi po vodo. Kljub temu je bila od nekdaj živahna, med vojnama sta bili tu kar dve gostilni, danes le-teh ni več, število prebivalcev v vasi pa kljub temu hitro narašča. Staremu slikovitemu vaškemu jedru se pridružujejo novogradnje, ki pričajo, da od tod ljudje ne odhajajo in da se vas ne prazni, kot se prazni večina podeželskih naselij.

Mi hitimo naprej v dolino, mrak se spušča, od zadnjih hiš v Uhanju do Ustja piha kot za stavo. Hodimo sklonjeni, burja nam jemlje dih; ko sem že na cilju, gre mimo nas rešilec. Upam, da ni komu slabo, pomislim, saj je bilo na pohodu veliko priletnih navdušencev. Končno smo pri hrastu, mraz je, stojnice zapirajo, glasba je že utihnila. Z občutkom, da je za nami lep dan, se prepustiva prijetni utrujenosti in se odpeljeva proti domu. Ni kaj, hoditi je lepo in mi Slovenci nadvse radi hodimo. Zaradi narave, razgledov, družbe. In zaradi tistega prijetnega občutka, ki ga imaš, ko si na poti in sanjaš o cilju.

Suzi Pertot

Po jesenskem delu odbojkarskih prvenstev

Vsi v deželnih ligah, a v samem vrhu

Jesenski del odbojkarskih prvenstev pri nas ponuja kar nekaj zanimivih ugotovitev. Že v začetku sezone smo poudarjali, da smo po dolgih letih ostali brez ekipe na državni ravni, tako da je slovenska članska odbojka v Italiji pri moških in ženskah zdaj zastopana le v deželnih in pokrajinskih prvenstvih. Spregovorili bomo o deželnih, ki imajo več vidljivosti in so odraz ekip, ki redno trenirajo in naskakujejo otipljive tekmovalne cilje.

Najlepše presenečenje je zagotovo reprezentančna ženska postava Zaleta Telesorveglianza, ki igra v C ligi kot novinec (oziroma povratnik po enem letu v vicah četrtoligaškega tekmovanja) vidno vlogo v prvenstvu. Po devetih krogih so dekleta trenerja Edija Bosicha na tretjem mestu, izgubile so samo enkrat. Odigrale so šest tie breakov in vsakič potegnile daljši konec, poraz so morale priznati samo v prvem krogu v tržaškem derbiju proti Virtusu slovenskega trenerja Marka Kalca, ki je neporažen na vrhu lestvice in je doslej predal en sam niz. Zaletovke delijo z Buio odlično, pred začetkom prvenstva zagotovo nenadejano tretje mesto, drugi pa je videmski Rizzi, ki je izgubil samo proti Virtusu v dvoboju za primat. Za združeno slovensko šesterko je bilo pred startom veliko vprašanje, ali bo konkurenčna v najvišji deželni ligi, potem ko je lani gospodarila v spodnjem nadstropju. Govorilo se je o boju za obstanek, rezultati pa kažejo, da so bile okrepitve na pravem mestu, predvsem pa da so mlade domače punce zelo napredovale in dozorele. Letos se bodo težko potegovale za napredovanje, ker sta tekmeca z vrha najbrž nedosegljiva. Vendar trener Bosich stalno drži visoko napetost in kvaliteten režim dela na treningih. Cilj mora biti pristati čim više, v prihodnjih letih pa, kdove...

Vzvod za pisanje tega članka je bil sicer derbi moške C lige, ko je v Repnu v soboto drugouvrščena Olympia zadala prvi poraz vodilni Slogi Tabor Televita. Šlo je za spektakularen, izjemno izenačen slovenski obračun, v katerem so Goričani v nabito polni dvorani pokazali svoje najlepše lice, gostitelji pa so morda igrali malce pod svojim standardom. Olympia je prevladala po petih nizih, potem ko je v setih že vodila z 2:0. Kot se večkrat zgodi v tovrstnih spopadih pri nas, je favorit potegnil krajše, zmagali sta mladost in svežina moštva trenerja Makuca na račun izkušenj domačih predstavnikov trenerja Jerončiča. Oboji so vsekakor v tej C ligi absolutni protagonisti, skupaj s Cordenonsom, s katerim so svojčas merili moči tudi v višji ligi, se bodo potegovali za preboj med državne drugoligaše. Doslej je Sloga Tabor vedno osvojila vse tri točke in ima po devetih krogih 25 pik, Olympia in Futura pa delita drugo mesto pri 23 točkah.

Na deželni ravni nastopa od slovenskih klubov še Val Bensa, ki igra v moški D ligi pod taktirko trenerja Davida Corve opazno vlogo. Na tretjem mestu ima 21 točk in je dejansko v polnem boju za napredovanje. V moški C in D ligi se je že končal prvi del prvenstva, ker je v skupini po 10 ekip, v ženski C ligi pa sodeluje 14 šesterk.

HC

JURIJ PALJK **OBROBNOSTI** 11

Vstopili smo v božični čas. Verniki to vemo, ker smo vstopili v adventni čas, vsi pa se tega zavedamo zato, ker nas predvsem trgovci na to opozarjajo z lučkami, okrasitvami izložb in trgovin, predvsem pa z raznovrstnimi ponudbami, pa tudi mesta in vasi dobivajo okrašeno podobo, ki govori o božičnem in novoletnem času.

Nobenega smisla nima polemizirati, zakaj so ponekod prižgali božične luči že konec oktobra, novembra, živimo pač v družbi, v kateri ima osrednjo vlogo trgovina. Papež Frančišek ima prav, ko nas vernike opozarja, naj bodimo pozorni na to, da nas ne zapelje denar, ker nam bo sicer Jezus tudi tokrat ob Božiču ušel, "šel mimo nas", kot pravi.

V Sloveniji se je uveljavil izraz "veseli december" za prednovoletna praznovanja, predvsem za zunanji blišč, ki s samim Božičem nima veliko skupnega, kot se je tudi uveljavil izraz "dobri možje" za sv. Miklavža, dedka Mraza in Božička. Priznam, da mi je nelagodno, ko poslušam to izrazoslovje, ki je daleč od mojega sveta, tudi pojmovanja božičnih praznikov in Novega leta. Pa to seveda nič ne pomeni, vsaj za organizatorje prireditev z "dobrimi možmi". Še vedno mi lahko rečejo, da je pač moja stvar, če pridem zraven ali ne. In imajo tudi prav. Ne hodim na te zadeve, daleč so mi.

Da sem za današnjo družbo star in nezanimiv, govori že dejstvo, da mi je blizu spomin na skromen krožnik, ki smo ga otroci nekoč zvečer "nastavili svetemu Miklavžu" v upanju, da nam bo kaj prinesel. Zjutraj smo se veselili kakega bombona, orehov, morda koščka dragocenega "mandulata", za katerega mi je šele prijatelj Aleš Berger pred nekaj leti povedal, da se mu po slovensko reče turški med. Če je na krožniku zasijala kaka pomaranča, mogoče "mandarinček", je bilo veselje neizmerno. Drugi časi. Drugačne navade, drugačni ljudje. Prvi sem, ki rad pove, da je vesel, ker danes v večini naših družin ni pomanjkanja, vsaj takega ne, kot smo ga nekateri imeli v drugih časih v otroštvu. A sem tudi človek, ki pove, da so med nami še ljudje, ki v tišini živijo revščino. Pa ne mislim samo na prišleke, migrante, ampak na naše ostarele ljudi z nedostojno, človeka nevredno nizko penzijo, ki ni dovolj niti za plačevanje vode, elektrike in ogrevanja. Misel gre tudi vsem tistim, ki so ostali v srednjih letih oropani vsakega dostojanstva, ker so jih iz službe vrgli na cesto in nimajo nobene možnosti več, da bi našli ustrezno zaposlitev.

Pred kratkim sem bil na okrogli mizi organizacije Karitas, govorili smo, "kaj in kje je moj dom". Najbolj me je presunil podatek, ki ga je dal generalni tajnik organizacije Karitas Cveto Uršič, da je namreč tudi v Sloveniji veliko število slovenskih ljudi pod pragom revščine in da so največji problem za Karitas prav tisti nemi, nevidni slovenski ljudje na robu, ki svoje revščine nočejo razkazovati in zato sami ne pridejo iskat pomoči. Ker jih je sram. V zameno pa so seveda tudi taki, ki hodijo iskat pomoč, čeprav je ne potrebujejo. Ti revni ljudje, katerim je v naši sredini odvzeta vsaka javna beseda, bodo seveda božični čas doživljali drugače, vse to razkošje luči in okraskov je njim v posmeh. Danes velja še bolj, da sita vrana lačni ne verjame. Pa vendar si upam zapisati, da so problem današnje družbe presite vrane, ki sestradanih niti ne vidijo, kaj šele, da bi jim pustile kaj za preživetje.

Božični čas je za vernike tudi obveza, saj je vera resnična vera le v primeru, če je dejavna. Za vse bi pa moralo veljati, da se moramo vsak dan spomniti, kakšno srečo imamo, da živimo na toplem, v udobju, siti in na varnem. In srečo, dobro in lepo, je treba deliti!

Kako malo je danes posluha za drugega, vem, ker sem sam revščino okusil na lastni koži, in niti ne zamerim kolegom, ki tega nimajo, ker vem, da jim je bilo v otroštvu in mladosti vse dano in zato ne morejo razumeti.

Spominjam se obiska sv. Milavža, prišel je vedno na skrivaj, v noči, ko je v sosednji sobi pri nas doma umrl naš stari oče. Pa je sveti Miklavž vseeno nekaj malega prinesel in smo bili otroci iskreno veseli, pa čeprav smo izgubili starega očeta Alojza.

Na to se vedno spomnim, ko me znanci nejeverno sprašujejo, zakaj ne greva z ženo sem in zakaj ne tja, zakaj ne gremo na počitnice. Povem, da skrbimo za ženino mamo, ki ima več kot 93 let. Pa v zameno največkrat dobim kak nasvet, kam je treba stare ljudi dati na stara leta, še to po navadi dodajo, da je življenje le eno, da ne moreš zaradi drugih svojega življenja zavreči. Kot da bi bila skrb za starejše in bolne manjvredna stvar, ne?

Odraščal sem v skromni kmečki družini, kjer je bilo dovolj prostora za otroke, starše, stare starše in še kakšno teto, strica. Takih družin ni več in tudi tistih časov ne. Res je, najtežje je v današnjih časih ohraniti dostojanstvo, ki se kaže tudi v odklonu od ustaljenih navad, tudi te, da je treba stare ljudi dati v domove za starejše, v osamo, v domove, ki so za ostarele večkrat na rob odrinjene hiralnice.

Zato imam rad tiste duhovnike, ki v tišini skrbijo za starejše, hodijo obiskovat bolne in osamljene, v bolnišnice in na domove. Malo jih je, pravijo, a so sol življenja in tihi pričevalci Novorojenega v betlehemskem hlevčku.

Te dni sem po Twitterju, družbenem omrežju, izvedel za novico, ki ni imela velikega odmeva v dnevnem tisku, še manj pa po kričavi televiziji, namreč to, da so v Veliki Britaniji uvedli ministrsko službo, ki se bo ukvarjala z osamljenostjo, le-ta je namreč postala velik družbeni problem. Veliko skupnega ima z nami, osamljenost namreč. Tudi in predvsem sredi kričavih in bleščečih božičnih lučk. Samo videti jo je treba. Bolni, starejši, osamljeni ljudje ne potrebujejo veliko, a potrebujejo naš človeški, topli odnos. In to vam piše človek, ki ima strašno rad božične lučke!

Letos sem bil najbolj vesel, da se mi je za naše lučke doma na oljkah zahvalil sosed, prišlek z Juga, ki je iz sosednjega stanovanjskega bloka stopil do mene in se mi zahvalil zanje.

"Vsaj nekaj lepega v tej samoti", je rekel v deževnem, meglenem večeru in po pozdravu odšel.

primorski tednik

Celoletna naročnina na NOVI GLAS je lepo božično darilo prijatelju!

www.noviglas.eu